

**MYKOLO ROMERIO UNIVERSITETO
EKONOMIKOS IR FINANSŲ VALDYMO FAKULTETO
INFORMATIKOS IR STATISTIKOS KATEDRA**

GIEDRĖ DAUJOTAITĖ
EVAmd5-01

**INFORMACINIŲ IR KOMUNIKACINIŲ TECHNOLOGIJŲ ĮTAKA
BENDRUOMENIŲ AKTYVUMUI**
Magistro baigiamasis darbas

Darbo vadovė:

Prof. dr. Vitalija Rudzkienė

Vilnius
2006

Turinys

Ivadas.....	4
1. INFORMACINIŲ IR KOMUNIKACINIŲ TECHNOLOGIJŲ ĮTAKA BENDRUOMENIŲ AKTYVUMUI.....	7
1.1. Bendruomenės.....	7
1.2. Informacinės ir komunikacinės technologijos bendravimui	9
1.2.1. IKT naudojimo socialiniai ir bendruomeniniai aspektai.....	13
1.2.2. Kliūtys efektyviam IKT panaudojimui	14
1.2.3. IKT panaudojimas bendruomenių aktyvumui didinti.....	17
1.2.4. IKT panaudojimas socialiniam vystymuisi Lietuvoje.....	17
1.3. Nuo pasyvaus link tikslingo dalyvavimo	18
1.3.1. Bendruomenių dalyvavimo samprata.....	18
1.3.2. Tikslingo dalyvavimo galimybės	20
1.3.3. Elektroninės platformos kūrimas tikslingam dalyvavimui	24
1.3.4. E.dalyvavimo technologijos	24
1.3.5. E.dalyvavimo teisiniai nustatymai	28
1.3.6. E. dalyvavimo indeksas	31
1.4. E. dalyvavimas ir bendruomenės	34
2. IKT ĮTAKOS BENDRUOMENIŲ AKTYVUMUI PROJEKTAI – EUROPOJE IR LIETUVOJE	35
2.1. Piliečiai, Pasitenkinimas, Sujungimas: įtraukimas naudojant technologijas (angl. Citizen, Content, Connect : inclusion through technology).....	35
2.2. Atviros Lietuvos Fondo projektas – „Skaitmeninių bendruomenių link“	37
3. TYRIMAS - IKT ĮTAKA IŠEIVIJOS BENDRUOMENIŲ AKTYVUMUI	39
3.1. Tyrimo apibrėžimas ir problemos iškėlimas.....	39
3.2. IKT įtakos išėivijos bendruomenių aktyvumui analizė	41
3.2.1. Bendruomenių aktyvumas	41
3.2.2. IKT svarba bendruomenių ryšių palaikymui	44
3.2.3. IKT svarba bendruomenių dalyvavimui Lietuvos politiniame ir socialiniame gyvenime.....	50
3.2.4. Ateities vizija – IKT įtaka bendruomenių aktyvumui	55
3.3. Tyrimo išvados.....	59
IŠVADOS	61
PASIŪLYMAI	63
SANTRAUKA	65
SUMMARY	66
LITERATŪRA	67
PRIEDAI	72

Paveikslėlių turinys

1 pav. Interneto naudojimo priežastys	9
2 pav. Tarprekštinio Interneto ryšio greitis 2005 m.....	10
3 pav. Individualaus naudojimosi kompiuteriu lygis ES , 2005 m.....	16
4 pav. E. dalyvavimo trijų perspektyvų modelis	28

Lentelių turinys

1 lentelė Viešosios sferos požymiai esant skirtingiems IKT panaudojimo bendravimui lygiams	23
2 lentelė E.dalyvavimo technologijos ir jų panaudojimas.....	25
3 lentelė Dalyvavimo su e. valdžios pritaikomumu kūrimo parametrai.....	27
4 lentelė E. dalyvavimas pagal funkcinę klasifikaciją.....	34

Įvadas

Informacinės ir komunikacinės technologijos (IKT) įtakoja individualių žmonių, verslo, valdžios, pilietinės visuomenės ir bendruomenių aktyvumą ir vystymąsi. Be to tai didina susidomėjimą socialinio kapitalo įtaka kuriant stipresnes bendruomenes, didinant ekonominį produktyvumą ir padedant nuskurdusiems ir rajoniniams regionams atsinaujinti. Didėjant IKT naudojimui ir įtakai, tampa aišku, kad naujosios technologijos atlieka labai svarbų vaidmenį formuojant bendruomenių vystymąsi ir kuriant socialinį kapitalą.

Bendruomenės yra dinamiškos, todėl jų aktyvumas labai priklauso nuo socialinės, ekonominės ir politinės aplinkos. Didėjanti IKT įtaka suteikia bendruomenėms galimybę savo poreikius ir reikalavimus patenkinti panaudojant naujas technologijas ir taip suformuoti bendruomenę supančią aplinką. Šiame darbe bus stengiamasi išsiaiškinti kaip keitėsi bendruomenių bendravimo galimybės vis plačiau naudojant IKT ir kaip tai įtakoja informacinės visuomenės vystymąsi.

Jungtinių Tautų pateiktoje „Pasaulio viešojo sektoriaus ataskaitoje 2003: e. valdžios kryžkelėje“ (angl.: World Public Sector Report 2003: E-Government at the Crossroads) nagrinėjama kaip IKT veikia visuomenės gyvenimą, kaip įtakoja bendruomenių aktyvumą. Ataskaitoje nurodoma, kad geras valdymas įtakoja visuomenės aktyvumą, o IKT panaudojimas yra kaip iššūkis efektyviam ir aktyviam visuomenės dalyvavimui. IKT panaudojimas ateityje numato struktūrinius valdymo, viešosios informacijos valdymo ir viešojo administravimo pakeitimus. Visi pakeitimai numatomi atlikti IKT pagalba, todėl reikia skatinti bendruomenes ir individus aktyviau naudoti IKT savo veikloje.

Lietuvos Respublikos Vyriausybės patvirtintoje „Nacionalinėje darnios plėtros strategijoje“ numatomas darnaus vystymosi siekis iki 2020 metų pagal ekonominio ir socialinio vystymosi rodiklius pasiekti esamą ES vidurkį. Siekiant tokio tikslo numatoma skatinti Lietuvos piliečius aktyviai naudoti informacines technologijas, kuriant mokymo centrus, bei diegiant viešosios IKT prieigos taškus, taip pat skatinti kurti įvairias informacines sistemas socialinės ir ekonominės veiklos vystymosi skatinimui. Taip pat skatinti IKT diegimą viešajame sektoriuje, valdžios adaptaciją prie naujų technologijų.

Tyrimo objektas

Informacinių ir komunikacinių technologijų įtaka bendruomenių aktyvumui

Tikslas

Išanalizuoti kokią įtaką bendruomenių gyvenimui daro IKT, kokių priemonių yra imamasi siekiant skatinti bendruomenes aktyviau naudotis moderniomis technologijomis ir kelti visuomenės išsivystymo lygį, bei kokią įtaką tokiam vystymuisi turi valdžia ir jos vykdoma politika.

Uždaviniai

Siekiant išsiaiškinti IKT įtaką bendruomenių aktyvumui iškeliami uždaviniai:

1. Nustatyti kokios IKT naudojamos bendruomenių ryšių palaikymui ir išanalizuoti tų technologijų svarbą bendravimui;
2. Išanalizuoti kas įtakoja IKT naudojimą bendruomenių dalyvavimui politiniame, socialiniame, kultūriniame ir ekonominiame gyvenime.
3. Išsiaiškinti kaip panaudojamos IKT pereinant prie tikslingo dalyvavimo – e.dalyvavimo.
4. Išanalizuoti e.dalyvavimo perspektyvas: teisinius aspektus, technologijas palaikančias e.dalyvavimo kūrimą, bei socialinį bei kultūrinį pritaikomumą.

Darbe taikomi mokslinio tyrimo metodai

- Struktūriniai tyrimai – individualios apklausos.
- Vienmačiai statistinės analizės metodai

Darbo teorinė ir praktinė reikšmė, naudojama literatūra

IKT sparčiai tobulėja ir suteikia vis daugiau galimybių panaudoti privačiame sektoriuje itin plačiai naudojamas technologijas valstybės valdyme, įtraukiant į sprendimų kūrimą ir bendruomenes. Toks bendruomenių įtraukimas yra aktualus sprendžiant problemas, priimant teisinius aktus įtakojančius bendruomenių veiklą. E.dalyvavimas – tai IKT panaudojimas skatinantis bendruomenių aktyvumą. Todėl svarbu išsiaiškinti kokios technologinės, socialinės, teisinės, ekonominės ir kultūrinės problemos lemia efektyvų e.dalyvavimo infrastruktūros kūrimą ir identifikuoti faktorius stabdančius IKT plėtrą viešojoje sferoje. Analizuojami Gустrein, Cummings, Heeks, Fraster moksliniai leidiniai ir ypatingai didelis dėmesys skiriamas Jungtinių Tautų ataskaitai „E-valdžios kryžkelėje“.

Nustačius kaip IKT įtakoja bendruomenių aktyvumą ir įvertinus IKT plėtros stabdančius faktorius, būtų galima aiškiai suformuluoti tikslingo dalyvavimo motyvus ir aspektus į kuriuos turi būti kreipiamas didžiausias dėmesys pereinant nuo pasyvaus link tikslingo dalyvavimo. Šiame etape analizuojama Kinyashi, George Frank, Luckenkotter. J, Cleaver moksliniai darbai.

Labai didelę reikšmę IKT turi išeivijos bendruomenėms, padedantis išspręsti vieną pagrindinių problemų – geografinio atstumo problemą. Siekiant išlaikyti Lietuvos išeivijos bendruomenių domėjimąsi i dalyvavimą sprendžiant Lietuvos gyventojų problemas, būtina atkreipti dėmesį į tai kaip išeivijos bendruomenės yra priklausomos nuo IKT. E.informacijos, e.konsultacijos ir e.sprendimų kūrimo galimybės išeivijos bendruomenėms leistų dalyvauti sprendžiant aktualias tiek išeivijai tiek Lietuvos visuomenei problemas.

Darbo struktūra

Darbas sudarytas iš trijų skyrių, išvadų bei santraukos lietuvių ir anglų kalbomis. Pirmame skyriuje apžvelgiamas bendruomenės sąvokos supratimas, IKT priemonės bendruomenių ryšiams palaikyti, bei dalyvavimo supratimas nuo įprastinio pasyvaus dalyvavimo link tikslingo e.dalyvavimo. Antrajame skyriuje apžvelgiami du projektai susiję su IKT naudojimu bendruomenių veikloje. Trečiajame skyriuje aptariamas atliktas tyrimas, kaip IKT įtakoja Lietuvos išeivijos bendruomenių aktyvumą.

1. INFORMACINIŲ IR KOMUNIKACINIŲ TECHNOLOGIJŲ ĮTAKA BENDRUOMENIŲ AKTYVUMUI

1.1. Bendruomenės

Bendruomenės samprata

Kas tai yra bendruomenė? Atsakymas į šį klausimą yra visiems suprantamas, tačiau suformuluoti vieną tikslų apibrėžimą nėra lengva. Tradiciškai bendruomene vadinama tam tikros geografinės vietovės gyventojų grupė¹. Tačiau keičiantis socialinei, ekonominei ir politinei aplinkai ir bendruomenės prasmė kinta. Centrinio Kvinslendo universiteto profesorius M. Gurstein nurodo bendruomenės dinamiškumą: „Bendruomenės yra dinamiškos priimančios pasikeitimus savo išorinėje aplinkoje ir įtraukiančios naujus elementus į savo vidinę veiklą“². Didžiausius pakeitimus atneša IKT naudojimas ir socialinių tinklų pertvarkymas. Vakarų Ontario universiteto profesorius Anabel Quan-Haase teigia: „bendruomenės apibrėžimas neturi būti susietas su vietoje, tačiau tai turi būti kaip socialiniai tinklai siejantys tarpasmeninius sąryšius kurie užtikrina visuomeniškumą, palaikymą, informaciją, priklausomybės jausmą ir socialinę tapatybę“³.

Todėl bendruomenės apibrėžimas išsiplečia apimdamas ir socialinius tinklus, susietus bendrais interesais, kurie gali būti tiek vienoje vietoje, tiek išsibarstę po įvairias geografines vietas. Geografiškai nutolusios bendruomenės jungiasi per IKT, todėl literatūroje⁴ aptinkami įvairūs bendruomenių pavadinimai kaip „virtualios bendruomenės“ ar „tiesioginiai tinklai“. Yra apibrėžiami keturi bendruomenių tipai, atspindintys bendruomenių susidarymo tikslą ir būdą⁵:

Geografinės bendruomenės – bendruomenės susidariusios tam tikroje geografinėje vietovėje, pavyzdžiui, kaimo, rajono, miesto ar šalies bendruomenės.

Praktinės/tikslinės bendruomenės, susitelkusios dėl vieno bendro tikslo, dažniausiai tam kad pasikeisti turimomis žiniomis. Pavyzdžiui, tinklai, kuriuose išradėjai dalinasi savo išradimais ar formalia patirtimi, gydytojų, teisėjų ir pan. bendruomenės.

¹ „The role of ICT in building communities and social capital“, Department of Communications Information Technology and the Arts, Australian Government, 2005.

² Gurstein, M „Effective use: A Community Informatics strategy beyond the Digital Divide“, 2003.
http://www.firstmonday.org/issues/issue8_12/gurstein/, paskutinį kartą lankytas 2006 m. lapkričio 15 d.

³ „The role of ICT in building communities and social capital“, Department of Communications Information Technology and the Arts, Australian Government, 2005.

⁴ Cummings, S, Heeks, R&Huysman, M 2003. „Knowledge and Learning in Online Communities in Development: A Social Capital Perspective.“

⁵ „The role of ICT in building communities and social capital“, Department of Communications Information Technology and the Arts, Australian Government, 2005.

Padėties bendruomenės – tai tiesiogiai tinkle bendraujančios bendruomenės, kurios dalinasi savo gyvenimo patirtimi, aplenkdamos profesinės veiklos patirtį. Tai galėtų būti bendruomenės, kurios dalintųsi konkrečios ligos, geografinės vietovės patirtimi, pavyzdžiui kariuomenės išgyvenimai konkrečiame kare, neįgalumo tam tikros ligos atveju patirties dalinimasis ir pan.

Interesų bendruomenės – tai tiesioginės bendruomenės susietos bendrais asmeniniais interesais ar hobiu, tačiau jos nesukuria vieno bendro tikslo, tai asmeniniais ar kolekcionavimo tikslais paremtos bendruomenės.

Bendruomenės sąvoka yra neapibrėžta, tai parodo ir tai, kad žmonės su bendrais interesais ir suformavę priklausomybės jausmą buriasi į mažas ar dideles grupes ir mano kad jie jau yra bendruomenė. Atsižvelgiant į tai, gali egzistuoti tiek formalios bendruomenės, tiek neformalios, vietiniame, teritoriniame, nacionaliniame ar tarptautiniame lygyje.

Dažniausiai žmogus priklauso daugiau nei vienai bendruomenei, o dalyvauja kelių bendruomenių veikloje, todėl ir pačios bendruomenės nėra griežtai atskirtos, jos persidengia viena su kita. Svarbu yra numatyti skirtumus tarp geografiškai susietų bendruomenių ir tų bendruomenių kurių geografinės sienos neapibrėžia (pvz.: virtualios bendruomenės), nes labai skiriasi ir jų bendravimo pobūdis ir technologijų panaudojimas. Taip pat sunku apibrėžti ir bendruomenės dydį, tai gali būti nuo kelių žmonių grupės iki globalios milijonus narių apimančios bendruomenės. Bendruomenės prasmė nuolat kinta, apima vis platesnį visuomenės ratą, kuris pats iš savęs yra sudėtingas ir veikiamas technologinių pasikeitimų. Pasikeitimų varomoji jėga yra bendruomenės dydžio kitimas, tai gali būti tiek augimas, tiek mažėjimas.

Bendruomenės informatika

Kalbant apie virtualias ir fizines bendruomenes, susiduriama su sąvoka bendruomenės informatika (angl.: community informatics), kurią pirmasis panaudojo prof. M. Gurstein. Bendruomenės informatika - tai aibė principų ir praktikos susietos su IKT panaudojimu asmeniniam, socialiniam, kultūriniam ar ekonominiam vystymui bendruomenėje⁶. Taigi pagrindinis dėmesys yra skiriamas fizinėms bendruomenėms ir jų pokyčiams integravus IKT į bendruomenės veiklą.

Bendruomenės informatika įtraukia technologijas ir vartotoją ir tai yra susiejama su bendruomenės procesais, naudotojo aktyvumu ir technologijų panaudojimu: informacinių sistemų, techninės ir programinės įrangos. Bendruomenės informatika atitinka socialinę sistemą, kurioje IKT

⁶ Wikipedia, http://en.wikipedia.org/wiki/Community_informatics, paskutinį kartą lankytas, 2006 m. lapkričio 15 d.

atlieka svarbų vaidmenį ir tai yra tarsi organizacijų pasiekimų technologijų srityje praplėtimas ir pritaikymas bendruomenėms.

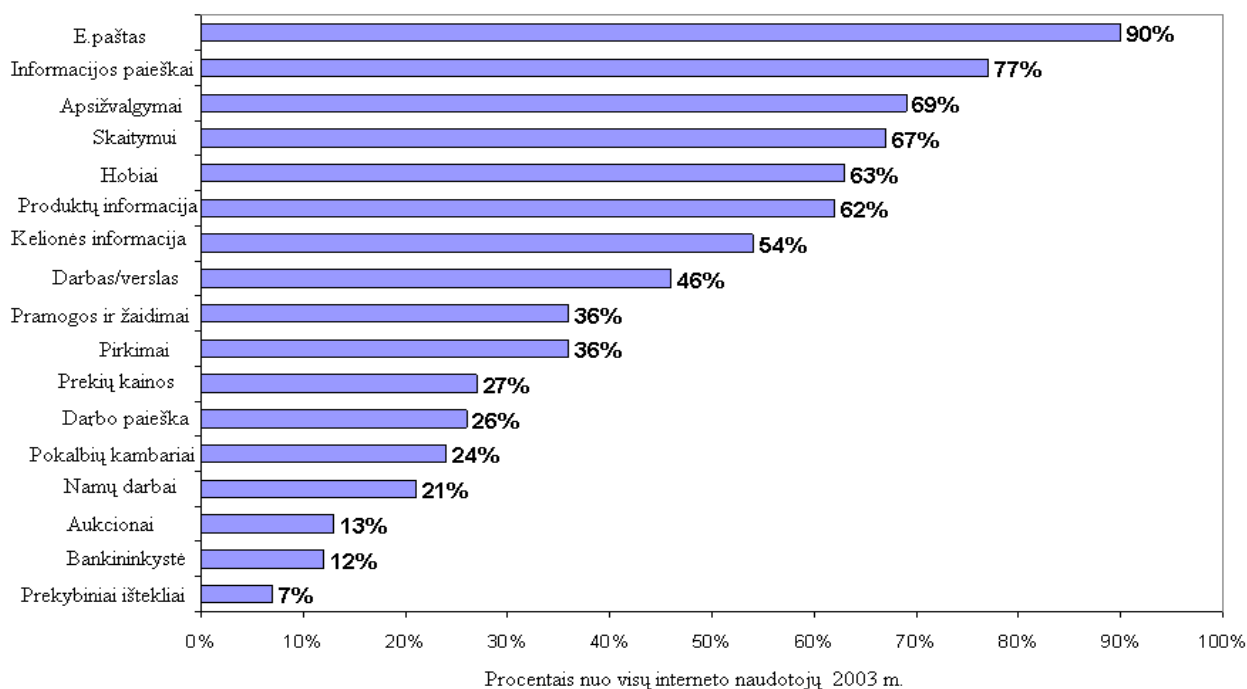
Kalbant apie IKT įtaką, reikia kalbėti apie virtualų pasaulį – „virtualios bendruomenės“ ir „virtualūs ryšiai“. Tačiau dar nemažai žmonių fizinius ryšius ir fizines bendruomenes vertina labiau nei virtualias ir naujų technologijų taikymo savo veikloje nesugeba pritaikyti.

1.2. Informacinės ir komunikacinės technologijos bendravimui

Internetas

Plačiajuosčio tinklo prieinamumas, galimybės ir patikimumas yra esminiai kokybiško ir pasikartojančio tiesioginio bendravimo tarp individų ir tarp individų bei organizacijų.

Kokiam tikslui dažniausiai naudojama internetu

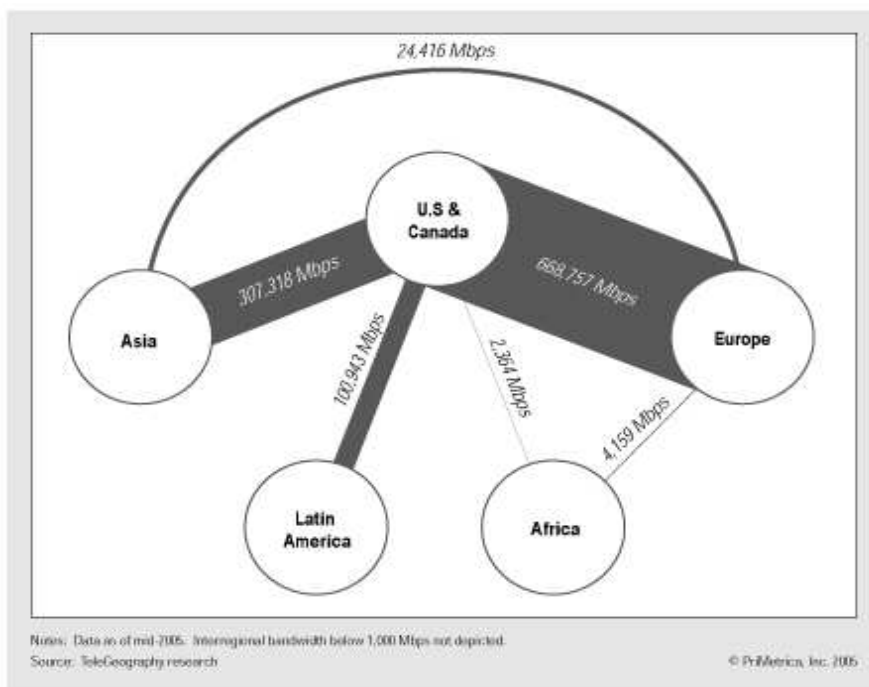
1 pav. Interneto naudojimo priežastys ⁷

Jungimasis prie interneto telefoninio ryšio pagalba per standartinę telefono liniją yra dažniausiai 28-56 kilobitai per sekundę (kbps) ir yra pakankamas naudotis tokiomis tiesioginio ryšio paslaugomis kaip elektroninis paštas, elektroninė bankininkystė, tiesioginis pirkimas internete ar tiesiog

⁷ UN Millennium Declaration. <http://www.un.org/millennium/>, paskutinį kartą lankytas 2006 m. gruodžio 16 d.

teksto ir kitų mažos kokybės grafinių dokumentų parsisiuntimas ⁸. Tačiau plačiajuostis tinklas pagreitina šias paslaugas ir taip pat suteikia naujų galimybių kaip video konferencijos ir video telefoninis ryšys.

Kartu su technologinių galimybių vystymusi, išvystytas ir antros bei trečios kartos Interneto ryšys. Interneto greitis siekiantis 200 kbps yra siejamas su antrosios kartos internetu, kuomet trečiosios kartos interneto greitis siekia 10 megabitų per sekundę (Mbps) ar net daugiau. Mažiausiai 128 kbps reikalaujanti video konferencijos ar video telefoninio ryšio technologija nepasiekia savo pilno efektyvumo, ryšys trūkinėja, todėl plačiajuostis internetas yra būtent ta technologija leidžianti teikti kokybiškas ir patikimas paslaugas. Video konferencijos technologija suteikia nemažai privalumų žmonių gyvenime, kaip tiesioginės gydytojų konsultacijos (tele-medicina) ar kurčėnylių bendravimas per atstumą. Greitas ir patikimas plačiajuostis ryšys yra labai svarbus žmonėms dirbantiems namie (teledarbas) bendraujant su kitais personalo darbuotojais, klientais ar organizacijomis ⁹. Taip pat naujos kartos Interneto ryšys leidžia laisvai siųsti ir gauti aukštos kokybės grafinius, fotografijų, programinius aplankus ar garso bei vaizdo klipus, kuomet telefoninėmis technologijomis naudojantis internetinio ryšio tam nepakanka.

2 pav. Tarpregioninio Interneto ryšio greitis 2005 m.¹⁰

⁸ http://www.digitalstrategy.govt.nz/templates/Page_73.aspx Reasons why people use the Internet , paskutinį kartą lankytas 2006 lapkričio 15 d.

⁹ NUA Internet statistics. http://www.nua.ie/surveys/how_many_online/index.html, paskutinį kartą lankytas 2006 spalio 20

¹⁰ Cummings, S, Heeks, R&Huysman, M 2003. „Knowledge and Learning in Online Communities in Development: A Social Capital Perspective.“

Interneto atsiradimas įnešė revoliucinius pokyčius kiekvienoje žmogaus veiklos srityje. Šiandien internetas ir su juo susijusios technologijos — tai plačiai išvystyta informacinė infrastruktūra, kuri paliečia vos ne kiekvieną mūsų gyvenimo sritį. Internetas sudaro sąlygas informacijos perdavimui, sąveikai tarp kompiuterių ir jų naudotojų, nepriklausomai nuo geografinės buvimo vietos. Interneto populiarumas įgavo pakankamą pagreitį, jo net nebereikia reklamuoti.

Internetas yra bendravimo, mokymo, mokymosi ir informacijos paieškos priemonė. Informacijos mainai internetu tampa vis įprastesni, nes tai daug pigesnė ir greitesnė alternatyva paštui, tarp miestiniams telefono pokalbiams, faksams, kurjeriams ar būtinybei dalyvauti konferencijose, norint gauti reikalingą informaciją. Internetas atveria naujas verslo galimybes. Šiandien tiesiog būtina apie savo verslą tinkamai paskelbti internete. Tūkstančiai organizacijų leidžia nemokamai naudoti jų informaciją, siekdamas populiarinti savo veiklą. Kasdien augančios interneto galimybės ir komercinės informacijos paslaugos daro labai didelį poveikį mūsų informacinės visuomenės formavimuisi. Pramogų, produktų ir bankinių paslaugų pardavimas per internetą, galimybė virtualiai mokytis bei dirbti paskatino ir e. valdžios idėjos atsiradimą ir plėtrą¹¹.

Informacinėje visuomenėje išskirtinę reikšmę įgyja žmonių žinios ir kompetencija. Svarbus įrankis šios kompetencijos didinimui yra IKT, kurios leidžia greitai ir patogiai pasiekti įvairius informacijos šaltinius, atlikti tiek su darbinėmis, tiek su asmeninėmis reikmėmis susijusias veiklas. Pastaruoju metu kompiuterių ir interneto naudojimo apimtys Lietuvoje auga, nors per paskutinius metus augimo tempai sulėtėjo; Lietuvai, kaip ir daugeliui naujų ES narių, interneto prieigos klausimas išlieka labai aktualus (2004 metų pradžioje kompiuteriais naudojosi mažiau negu pusė, internetu — mažiau negu trečdalis šalies gyventojų). Išlieka gana ryški tendencija, kad kompiuteriais ir internetu naudojasi dažniausiai jauni, gaunantys sąlyginai dideles pajamas, gyvenantys didmiesčiuose žmonės.

Žiniatinklis (angl. WWW – World Wide Web)

Hipertekstinės (ang. hypertext) informacijos visuotinis tinklas, svarbiausias interneto komponentas. Po jį galima naršyti naudojantis saitais (ang. link), parsisiųsdinti tinklalapius (ang. web page), rinkmenas, naudotis paieškos sistemomis (ang. search engine) reikalingai informacijai rasti, atlikti įvairius kitus darbus, susijusius su pasikeitimu duomenimis.

¹¹ „The Digital divide report: ICT diffusion index 2005“ United Nations conference on trade and development

Elektroninis paštas

Tai elektroninių laiškų (ang. message) persiuntimo kompiuterių tinklu tarnyba. Elektroninio pašto pagalba žmonės ir organizacijos gali bendrauti vieni su kitais visame pasaulyje bet kuriuo paros metu.

Elektroninis paštas suteikia greitesnio ir intensyvesnio bendravimo tiek tarp atskirų asmenų tiek susisiekimui su keletu asmenų (nurodant adreso laukelyje keletą adresų). Taigi IKT iš principo pagerino žmonių rašytinę komunikaciją ir toliau dar gerins plečiantis IKT paplitimui. E.paštas suteikia galimybę keistis nuomonėmis ir žiniomis, draugiškumu ar neapykanta, formuoti ir bendrauti grupėmis, visa tai išsprendžia ir didelio atstumo problemą, kas leidžia greitai ir efektingai susisiekti vieniems su kitais. Kolektyviniai procesai gali lengviau pritraukti žmones, leisti laiko sutaupančią komunikaciją ir sprendimų kūrimą ir tai be abejonės prisideda prie kokybiškų sprendimų. Taip pat yra gerinamas ir grįžtamasis ryšys tarp tų kuriems skirti sprendimai ir tų kurie juos kuria ¹².

Mokėjimas naudotis e.paštu yra be abejonės geriausias ir pagrindinis būdas kaip persikelti į globalią elektroninę tinklų sistemą.

Naujienu grupės elektroninėms diskusijoms

Tai administratoriaus prižiūrimos diskusijų grupės internete, kuriose diskutuojama tam tikrai žmonių ar organizacijų grupei bendromis temomis. Kiekvienas naudotojas užsiprenumeravęs (ang. subscribe) naujienu grupę gali skaityti šios grupės laiškus, atsakyti į esamus laiškus arba rašyti naujus. Laiškai naujienu serveryje saugomi pagal temas. Laišką, išsiųstą į naujienu grupę, gali perskaityti kiekvienas grupės prenumeratorius. Pasaulyje egzistuoja daugybė tūkstančių naujienu grupių, kurių dėka galima gauti naujienas nuo laisvalaikio iki rimtų techninių ¹³. Naujienu grupių laiškus galima skaityti įdiegus specializuotą skaitymo programą (ang. newsreader). Populiariausios - NewsXpress, Forte Agent, Nescape Collabra Discussion Groups ir Microsoft Outlook Express. Prie daugelio naujienu grupių galima prisijungti su naršykle.

UseNet — tai naujienu serverių sąjunga. Šie serveriai vienas su kitu apsieičia laiškais, kiekvienas iš jų turi naujausių laiškų kopijas. UseNet jungia valstybines organizacijas, universitetus, mokyklas, komercines struktūras ir asmeninių kompiuterių naudotojus.

¹² <http://home.snafu.de/mjm/CP/B.html> Citizen participation in politics and the new systems of communication, paskutinė kartą lankytas 2006 m. lapkričio 16 d.

¹³ Measuring ICT: the Global Status of ICT Indicators Partnership on Measuring ICT for Development, United Nations, 2005 m.

Elektroninio pašto grupės

Veikia panašiai kaip naujienų grupės, tačiau laiškai siunčiami individualiam prenumeratoriui. Pasaulyje ir Lietuvoje yra daug pašto serverių, kurių programos — pašto robotai siuntinėja kiekvieną parašytą laišką visiems, užsiprenumeravusiems šią temą. Dažnai susirašinėjimą prižiūri koks nors tuo suinteresuotas asmuo — moderatorius, turintis teisę įspėti, uždrausti dalyvauti diskusijose šia tema, jei pažeisite reikalavimus, nurodytus temos aprašyme.

Pokalbiai

Dviejų ar daugiau asmenų realaus laiko (ang. real time) bendravimo forma, kai keičiamasi rašytine informacija. „Kalbama“ renkant tekstą, kuris siunčiamas visiems to paties pokalbio dalyviams. Šių pokalbio dalyvių tekstas matomas kompiuterio ekrane.

IRC — tai pokalbių sistema su daugeliu vartotojų, susirenkančių kanaluose paplepėti grupėse ir privačiai. Kanalas - tai menama vieta, "kambarys", turinti pokalbio temą (ang. topic).

IRC tinklas yra sudarytas iš keleto serverių sujungtų tarpusavyje. Visi šie serveriai dalinasi informacija apie vartotojus: kas ir prie kokio serverio yra prisijungęs, kokiuose kanaluose šneka. Kiekvienas IRC vartotojas bendrauja per kliento programą, kuri prisijungia prie serverio, pavyzdžiui, mlIRC (www.mirc.co.uk), WSIRC, InteRfaCe, Virc, ChatMan, Pirsch, NSCHAT, Comic Chat ir kt.

NetMeeting - pokalbiai raštu ar balsu, vaizdo perdavimas, naudojimasis ta pačia programa - tiesioginį ir netiesioginį bendravimą derinanti ICQ technologija vis dažniau pakeičia tiesioginį žmonių dalyvavimą, leidžia pasidalinti mintimis, nepatiriant kelionės išlaidų.

1.2.1. IKT naudojimo socialiniai ir bendruomeniniai aspektai

Internetas ir vis naujesnės technologijos sukuria naujus socialinio bendravimo ir informacijos apsikeitimo būdus ¹⁴, kuriais valdžia ir verslas siekia patraukti žmones kaip piliečius ir vartotojus. Yra keletas pastebimų tokio vystymosi pavyzdžių:

- Naujos kartos nešiojami bevieliai įrenginiai, kurie užtikrina elektroninio pašto, telefono, tiesioginių mokėjimų ir kitų daugialypės terpės paslaugų naudojimą bet kuriuo metu bet kurioje vietoje.
- Pasiiekimai mikroschemų technologijose sukuriantys didesnę duomenų apdorojimo greitį, didesnės talpos duomenų saugojimo įrenginius ir bei suteikia galimybę integruoti IKT į mašinas ir į nedidelius įrenginius (pvz.: kompiuteriai motorinėse transporto priemonėse).

¹⁴ Macintosh, Ann & Smith, Ella (2002) "Citizens Participation in Public Affairs. Electronic Government", New York: Russel Sage

- Žingsnis link suderinamumo tarp sistemų ir supanašėjusių technologijų (pvz.: skaitmeninis radijas, internetinis radijas).
- Internetinių paslaugų technologijos suteikiančios galimybę įvairioms įmonėms sujungti savo IKT sistemas ir taip pateikti efektyvesnes ir vartotojui priimtinesnes paslaugas piliečiams ir vartotojams. Tai apima duomenų valdymo paslaugas moksliniams tyrinėjimams ir verslui bei paprastesnę viešųjų paslaugų teikimą piliečiams.
- Didelio galingumo plačiajuosčiai tinklai, kurie palaiko internetines paslaugas ir interaktyvias paslaugas pramogoms, e-komercijai, moksliniams tyrinėjimams ir bendradarbiavimo įrengimams.

1.2.2. Kliūtys efektyviam IKT panaudojimui

Bendruomenės paprastai susiburia ir sudaro ne pelno siekiančias grupes, kurios tik vedamos savo vieningo intereso veikia, kad pasiektų bendruomenės nariams reikiamų rezultatų, kovoja už savo teises, rodo iniciatyvą sprendžiant joms aktualius klausimus. Tokios bendruomenės paprastai lėšų negauna, nes tai ne pelno siekiančios grupės. Tai yra tik viena iš nedaugelio kliūčių trukdančių efektyviai panaudoti IKT savo veikloje.

Dauguma bendruomenių stokoja žinių, įgūdžių ir lėšų, kad pilnai panaudoti naujų technologijų galimybes, kad pasiekti didesnę aktyvumą, skatinti palaikymą ir teikti socialinį palaikymą¹⁵.

Efektyvaus panaudojimo trukdžiai tokie kaip supratimas potencialių galimybių, yra daugiau kompleksiniai ir sklindantys atitinkantys dabarties žemą IKT panaudojimo lygį. Galima išskirti pagrindines kliūtis, kurios trukdo efektyviam IKT panaudojimui bendruomenių grupėse:

- Stygius lėšų pirminėms investicijoms tobulinimui, valdymui, bendruomenės narių apmokymui bei pakartotinam apmokymui – tiek patarimai, tiek apmokymai yra pakankamai brangūs;
- Prieinamumas kuris pasireiškia stygium pritaikomųjų ir pagalbinių technologijų, ypač tai aktualu bendruomenėms, kurios nariai yra vyresnio amžiaus žmonės ar žmonės su negalia;
- Nėra strateginio bendradarbiavimo, valdžios institucijos nepakankamai arba iš vis nefinansuoja bendruomenių;
- Per menkas strateginis IKT supratimas ir IKT galimos pagalbos savo tikslu pasiekimui suvokimas;

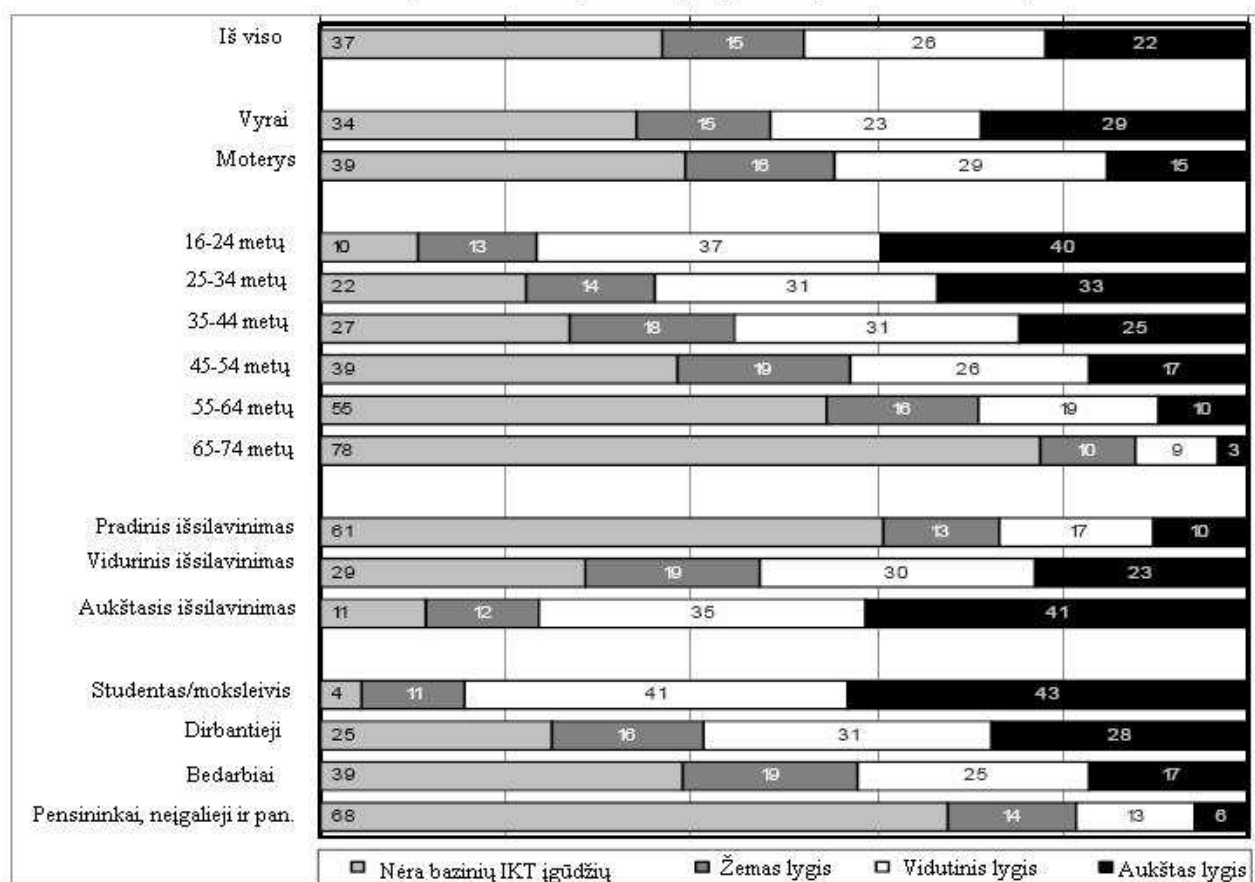
¹⁵ “Information and communications technology transforming the nonprofit sector” A discussion paper, Australia Department of Communications, Information technology and the Arts, 2005, January

- Specialistų stygius tiek apmokamo personalo, tiek savanoriškai dalyvaujančių bendruomenėse narių, įtraukiant ir techninio aptarnavimo specialistus;
- Trūkumas tikrų, informatyvių ir patikimų techninių teminių patarėjų;
- Nepakankamas dalinimasis resursais, infrastruktūra, žiniomis, koordinavimu, gera praktika ir perkamąja galia tarp organizacijų;
- Trūkumas įrodymais paremtų pasiekimų naudojant IKT aktyvumui skatinti.

Bendruomenių teikiama socialinė ir ekonominė nauda sulaukė tarptautinio pripažinimo. Europos Komisija įvardino bendruomenių svarbą kuriant informacinę visuomenę. Buvo atkreiptas dėmesys į įvairias bendruomenes, jų poreikius. Taip pat labai daug dėmesio sulaukia ir neįgaliųjų bendruomenės, kurioms dabar sudaromos sąlygos naudotis vis daugiau paslaugų, kuriomis anksčiau dėl savo neįgalumo negalėdavo naudotis.

Kiek visuomenė yra pasiruošus priimti naujas IKT ir pritaikyti jas savo veikloje lemia daugybė veiksnių. Vienas tokių veiksnių yra socialinis sklaidas. Tai problema išskylanti dėl staigaus IKT tobulėjimo ir plitimo. Todėl visuomenė nespėja su tokiais IKT plitimo tempais ir trūksta net pagrindinių kompiuterio naudojimo įgūdžių (3 pav.).

Individualus naudojimosi kompiuteriu lygis ES 2005 metų duomenimis
(procentais visų atsakiusių respondentų nuo 16 iki 74 metų)

Parengta pagal: Eurostat, Bendruomenių apklausa dėl IKT naudojimo namų ūkiuose ir individualiai

3 pav. Individualaus naudojimosi kompiuteriu lygis ES, 2005 m.¹⁶

Kadangi IKT dar yra pakankamai naujos technologijos, tai vyresnės kartos žmonės dažniausiai neturi pagrindinių kompiuterinių įgūdžių, taip pat tokios tendencijos vyrauja ir tarp tik pradinį išsilavinimą turinčių asmenų. Esantis kompiuterinių žinių stygius (net 37% respondentų neturėjo nei pagrindinių IKT įgūdžių) neleidžia efektyviai pritaikyti IKT visuomeninėje veikloje ir įtraukti į veiklą kuo daugiau bendruomenių. Sukurtos paslaugos paremtos IKT lieka neefektyvios, nes jomis nemokama naudotis.

Bendruomenės skatina nuoseklumą ir sumažinti individualias pastangas, sujungiant infrastruktūros ir paslaugų teikiamą naudą¹⁷. Internetas leidžia pigiau naudotis telefonu ar radijo

¹⁶ "How skilled are Europeans in using computers and the Internet?", Statistics in Focus, Population and Social conditions, 17/2006

¹⁷ Lloyd, R & Hellwig, "Barriers to the Take-Up of New Technology" Discussion paper nr. 5 NATSEM, Canberra, 2000

programomis. Naujosios IKT, paremtos interneto naudojimu, gali sujungti infrastruktūra, bet individualizuoti naudojimą.

1.2.3. IKT panaudojimas bendruomenių aktyvumui didinti

Apibendrinant visas pateiktas technologijas ir išnagrinėjus teisinius aspektus, galima pateikti keletą IKT panaudojimo galimybių, kurios efektyviai veiktų bendruomenių veiklą ir įtakotų jų aktyvumą dalyvaujant tiek politiniame, tiek socialiniame gyvenime, bei aktyvumą bendradarbiaujant su kitomis bendruomenėmis¹⁸. Taigi IKT panaudojimas suteikiantis naujų bendravimo galimybių:

- Sustiprintas vidinis administravimas, duomenų bazių valdymo sistemos ir informacijos pasidalinimas;
- Ryšių sukūrimas tarp naujienų laiškų ir elektroninio pašto;
- Galimybė socialiniam palaikymui tiesiogiai internetu (on-line);
- Tiesioginių mokymų, praktikos ir sugebėjimų kūrimas internetu;
- E. verslo galimybės, kaip kad internetinė bankininkystė ir elektroniniai pirkimai;
- Įtraukimas į nacionalinių ir tarptautinių tinklus ir sanglaudą, bei internetinės konferencijos;
- Internetinės tiesioginės konsultacijos.

Taikomų IKT ir e.verslo galimybės vidinėms operacijoms (back office) teikia akivaizdžią įtaką valdžiai ir verslui. Pagrindiniai ekonominiai rodikliai įtraukia pagerintą organizacinio verslo efektyvumą, sustiprintus ryšius tarp elektroninių tinklų ir transformuotų paslaugų teikimo.

1.2.4. IKT panaudojimas socialiniam vystymuisi Lietuvoje

Efektyviam socialiniam vystymuisi Lietuvoje didelis dėmesys yra skiriamas IKT panaudojimui. Lietuvos respublikos Vyriausybės patvirtintoje „Nacionalinėje darnaus vystymosi strategijoje“¹⁹ teikiama didelė reikšmė IKT teikiamai naudai. Strategijoje siūloma socialinio vystymosi problemas spręsti įtraukiant IKT panaudojimą: užimtumo problemai spręsti moderniosios technologijos turi atverti dideles galimybes naudoti kvalifikuotą darbo jėgą, gerinti užimtumo kokybę, padidinti darbo užmokestį. Naujų technologijų įdiegimas versle leis lanksčiau organizuoti darbą, didins užimtumą ir gerins ekonominio vystymosi galimybes.

¹⁸ Call to ACTT 2002 “Advancing Community, Technology and The Third Sector” : First national symposium, Brisbane, November 2001

¹⁹ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 m. rugsėjo 11 d. nutarimas „Dėl nacionalinės darnaus vystymosi strategijos patvirtinimo ir įgyvendinimo“//Valstybės žinios, 2003,Nr. 56-435

Dauguma darnios plėtros veiklų siejama su IKT naudojimu, tačiau tiriant bendruomenių aktyvumą naudojant IKT reikėtų išskirti tokius strategijos vidutinės trukmės tikslus, kurie skatina IKT naudojimą bendravimui ir aktyvumui dalyvaujant viešajame gyvenime²⁰:

- stiprinti silpnąsias gyvenamųjų vietovių tinklo grandis, plėtoti valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų tinklą, formuoti optimalų gyvenamųjų vietovių ir regionų tinklą;
- skatinti visuomenę aktyviau dalyvauti regionų ir savivaldybių valdyme, plėtoti informacinę infrastruktūrą, kurti žinių visuomenę;
- steigti atsiliekančiuose regionuose verslo informacijos centrus, skatinti steigti verslo inkubatorius, mokslo ir technologijų parkus²¹;
- plėtoti regionų mokslo ir mokymo institucijų tinklą, diegti naujausias informacines ir gamybos technologijas.

1.3. Nuo pasyvaus link tikslingo dalyvavimo

1.3.1. Bendruomenių dalyvavimo samprata

Sunku tiksliai apibrėžti terminą „bendruomenė“ (1.1 skyriuje) tačiau dar sunkiau yra apibrėžti terminą „dalyvavimas“ ar „bendrininkavimas“. White et. al.'s terminą „dalyvavimas“ išivaizduoja²² kaip kaleidoskopą, „tarsi momentinis paveikslukas kaleidoskope, gali būti labai trapus ir sunkiai suprantamas, besikeičiantis bet kuriuo momentu į kitą formą“ - tai geriausiai atspindi „dalyvavimo“ apibrėžimų įvairovę. Skirtingą dalyvavimo apibrėžimo kilmę galbūt įtakojo augimo ir vystymosi pasiekimai, kokių niekas nesitikėjo. Anksčiau terminas „bendruomenės dalyvavimas“ buvo apibrėžiamas siaurai ir labai ribotai, kuomet ir erdvė buvo apribota, pakakdavo vietinių bendruomenių susitarimų politikos procese. Esančios bendruomenės taip pat buvo ribojamos erdvės, dažnai susiburdavo tik nedidelėse teritorijose.

Viena problema, kodėl dalyvavimo sąvoka yra sudėtinga yra ta, kad dalyvavimas tai yra žmonių sąveika apibrėžta dalyvaujančių individų ar organizacijų elgesiu. Pasak Giddens²³ žmogaus elgesys yra labai komplikotas ir įvairiapusis ir deja tas vienintelis teoriškas požiūris gali apibūdinti visus aspektus. Įvairūs specialistai dalyvavimą supranta savaip: politikai supranta kaip žmonių dalyvavimą priimant sprendimus, ekonomistai kaip žmonių dalinimąsi gaunamu pelnu ir pan.. Todėl

²⁰ Informacinės visuomenės plėtros komitetas prie LRV, „Elektroninės viešosios paslaugos Lietuvoje“, 8/1/200

²¹

²² Kinyashi George Frank „Towards the genuine participation for the poor“ 2006, balandis <http://www.tzonline.org/pdf/towardsgenuineparticipationforthepoor.pdf>, 26 psl, paskutinį kartą lankytas 2006 m. lapkričio 15 d.

²³ Kinyashi George Frank „Towards the genuine participation for the poor“ 2006, balandis <http://www.tzonline.org/pdf/towardsgenuineparticipationforthepoor.pdf>, 30 psl.

apibendrinant visus galimus dalyvavimo sąvokos apibrėžimus galima sudaryti septynių žingsnių laiptelius:

1. **Pasyvus dalyvavimas** – dalyvavimas kuomet yra pasakoma kas tikrai įvyks ar jau įvyko. Tai yra vienašališkas projekto vadovybės pranešimas, neatsižvelgiant į visuomenės atsiliepimus. Toks dalyvavimas reiškia, kad bendruomenės tik gali išklaudyti kas su jomis bus daroma ar jau padaryta.
2. **Dalyvavimas perduodant informaciją** – dalyvavimas atsakant į klausimus iškeltus vykdant mokslinius tyrinėjimus naudojant anketines apklausas ar panašius metodus. Visuomenė neturi galimybės įtakoti įvykių ir nėra dalinamasi nei tyrimų išvadamis nei tikrinamas tikslumas.
3. **Dalyvavimas konsultuojant** – dalyvavimas kuomet yra konsultuojama ar atsakoma į klausimus klausantis kitiems žmonėms. Tie kiti žmonės tai profesionalai nusakantys problemas ir jų sprendimus. Toks konsultavimo procesas nieko neįtakoja priimant sprendimus ir profesionalai neturi jokių įsipareigojimų priimti žmonių pasiūlymus.
4. **Dalyvavimas teikiant materialinę paramą** – dalyvavimas kuomet už tai yra atsilyginama. Darbas mainais į maistą, grynus pinigus ar kitus materialinius paskatinimus. Tačiau žmonės neturi jokio suinteresuotumo pratęsti savo veiklos kuomet paskatinimas pasibaigia.
5. **Funkcinis dalyvavimas** – dalyvavimas formuojant grupių susitikimus iš anksto numatytais tikslais susietais su vykdomu projektu. Toks įtraukimas dažniausiai nėra numatomas projekto ankstyvosiose stadijose, bet tuomet, kada didesnė dalis sprendimų jau yra priimti. Tai dažniausiai priklauso nuo išorinių iniciatorių, bet gali būti ir savarankiška.
6. **Interaktyvus dalyvavimas** – dalyvavimas kombinuotose analizėse, kurios numatomos veiksmų planu ir formuojant naujus nustatymus ar stiprinant jau egzistuojančius. Toks dalyvavimas suprantamas kaip teisė. Tokios grupės perima lokalių sprendimų kontrolę ir taip visuomenė dalyvauja palaikant įvairias struktūras.
7. **Savaiminis dalyvavimas** – dalyvavimas kuomet iniciatyva yra rodoma nepriklausomai nuo to ar papildomi nustatymai keičia sistemą. Čia numatoma kuomet bendruomenės yra aktyvios dalyvės ir išlaiko kontrolės galimybę visuose vystymo proceso lygiuose. Toks dalyvavimas dar yra vadinamas tikslingu dalyvavimu.

1.3.2. Tikslingo dalyvavimo galimybės

Tikrasis dalyvavimas pasiekia kiekvieną individą ir perkelia jį į politinio proceso centrą. Kofi Annan, Jungtinių tautų generalinis sekretorius, atsiimdamas Nobelio taikos prizą pateikė tikslingo dalyvavimo proceso apibūdinimą, kaip istorinę perspektyvą ir būtinumo jausmą²⁴. Manoma, kad XXI a. Jungtinių tautų misija bus apibrėžta naujai, atkreipiant daugiau dėmesio į sudėtingą kiekvieno žmogaus gyvenimo neliečiamumą ir orumo supratimą, kad ir kokia būtų rasė ar religija. Taigi reikės pažvelgti už valstybės struktūros ir išvelgti kiekvieną tautą ir bendruomenę. Būtina suprasti, kad kaip niekad anksčiau, gerinant kiekvieno individo padėtį, gerinama ir valstybės padėtis. Šiame naujame amžiuje formuojasi supratimas, kad taika priklauso ne tik nuo valstybių ar žmonių, bet ir nuo kiekvieno bendruomenių nario. Valstybių suverenumas, neturi būti naudojamas kaip apsauga nuo vis didėjančio skaičiaus žmogaus teisių pažeidimų. Taika turi būti reali ir juntama kasdieniniame kiekvieno individo gyvenime, nes tai suteikia kiekvieno gyvenimui saugumą ir orumą. Praėjusiame amžiuje žmonės neturėjo teisės rinkti savo valdžią, ar ją reguliariai keisti, todėl kildavo daugybė konfliktų, dėl ko būdavo išardomos įvairios bendruomenės.

Siekiant, kad pasaulyje kiekvienas turėtų savas teises ir galimybes, kuriant žmogišką visuomenę reikia atsižvelgti į praeities klaidas, kad jų būtų išvengiama ateityje²⁵. Galimybė kiekvienam būti individualybe ir turėti teisę rinktis tiek gyvenime tiek ir politinėje veikloje turi būti suprantama kaip tvirtas pasaulinės tvarkos pagrindas. Visuomenė turi suprasti, kad egzistuoja loginis sąryšis tarp teisėtumo ir valdžios, viešųjų vertybių, kurias jie gauna skatinant žmonių pasirinkimą. Tačiau yra sudėtinga pasiekti, kad asmenines vertybes pakeistų viešosios vertybės ir kad būtų aiškus žmonių pasirinkimų išklauskymas ir įvertinimas.

Kiekvienas vyras, moteris ar vaikas turi turėti savo teises ir jaustis laisvas. Todėl kiekvieno žmogaus galimybių įgyvendinimo galimybė vertinama kaip vystymosi sėkmė. Tačiau tos sėkmės yra labai mažai ir realybė pateikia kitus ne tokius džiaugsmingus faktus, todėl Jungtinių tautų deklaracijoje²⁶ pažymima, kad reikia itin didelių pastangų kuriant pasaulį.

Dar visai neseniai pradėta suprasti, kad žinios yra labai vertingos, ir jos tapo labiausiai siektina socialinio ir politinio gyvenimo dalimi. Vienintelis žinių naudotojas yra žmogus, o palaipsniui atsirandanti patirtis nusako kaip geriausiai tas žinias kurti. Tačiau neskaitant verslo pasaulio, kol kas nėra aiškių tinklinės visuomenės, tinklinės valdžios ar pakankamos viešosios erdvės žinių kūrimui egzistavimo požymių.

²⁴ „E-government at the Crossroads“, World Public Sector Report 2003 United Nations

²⁵ Sandro M. Radicella, ROLE OF INFORMATION TECHNOLOGY AND COMMUNICATIONS IN SUSTAINABLE DEVELOPMENT: OUR EXPERIENCE, 2002

²⁶ UN Millennium Declaration. <http://www.un.org/millennium/>

Yra visuotinai pritariama, kad IKT suteikia potencialo žmonių žinių gausėjimui. Individai naudoja IKT, kad susisiekti su kitais tokių pačių interesų turinčiais individais, taip sukuriant bendrų interesų grupes, kitaip tariant bendruomenes, kurios gali būti neįtrauktos į tradicines socialines, ekonomines ir politines struktūras ir organizacijas (1.1.1. skyrius). Visuomenėje suprantama, kad naudojimas IKT teikia galimybes kaupti žinias, pasidalinti kitų žmonių pasiekimais, be to IKT naudojimas taip pat siejamas ir su viešųjų vertybių kūrimu, kas yra neatsiejama nuo visuomenės poreikių. Tačiau toks dalyvavimas, susijęs su viešųjų vertybių kūrimu, dar nepastebimas, arba gal ir yra toks dalyvavimas, bet tam nėra teikiama tiek pastangų, kad būtų kokių reikšmingų pokyčių.

Atsiranda spraga tarp to kas yra pageidaujama ir galima ir to kas gali būti įgyvendinta. Tai yra plyšys tarp galimybių kurios aprašo formalų pasaulį ir realybės. Jungtinių tautų deklaracijoje nurodoma kad siekiant panaikinti tą plyšį, reikalauja radikalių sprendimų ir drąsių reformų visose šalyse ir visose politikos srityse. Kitaip tariant būtina įdėti daug pastangų siekiant restruktūrizuoti socialinę gyvenimo pusę. Maža dalis pakeitimų gali būti siejama su nusistovėjusiomis ir įsitvirtinusiomis taisyklėmis ir standartais. Reikiamų pasikeitimų gylis netiesiogiai (kompleksiškas, chaotiškas ar nuolat kintantis) susietas su pagrindinių faktorių, kurie formuoja esamą socialinę visuomenės gyvenimo padėtį ir tuomet reikalauja „griežtų pakeitimų“ ir „drąsių reformų“, kurios turi būti aptartos, išdiskutuotos, priimtos ir jei reikia priverstinai įvykdytos. Taip bus paskatinama dalyvauti politinėje veikloje, pavyzdžiui paskatinti politinių procesų poreikį ir politiškai aktyvių žmonių veiksmus. Labai svarbu sudominti piliečius vykstančiais politiniais procesais, nepamirštant ir jų pilietinių galimybių. Visa tai svarbu būsimiems precedento neturintiems socialinio konteksto pasikeitimams ir tuo pačiu metu daryti tai taip, kad būtų tinkama žmonijos vystymuisi.

Nėra reikalo galvoti, kad tai yra pesimistiški iššūkiai, priešingai visa tai ateityje taps vertinga. Kuomet politiniams procesams pavyks pasiekti tinkamą atsaką į šį iššūkį, visuomenei atsivers galimybės siekti gerovių ateityje. Įgyvendinus tokį iššūkį būtų galima įvertinti kaip tai įsiliejo į žmonių gyvenimą ir kiek tai įtakoją individų ir bendruomenių aktyvumą.

Būtina paminėti, kad būtent demokratija yra svarbi, kad būtų įmanoma sukaupti maksimalų kiekį žinių ir susitvarkyti su kompleksiskumo, chaoso ir nuolatinio keitimosi iššūkiu. Demokratija tampa idealiu mechanizmu kuriančiu valstybiniu požiūriu reikalingas žinias. Žinios yra kuriamos įgyvendinus forumus leidžiančius išreikšti nuomonę ir svarstymus. Taip pat demokratija leidžia forumų ir kitų priemonių pagalba gauti reikiamų žinių iš viešųjų institucijų sprendimų priėmėjų ir

administratorių. Tačiau tai nereiškia, kad esant demokratinei politikai, visos problemos lengvai sprendžiamos. Esant kitokioms aplinkybėms ir galimybės įgauna kitokius pavidalus (1 lentelė)²⁷.

Pagrindiniai socialinės aplinkos komponentai	Bendravimas nenaudojant IKT arba tik iš dalies jas panaudojant		Pažengęs IKT naudojimas: zinių visuomenės liberalios masinės demokratijos judėjimo galimybė
	Technokratinė diktatūra (politinė tironija ir rinkos ekonomika)	Demokratinė politika ir rinkos ekonomika valstybės socialinio aprūpinimo sistemai	
Priėjimas prie viešosios sferos	Nei vienas arba labai mažai politinės jėgos ir padėties nelygybių suvienodinama.	Per pasikeitimus, valstybės socialinio aprūpinimo sistema panaikina dalį ekonominių skirtumų arba juos sumažina. Formali politinė lygybė, tai yra balsavimo teisė, tačiau atsiranda sunkumai siekiant sulyginti teises pagal lytį, tautybę. Atviro bendravimo galimybės didelės, nors ir kūrimo elementai ir mažesnis nei atviras priėjimas prie viešosios sferos išlaikomi.	IKT ir galimybė bendrauti virtualiai sumažina kai kuriuos priėjimo barjerus, kaip pvz.: geografinė vietovė, o kai kuriuos barjerus beveik išnaikina. Efektyviai naudotis IKT infrastruktūromis kuri laiką gali kilti problemų dėl IKT ir skirtingo raštingumo lygio.
Laisvės (kalbos, draugijų ir asociacijų taip pat ir kibernetinėje erdvėje)	Niekas nėra apsaugotas įstatymų, o jei ir yra, tai praktiškai nenaudojami.	Egzistuoja tik maži apribojimai, kurie apsaugo viešuosius interesus. Kalbos laisvė plačiai praktikuojama, nors egzistuoja politinis teisingumas ir manipuliacija žiniasklaida.	Bendravimas natūralus ir sunkiai sulaikomas, ribojamas tik mažų apribojimų. Tačiau teisinė sistema turi panaikinti ribojančias apsaugas politiniams pasiekimams (valdžia) ar asmeninius pasiekimus (privačios paslaugos ir paieškos sistemų kūrėjai turi vykdyti cenzūravimą slaptiems susitarimams su valdžia ar išvengti pilietinės atsakomybės).
Skaidrumas (pvz.: laisvas priėjimas prie informacijos apie valstybės veiklą).	Pagal apibrėžimą labai suvaržytas. Prieinama informacija nėra tikra.	Teisinė sistema kuri palaiko aukštą skaidrumo laipsnį. Skaidrumo laipsnis yra	Valstybės slaptumą sunku išlaikyti. Teisinė sistema įstatymiškai tai draudžia.

²⁷ „E-government at the Crossroads“, World Public Sector Report 2003 United Nations

		valstybės apribojimas remiantis tokiu pagrindu „platūs visuomenės interesai“. Dėl to reali situacija nėra ideali, tačiau istoriškai tai pateikia labiausiai pažengusį priėjimą.	
Pokalbių priemonės	Viešosios diskusijos yra valdomos valstybės arba verslo įmonių, kurios yra vadovaujamos elito. Bendravimas esant tokiai tvarkai yra taip pat prieš įstatymus arba jis yra efektyviai malšinamas. Esama daug ribojamų pastangų siekiant išlaikyti bendravimus.	Daugelis viešųjų diskusijų yra kuriamos verslo firmų ir tai daroma siekiant naudoti. Taigi dauguma viešųjų diskusijų yra modifikuotos. Iš esmės ekonominiai sunkumai, kad parinkti daug apimančias ir nekomercines diskusijas nors atskiros dalys pateikiamos viešųjų tarnybų žiniasklaidoje su esmine diskusijų išlaikymo mintimi. Daugybė neformalių, nekomercinių pastangų išlaikyti bendravimą.	Viešosios diskusijos yra plačiai paplitusios ir jų kaina palaipsniui krinta. Privatūs asmenys, valdžia ir verslas juos palaiko. Potencialiai, „kalbanti atokiau“ visuomenė. Plečiantis viešosioms tarnyboms, jos pereina į tiesioginę aplinką ir tai gali padėti teikti patikimą informaciją ir diskusijų infrastruktūrą per skaitmeninę viešąją sferą.
Viešosios sferos, valdžios ir rinkos atskyrimas.	Pažengęs ar pilnai įgyvendintas valstybės ir viešosios sferos susijungimas. Aukštas slaptų susitarimų lygis tarp valstybės ir rinkos.	Pažengęs, bet nebaigtas atskyrimas. Esama valstybė yra viešojoje sferoje ir reikalaujamas politinis tikslumas. Slapti susitarimai tarp rinkos ir valstybės. Dominuojanti viešųjų diskusijų paslaugų privati nuosavybė priklausanti valstybei ar kultūros pramonei yra virš viešųjų interesų grupių.	Neribotos galimybės kurti interesų pasikeitimo domenų. Apsvarstymams ir veiksmų orientavimui skirti tinklai, taip pat su valstybės organizacijomis ir verslo įmonėmis yra netgi patrauklios. Tinkamas tinklų valdymas tampa būtinumu, nes kitaip gali būti keliamas pavojus atskyrimo grynūmui ir formalioms atsakomybės struktūroms.

I lentelė Viešosios sferos požymiai esant skirtingiems IKT panaudojimo bendravimui lygiams

1.3.3. Elektroninės platformos kūrimas tikslingam dalyvavimui

Daugeliui piliečių kyla klausimas: „Kodėl aš turiu dalyvauti virtualiai, jei aš net rimtai nedalyvauju realiame gyvenime?“²⁸. Manau tai svarbus klausimas kuris turi būti aptartas ir išnagrinėtas pereinant prie e. dalyvavimo.

Taisyklės ir įrankiai suteikia galimybę, ir kuomet individams tokia galimybė yra suteikta, nedemokratinė pusė sprendžiant nesutarimus, pvz.: malšinimas ar priverstiniai imponuojantys sprendimai nebūtų galimi. Ginčai būtų iškelti į viešumą ir tada jie būtų sprendžiami demokratiu būdu.

1.3.4. E.dalyvavimo technologijos

Žiūrint iš technologinės ir infrastruktūros perspektyvos, e.dalyvavimas yra suprantamas kaip konkrečių IKT sistemų (kaip kad balsavimo sistemos, debatų forumai, e.klausymo sistemos) panaudojimas, pritaikant jau išvystytas technologijas (kai kad pokalbių kambariai, geografinės informacinės sistemos, grupinio darbo sistemos ir sprendimų palaikymo sistemos). Toks vartojimas yra dažniausiai priklausomas nuo dviejų infrastruktūros tipų²⁹

- Fizinės infrastruktūros – interneto ar satelitinių mobiliųjų technologijų;
- Konceptinė infrastruktūra – ontologinės schemos, programinės įrangos protokolai, taip pat ir piliečių registrai ir balsavimo protokolai.

Infrastruktūra yra labai svarbi sritis kalbant apie e.dalyvavimą, kuri negali normaliai funkcionuoti be infrastruktūros struktūros, tuomet e.balsavimas negali būti vykdomas be interneto prieigos, ar be bendrai priimto elektroninio balsavimo protokolo. Taigi e.dalyvavimo infrastruktūra eina koja į koja su naujų technologijų vystymusi. Daugelis e.dalyvavimo technologijų yra pateikiamos internete, bet nenaudojamos³⁰. Taip pat iškyla ir daugiau technologinių problemų kaip saugumo ir mobilumo problemos, kurios yra aktualios siekiant efektyviai pritaikyti technologijas e.dalyvavimo infrastruktūroje.

Technologijų įvairovė sustiprina tipines e.dalyvavimo priemones. Kai kurios technologijos yra pateikiamos 2 lentelėje.

²⁸ eCitizenship for All 2004, European benchmark report

²⁹ Lietuvos investicijų klimato įvertinimas, ataskaitos projektas

http://siteresources.worldbank.org/INTLITHUANIA/Resources/ICA_Report_2005_Lt.doc, Pasaulio bankas, 2004 gruodis, paskutinį kartą lankytas 2006 m. gruodžio 15 d

³⁰ European research workshop “Mapping eParticipation” White Paper, The eParticipation Metwork, 7th Mediterranean Conference on Information systems, Venice, Italy, 2006 October 5

E.dalyvavimo technologijos	Tipinis naudojimas
e.balsavimo sistemos	Efektyvumo įgijimas ar išplėtimas demokratių sprendimų priėmimo per balsavimą.
Interneto virtualūs susitikimai (pokalbių kambariai, diskusijų forumai)	Vystymas virtualių politinių bendruomenių kaip papildymą įprastinėms bendruomenėms.
Tinklų technologijomis paremtas bendradarbiavimas.	Tinklų technologijomis paremtas bendradarbiavimas politikos klausimais.
Sprendimų palaikymo sistemos	Bendruomenių sprendimų kūrimas diskutuotinais klausimais.
Skaitmeninis parašas	Leidžia identifikuoti bendruomenes, kad dalyvavimas būtų teisingas.
Mobilios ir belaidės technologijos	Galimybė naudotis e.dalyvavimo paslauga naudojant belaidį internetą.
Žinių technologijos	Politinių problemų pristatymas ir analizė.
Geografinės informacinės sistemos (GIS)	Erdvinių duomenų vizualizacija, pavyzdžiui žemės panaudojimo planavimo procese.

2 lentelė E.dalyvavimo technologijos ir jų panaudojimas

1.3.4.1. Priemonės skatinančios piliečių žinojimą ir įgūdžius

Dalyvavimas turi būti kompetentingas ir kvalifikuotas. Skaidrumas taip pat turi būti čia įtraukiamas, tačiau jis eina gerokai iš paskos. Mokymasis, apimantis raštingumą, bendras žinias ir pilietines žinias, turi būti vykdomas be pertraukimo, tai turi būti nuolatinis procesas. Jeigu mokymasis ir įgūdžiai nėra nuolat tobulinami, jie tada tai turi būti labai paprasto naudojimo, prieinamas būdas. Raštingumas šiuolaikinėje visuomenėje taip pat reiškia ir kompiuterinį raštingumą ir įgūdžius. Būtent dalyvavimas reikalauja įtinkinimo įgūdžių, įgūdžių kurti ir išlaikyti bendrų interesų ir veiksmų domenus, diskutavimo ir derybiniai įgūdžiai ir panašiai.

Dalyvavimas taip pat reikalauja ir kompetencijos. Manoma, kad kalbant apie kompetencija tam pakanka tik kokybiškos informacijos. Tačiau esant politiniam dalyvavimui daugumoje atvejų būti konkurencingam dėl privataus laiko yra labai trumpas, išbandymas turės būti papildomai atkreipiamas dėmesys į tai kaip perduoti maksimalią reikiamą politinę galią minimaliomis laiko sąnaudomis.

Visuomenė gali nuspręsti ar skirti viešąsias lėšas savo piliečių mokymui ir paruošti juos tikslingam ir skaidriam dalyvavimui. Tokia pozicija buvo visuomet galima, tačiau su moderniomis IKT ir ypač esant internetui, tai tampa daug lengviau padaryti. E. valdžios pritaikomumas gali pateikti visų rūšių tiesiogines mokomąsias programas ir žinytus skirtas tam kad padėti tobulinti įgūdžius nuo paprastų pagrindinių IKT naudojimo įgūdžių ir bendro raštingumo, bei supažindinimui su bendra pilietine reikšme, kad padėti sukurti pilietinius įgūdžius kaip įtinklinimas ar efektyvių politinių diskusijų ir veiksmų kūrimas ir tobulinimas. E. valdžios pritaikymas pagal poreikį gali padaryti

prieinamas specifines sritis apie politinius svarbius klausimus, kurie gali būti perskaityti ir suprasti mažiau nei per penkias minutes.

Šiuo metu nėra svarbu ar įmanoma įvardinti visas galimas e. valdžios pritaikymo sritis kurios gali būti naudingos. Atsiranda ir nenaudingų reiškinių, bendra žmonių vaizduotė yra apribota, kad išvengtų nesuskaičiuojamo idėjų skaičiaus. Svarbu yra pripažinimas, kad dalyvavimas turi būti kompetentingas ir kad tai yra plati reikšmė įtraukianti ir skaidrumą, tačiau yra labai atsiliekančias nuo bendro kūrimo. Turi būti pritarimas taikyti modernių IKT naudą ir galią piliečių vystymui kaip aktyvių politinių procesų dalyvių (naudojant viešuosius fondus ir e. valdžią jei būtų poreikis).

E. valdžios atsiliepimai siekiant suteikti savo piliečių žinojimo ir įgudimo politiniuose procesuose nesiejamos su egzistuojančiomis galimybėmis. Atskaitingumo informacija tapo norma, tačiau retai parodo anksčiau minėtų reikalavimų supratimą. Dažniausiai tai sukonzentruojama į finansinį atskaitingumą, paliekant politiką ir socialinės reikšmės vystymą nuošalyje. Literatūroje yra pateikiama keletas pavyzdžių gerai iliustruojančių įvairių tipų taikomumą:

- Informacijos įstatymas (2001) Lenkijoje reikalauja tiesioginio viešųjų interesų informacijos skleidimo, įtraukiant valdžią leidžiančią informaciją.
- Kanados pagrindiniame internetiniame portale pateikiamos tokios grafos kaip „Apie Valdžią“ ir „Apie Kanadą“ pateikia plačią aibę nuorodų kurios padeda kanadiečiams surasti savo valdžią. „Apie Valdžią“ apima valdžios struktūrą ir funkcijas ir „Apie Kanadą“ apima visuomenę, šalį, ekonomiką ir valdžią bendrųjų interesų atžvilgiu.
- JAV valstijos Minesotos valdžia pateikia tiesioginę valdžios pokalbių apžvalgą³¹. Taip pat valdžios internetinėse svetainėse galima rasti ir daugybę dokumentų (pvz.: susirinkimų pokalbių santraukos ir dokumentai kurie yra atnaujinami periodinėse duomenų bazėse, įtraukiant ir e. pašto paslaugą, kuri leidžia naudotojams sužinoti apie dokumentų atnaujinimus).

1.3.4.2. Piliečių įtinkinimo priemonės

Dalyvavimas turi būti interaktyvus. Tai yra kaip žinios yra kuriamos, neišskiriant ir politiškai svarbių ir naudingų žinių kūrimą (3 lentelė). Svarbiausias procesas yra socializacija žinių kūrimo dalinimosi erdvėje, tai yra kuomet numanomos žinios yra skleidžiamos horizontaliai tarp tos pačios socialinės padėties žmonių.

³¹ Macintosh, Ann & Smith, Ella (2002) "Citizens Participation in Public Affairs. Electronic Government", New York: Russel Sage

Šiuolaikinėje visuomenėje plačiai įsitvirtinusios moderniosios IKT sukelia diskusijas kaip žiniomis galima dalintis ir kas jomis turi dalintis. Išskyla nemažai diskutuotinų klausimų kuriuos būtina aptarti ir surasti atsakymus į neišspręstas problemas:

- Ar piliečiai turi bendrauti vieni su kitais, ar bendrauti su viešojo administravimo atstovais ar su išrinktaisiais valdžios atstovais?
- Ar piliečiai turi bendrauti vieni su kitais, bet išrinktuosius valdžios atstovus informuoti jau po sutarimų tarp piliečių, ar turi piliečiai pateikti tiesiogiai informacija viešojo sektoriaus administratoriams?

Nėra lengva atsakyti į pateiktus klausimus, tačiau svarbiausia, kad didžiausias dėmesys būtų kreipiamas į viešosios vertės kūrimą.

Bendravimas vienas su vienu jau ir anksčiau egzistavo per kitas komunikacijos priemones. E. paštas įtraukia daug bendruomenių, tačiau tai neatspindi pagrindinės prielaidos. Tai daugiausiai yra naudojama politinėms konsultacijoms, nors tai ir nėra tinkamiausia žinių kūrimo galimybė.

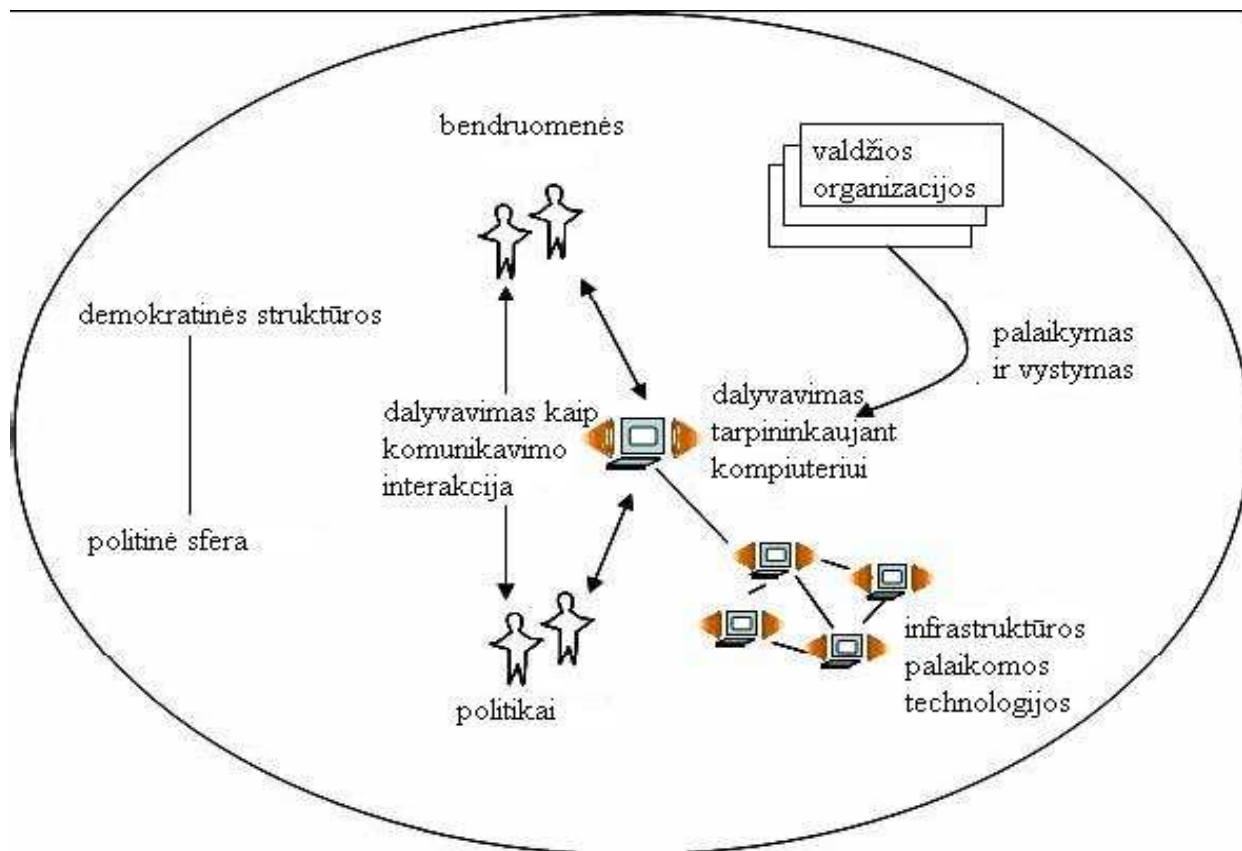
	Taisyklės	Įrankiai
Viešoji sfera	<ul style="list-style-type: none"> • Pilietinio dalyvavimo kultūra • Laisvės • Informacijos valdymas • Elektroninių komunikacijos kanalų valdymas • Viešosios ir privačiosios vertės atskyrimas • Viešojo administravimo dėmesingumas 	<ul style="list-style-type: none"> • IKT naudojimas informacijos valdymui • IKT pritaikomumas interneto apsaugos ir valdymo įgyvendinimui
Patariamasis galimybės		<ul style="list-style-type: none"> • E. Valdžios pritaikomumas piliečių kompetentingumo ir kvalifikuotumo kūrimui • E. valdžios pritaikomumas piliečių sujungimui ir įtinklinimui.

3 lentelė Dalyvavimo su e. valdžios pritaikomumu kūrimo parametrai

1.3.4.3. E. dalyvavimo trijų perspektyvų modelis

Dalyvavimas yra suprantamas kaip interakcija tarp piliečių ir politikų paremtos komunikacija. Pokalbis dalyvauja politiniame kontekste pagal nusistovėjusias demokratines struktūras. E. dalyvavimas yra dalyvavimas tarpininkaujant kompiuterinių sistemoms ir palengvintas technologine ir

koceptualia infrastruktūromis ³². Valdžios institucijos prisiima pirminę atsakomybę už palaikymą ir vystymą e.dalyvavimo ir e.dalyvavimo sistemų, kas yra dažniausiai plėtojama spontaniškai ir nepriklausomai (4 pav.).

4 pav. E. dalyvavimo trijų perspektyvų modelis

1.3.5. E.dalyvavimo teisiniai nustatymai

1.3.5.1. Žmogaus teisės ir laisvės bei pilietinio susitarimo principai

Pagrindinės žmogaus teisės ir laisvės, ypač pasisakymo, susirinkimų ir bendravimo laisvės (įskaitant ir elektroninę erdvę), kaip ir pilietinės visuomenės kultūros išsipareigojimas yra esminiai visuomenės elementai. Pati idėja yra, kad atsiranda galimybė keisti socialinį gyvenimą, kad būtų organizuojami bendri politiniai veiksmai ir kad tai būtų apsaugota tiek kultūriniu tiek teisiniu aspektais. Žiūrint iš politinės pusės, įtraukiant į politiką, diskutavimas politiniuose debatuose, kitais žodžiais tariant, yra sudėtinga tapti atstovu, kuris dalyvautų politiniuose santykiuose. Dalyvaujantis politiniame gyvenime į viešumą ir taip pat į politiką įtraukia ir kitus šeimos narius bei aplinkinius asmenis. Šiandieninėje visuomenėje ryšiai veikiantys žmonių elgesį neskatina politinio aktyvumo ir noras ką

³² Macintosh, Ann & Smith, Ella (2002) "Citizens Participation in Public Affairs. Electronic Government", New York: Russel Sage

nors keisti kasdieniniame gyvenime yra retai pastebimas. Todėl, žmonės kurie mobilizuoja pakankamai pilietinės drašos, kad įveikti šį slenkstį, turi jaustis saugūs ir nebijoti būti nubaustiems už savo drašą. Demokratija, kuri remiasi žmogaus teisėmis ir teisėmis, turi taip pat apsaugoti etinius įsitikinimus, taip kad etiškas balsas politikoje reikalautų mažiau didvyriškumo, kad tai būtų natūralus ir visiem suprantamas ir priimtinas reiškinys.

Žiūrint iš pasaulio kūrimo pusės, tokie komponentai kaip pilietinė visuomenė ar viešosios vertės elementai, pilietinio įsipareigojimo kultūros, kalbos, susirinkimų ir bendravimo laisvės ir griežtos nepriklausomos teismų santvarkos palaikymas yra kritinis. Tačiau tai yra būtina sąlyga kuriant tikrąjį dalyvavimą, nežiūrint į tai ar įtraukiant IKT ar be jų.

1.3.5.2. Priėjimas prie kokybiškos informacijos

Žiūrint į politinį dalyvavimą kaip į reikalingų politinių žinių kūrimą, reikia pripažinti, kad visa tai remiasi ant dviejų atramų.

Pirmoji atrama yra numanomos piliečių žinios, kurios gali būti kaupiamos pilietinės visuomenės dalyvavimo kultūros ir laisvių, kurios teikia žmonėms patirtį, kontekstą, supratimą ir sprendimus politinio dalyvavimo procese.

Tačiau žinių kūrimas visuomet susieja informaciją su patirtimi, kontekstu, supratimu ir sprendimu. Žinios be išbandymo lieka tuščios³³. Kontekstas be informacijos yra neišprusimo reiškinys. Kontekstas su klaidinga informacija, jei tai pasireiškia politiniame procese, dažniausiai yra nesėkmės receptas. Todėl tinkamos viešosios informacijos valdymas yra taip pat kritinis. Informacijos atestavimas palaikomas valdžios, taisyklės išlaisvinančios viešąją informaciją, ir pasirinkimas holistinio požiūrio viešosios informacijos rinkimui ir išlaisvinimui, sukuria taisyklės šiam požiūriui. Dar daugiau, jei diskutuojant apie įstatymus pilietinei visuomenei ir viešosios sferos parametrus kiek giliau, įstatymai informacijos kokybei gali taip pat išsiplėsti ir į privatų sektorių. Visuomenės funkcionavimas aukštos kokybės informacijos aplinkoje yra viešoji vertė ir tai turi tapti privačia verte taip pat.

1.3.5.3. Elektroninės komunikacijos galimybės

Kuomet atsakomybė už elektroninių komunikacijos kanalų saugumą yra pasidalinusi tarp privataus ir viešojo sektorių, turi būti taikomi ir bendros saugumo taisyklės. Dabar politinės ir saugumo aplinkybės gali daryti ir dažnai daro įtaką valdžios elgesiui šiuo atžvilgiu. Nagrinėjamas objektas

³³ Participatory Development: Guidelines on Beneficiary Participation in Agricultural and Rural Development, 2003 m

pateikia išvadą, kad dauguma autoritarinių santvarkų perkelia ilgą ir sėkmingą IKT naudojimo istoriją į stiprią interneto vystymo kontrolę. Dėka neveiksnių ir veiksmingų strategijų, autoritarinis režimas gali atmesti sunkumus, kuriuos teikia interneto naudojimas ir netgi panaudoti internetą savo siekių ir valdžios išplėtimui.

Saugojimas privačios vertės įtakoja verslininkų elgesį. Situacija tampa sudėtinga, kuomet viešojo sektoriaus paslaugoms yra naudojamos privataus sektoriaus siūloma programinė ir techninė įranga, arba tuomet kai viešosios paslaugos yra gaunamos per privataus sektoriaus subtiekęją. Valdžios taikomos ugniasienės technologijos; turinio filtravimas dėl įsipareigojimų ar politinių nepatogumų privačiam sektoriui- jei visa tai nėra identifikuojama ir atsižvelgiama į viešuosius interesus, tai tikėtina kad atsiras nelimituota komunikacija naudojant modernias IKT ir viskas virsta iliuzija stengiantis įveikti dvigubas, sunkiai įveikiamas sienas tarp privataus ir viešojo sektorių. Politiniai procesai turi padėti įveikti viešojo sektoriaus sienas. Atvirojo kodo programų naudojimas – tai vienas būdų panaikinti dalį problemų susijusių su privačiame sektoriuje kuriamos programinės įrangos naudojimu.

Elektroninės komunikacijos srityje Lietuva atsiliko nuo kai kurių naujųjų ES šalių narių, tačiau naudojimas elektroniniu paštu ir internetu pastaruoju metu smarkiai auga ir Lietuva greitai pasivys kitas šalis. Naudojimosi mobilaus ryšiu verslo aplinkoje procentas yra nepaprastai didelis visose ES naujose narėse³⁴.

1.3.5.4. Viešosios ir privačiosios vertės atskyrimas

Skirtumai tarp interesų ir rūpesčių keliančių problemų turi būti identifikuoti ir išmatuoti. Abi sritys visuomenėje remiasi įstatymais, tačiau šablonas visuomet turi būti matomas kaip paieška transakcijų kurios skatintų privačios vertės kūrimą. Paskutiniu metu yra sutelkiamas dėmesys į bendrą gerovių paiešką. Šis skirtingumas turi leisti visų rūšių Viešosios sferos apribojimus, ir jei įmanoma be jokių slaptų susitarimų ar sąmokslų (žr. 1 lentelė). Slapti susitarimai įtraukia siaurų interesų ir privačios naudos perspektyvą.

Dėl to, slaptų susitarimų tarp valdžios ir privačių elektroninių visuomenės informavimo priemonių savininkų turi būti išvengiama. Daugelyje šalių tokie susitarimai yra veikiančios ryšiuose tarp valdžios, kuri yra suinteresuota specifine veikla ir privačių visuomenės informavimo priemonių savininkų kurie yra suinteresuoti gauti pelno iš konkrečių viešųjų reguliavimų. Kai kuriose šalyse tai vyksta su televizija, ypač su kabeline televizija ir taip pat persikelia ir į spausdintas masines informavimo priemones. Tokia situacija taip pat gali atsitikti ir su privačiais interneto serverių,

³⁴ Lietuvos investicijų klimato įvertinimas, ataskaitos projektas

http://siteresources.worldbank.org/INTLITHUANIA/Resources/ICA_Report_2005_Lt.doc, Pasaulio bankas, 2004 gruodis

naršyklių ir kitų interneto naudojimu paremtų paslaugų teikėjais. Kai kada įpusėjus tokiems susitarimams viešieji interesai pradeda pastebimai išryškėti, tai vėl gražinama į viešųjų interesų supratimą ir formuoja viešąją sferą. Esant turinio valdymo pasikeitimams atsiranda galimybė maksimizuoti privačią vertę. Viešosios vertės maksimizavimas yra tiek su keletu išimčių laisvam turiniui, tiek be išimčių. Taigi būtent pasaulio kūrimas ir remiasi sprendimais ir nustatymais tinkamam balansui tarp viešojo ir privataus sektoriaus.

Nereikia pamiršti, kad slapti susitarimai tarp valdžios ir viešosios sferos yra politinio teisingumo priežastis. Slapti susitarimai tarp rinkos ir viešosios sferos sukelia vartotojų interesų skatinimą. Pastarasis susitarimas manipuliuoja laisve. Tiek pirmasis tiek antrasis susitarimas įtraukia neryškius privačių interesų elementus į viešąsias diskusijas kas įtrauks tik suinteresuotus piliečius.

1.3.5.5. Politinių ir administracinių struktūrų jautrumas

Politinės ir administracinės struktūros turi būti dėmesingos, pvz.: turi atkreipti dėmesį ir būti atsakingos už politiškai reikalingų žinių kūrimą per politinį dalyvavimą. Priešingu atveju, pilnas žinių kūrimo ciklas negali būti uždaras ir dalyvavimas įtraukiantis ir e. dalyvavimą gali būti charakterizuotas kaip betikslis. Viešųjų sprendimų kūrėjai ir viešieji administratoriai privalo įgyti naujos informacijos, kuri yra atsirandanti iš senosios informacijos ir pritaikyta prie esamos žmonių patirties, konteksto ir sprendimų. Tai teikia apčiuopiamą poveikį atsirandanti per dalyvavimą, didžiausią atlygį ir paskatinimus viso proceso eigoje.

1.3.6. E. dalyvavimo indeksas

1.3.6.1. E. dalyvavimas – konceptuali struktūra

E. dalyvavimas yra apibrėžiamas kaip bendras dalyvaujамasis, įtraukiamasis ir patariamasis procesas sprendimų kūrimui³⁵. Tai galima pasiekti per:

- IKT naudojimą siekiant padidinti reikalingos informacijos kiekį konsultavimo procese ir sprendimų priėmimui.
- IKT naudojimą stiprinant konsultacijas.
- IKT naudojimą sprendimų priėmimo palaikymui palengvinant bendruomenių dalyvavimą „valdžia-piliečiams“ (G2C) ir „piliečiai-valdžiai“ (C2G).

³⁵ OECD (2005). Evaluating Public Participation in Policy Making. OECD, Paris

Sudarant konceptualią e. dalyvavimo struktūrą nesiekama kritikuoti tradicinę demokratiją, kokia yra paplitusi dabar. Bandoma sudaryti tokią struktūrą, kuri sukurtų diskusijas apie tobulesnius ir pritaikomesnius pakeitimus politiniame, ekonominiame, socialiniame ir kultūriniame gyvenime. Į tokią struktūrą siekiama įtraukti kuo daugiau bendruomenių, kurios IKT pagalba galėtų aktyviai dalyvauti naujose politinėse, ekonominėse, kultūrinėse ir socialinėse veiklose. Tam reikia pasiekti kad IKT pagalba būtų sukurti ryšiai: valdžia-piliečiams ir piliečiai-valdžiai. Šis bendradarbiavimas yra gyvybiškai svarbus diegiant e.dalyvavimo galimybes.

E. dalyvavimo indeksas yra kokybinis rodiklis apimantis tokias savybes:

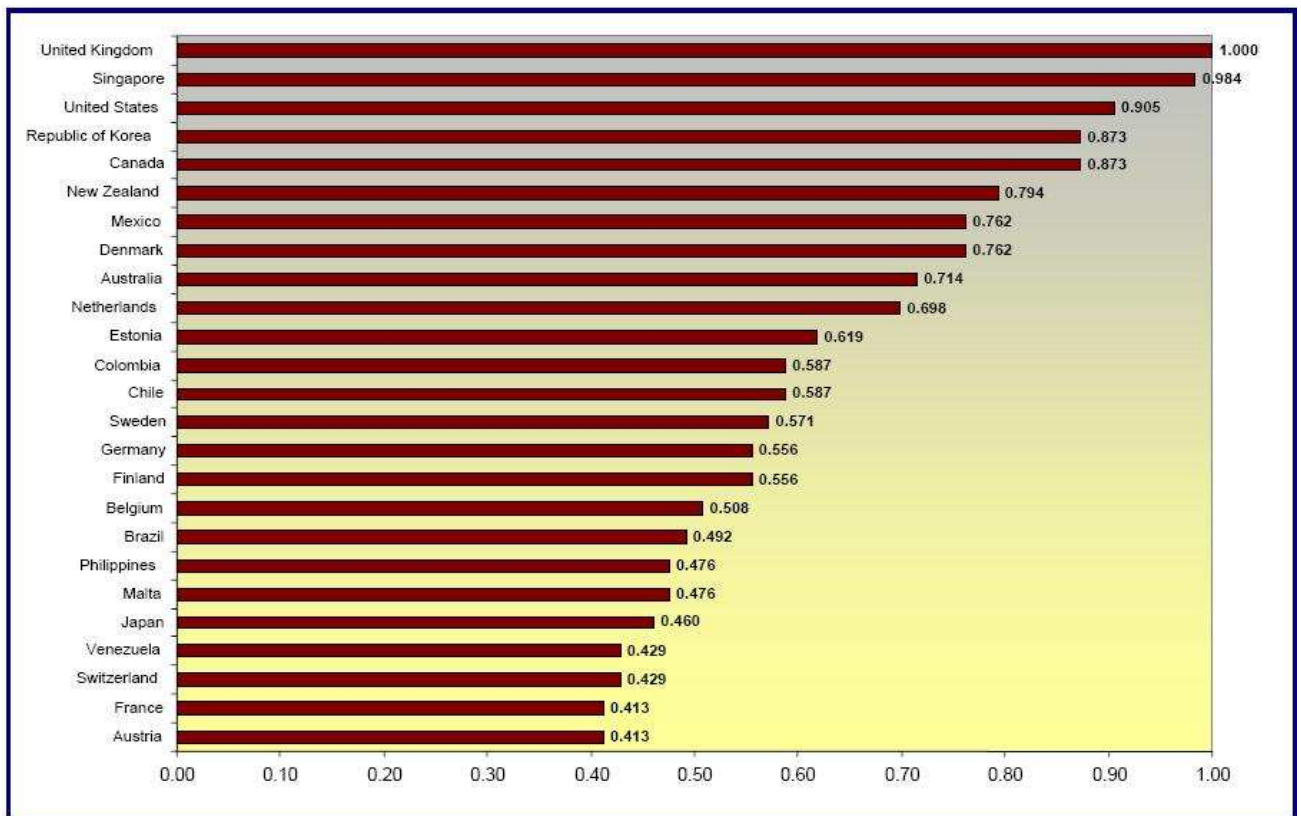
- **Paslaugų kokybė** – siekiama, kad paslaugos teikiamos internetu atitiktų keliamus tikslus.
- **Informacijos ir paslaugų aktualumas** – siekiama, kad tiek informacija tiek teikiamos paslaugos būtų aktualios bendruomenėms, kad pritrauktų jomis naudotis;
- **Naudingumas bendruomenėms** – siekiama, kad e. dalyvavimas teiktų naudą bendruomenėms, kad jų naudojimas būtų tikslingas ir efektyvus;
- **Valdžios pasiruošimas apdoroti tiesioginę informaciją ir paslaugas** – valdžia turi būti pasiruošusi priimti naujoves, suspėti apdoroti tiesioginę informaciją ir teikti tiesiogines paslaugas, taip pat turi skatinti bendruomenes būti aktyviomis ir diskutuoti bei dalyvauti viešojo sektoriaus problemų sprendimų priėmimuose.

1.3.6.2. E. dalyvavimo indeksas 2005

E. dalyvavimo indeksas (5 pav.) parodo kaip svarbu ir reikalinga pritraukti bendruomenes dalyvauti dialoge su savo valdžia kaip viešųjų paslaugų vartotojams ir dalyvauti politiniuose procesuose kaip piliečiams. Kokybinis e. dalyvavimo indekso įvertinimas parodo skirtumus interaktyviose strategijose ir pasiekimus įtraukiant žmones. Sudarant apklausos³⁶ anketas pasirodė neįmanoma suformuluoti tikslios visus politinius e.dalyvavimo ypatumus atspindinčios anketos. Įtraukiant į apklausą kuo daugiau klausimų siekiant daugiau žinių, didžiosios daugumos šalių rezultatai būtų nuliniai arba netoli nulio. Todėl anketą ir žinoma rezultatus pabandyta pritraukti prie realybės. Pavyzdžiui, žiūrint iš politikų pusės, jie siekia kad valdžia stengtųsi paskatinti piliečius naudotis IKT, bet daugiau konsultavimo procese, nei sprendimų priėmimo procesuose ir jie mano, kad e.dalyvavimas yra žemiau nei pradiniame lygyje. E.dalyvavimo indekso rezultatai pateikiami tokia struktūra:

³⁶ Colin Fraser, "Towards eParticipation in Democratic Decision Making", International Teledemocracy Centre Napier University

- *E.informacija*: valdžios interneto svetainės pateikia piliečiams: strategijas ir programinius dokumentus, finansinę sąmatą, įstatymus ir nuostatus, trumpus pagrindinius viešuosius tikslus. Taip pat informacijos teikimui turėtų būti internetiniai forumai, elektroninio pašto sąrašai, naujienų grupės ir pokalbių kambariai.
- *E.konsultacija*: valdžios interneto svetainės pateikia ir paaiškina e.konsultacijos galimybę bei įrankius. Jie taip pat siūlo pasirinkti viešosios politikos temą tiesioginėms diskusijoms realiu laiku ir taip pat peržiūrėti garso bei vaizdo įrašus iš posėdžių ar susirinkimų. Valdžia skatina piliečius dalyvauti diskusijose.
- *E.sprendimų priėmimas*: valdžia siekia, kad piliečiai būtų įtraukti į sprendimų priėmimą ir duotų tikrąjį pagrindą sprendžiamo klausimo rezultatui.

5 pav. E. dalyvavimo trijų perspektyvų modelis³⁷

E.dalyvavimo indeksui nustatyti Jungtinių tautų atlikta apklausa parodė, kad e.demokratijos vystymasis jau yra labiau atspindintis įdėtas pastangas į infrastruktūrą ir žmogaus kapitalo vystymąsi, bei institucijų ir politikos tikslus panaudoti naujas technologijų galimybes kad paskatinti žmogaus tobulėjimo pasikeitimus.

³⁷ Colin Fraser, "Towards eParticipation in Democratic Decision Making", International Teledemocracy Centre Napier University

Daugiausiai e.dalyvavimo indekso kriterijus atitinka Didžioji Britanija (100%), kurioje e.dalyvavimas yra įgyvendintas ir bendruomenės jau gali naudotis naująją viešojo sektoriaus paslauga. Lietuva e.dalyvavimo indeksas yra 31% ir Lietuva bendrame e.dalyvavimo indekso matavimų sąrašė yra 70 vietoje.

E. dalyvavimo indekso matavimai pateikia ir kiekvienos iš klasifikacijos sričių pritaikomumo įvertinimą, bei efektyvumo ir naudingumo įvertinimus (4 lentelė).

Aukščiausiai įvertintos 20 šalių	e. informacija	e. konsultacija	e.sprendimų kūrimas	Iš viso
Vidutinis įvertinimas	12.45	16.55	8.33	37.3
Maksimalus įvertinimas	20	40	24	84
Panaudojimo procentas	62.3	41.4	34.6	44.4

4 lentelė E. dalyvavimas pagal funkcinę klasifikaciją

Pastebima, kad daugiausiai pasiruošta ir pritaikoma yra e. informacijos galimybė, jos diegimas sudaro paprasčiausius reikalavimus ir reikalauja mažiau žinojimo. Pati sudėtingiausia technologija yra e.sprendimų kūrimas, reikalaujantis restruktūrizuoti teisinę duomenų bazę, taip pat iškeliantis didelę visuomenės problemą dėl kompiuterinio raštingumo.

1.4. E. dalyvavimas ir bendruomenės

Informacinės technologijos ir įrankiai suteikia galimybę gauti informaciją ir taip pat skatinti bendruomenių aktyvumą, kuomet bendruomenės turi daugiau galimybių pagerinti sprendimų kūrimą, pritaikyti prie savo poreikių ir suteikti sprendimams kokybiškumo ir naudingumo. IKT pritaikytos sprendimų priėmimui transformuoja bendruomenių komunikavimo būdus ir leidžia naudoti informaciją tiek bendruomenės viduje tiek už bendruomenės ribų priimamiems sprendimams. Tokie IKT pritaikymai leidžia suprasti ryšius tarp greito augimo, resursų vartojimo ir aplinkos kokybės. Kuomet yra atidžiai pasirenkamos technologijos ir įrankiai e.dalyvavimui, užtikrinama informacijos integracija ir aktyvaus bendruomenių dalyvavimo procesai. IKT skirtos bendruomenėms aktyviai dalyvauti sprendimų kūrimuose sukelia kritines nuoseklaus bendruomenių vystymosi proceso fazes. Didelis dėmesys turi būti skiriamas įveikiant kompiuterinio raštingumo problemą.

2. IKT ĮTAKOS BENDRUOMENIŲ AKTYVUMUI PROJEKTAI – EUROPOJE IR LIETUVOJE

2.1. Piliečiai, Pasitenkinimas, Sujungimas: įtraukimas naudojant technologijas (angl. Citizen, Content, Connect : inclusion through technology)

Projekto dalyviai

Informacinės visuomenės tinklas (ang. Information Society Network) sudarytas iš 13 Europos miestų ir yra valdomas Didžiosios Britanijos miesto Mančesterio: Didžioji Britanija: Glasgow miestas; Ispanija: Gijon, Aviles, Valencia miestai; Italija: Bari miestas; Vokietija: Gera miestas; Olandija: Hague miestas; Prancūzija: Lile Metropole, Tourcoing miestai; Suomija: Helsinkio miestas; Estija: Talino miestas; Lenkija: Gdansko ir Varšuvos miestai.

Projekto tikslas

Pagrindinis tinklo tikslas yra IKT panaudojimas socialiniam įtraukimui ir ekonominiam vystymuisi.

Projekto eiga

Nariai pateikė savo projektus ir programas kiekvienam iš daugelio seminarų ir pasitarimų.

Pateiktoje projekto ataskaita³⁸ pateikia analitinę ir iliustruotą daugeliu neformalių prezentacijų atspindinčių projekto temą.

Projektas sudarytas iš keturių pagrindinių temų:

- E. demokratija ir įgaliojimai;
- Piliečių aktyvumas;
- IKT ir verslo vystymas;
- Kultūra ir pilietybė.

Analizuojant pasiekimus, reikia pastebėti, kad ne visi miestai dalyvaujantys projekte yra tokioje pačioje padėtyje. Kai kurie miestai turi istorinį ryšį su sudėtingomis IKT ir paslaugomis, kiti yra pakankamai nemažai atsilikę.

³⁸ “Citizen, Content and Connect” The concluding Report of Urbact Information Society Network, 2006, May

Pateiktos pagrindinės rekomendacijos³⁹:

- Visiems miestams yra gyvybiškai svarbu turėti susietas, įrodymais paremta IKT strategijas, kur politiniai pasirinkimai išdėstyti pagal svarbą, prieš siekiant pagrindinių strateginių tikslų.
- Ateities politinės iniciatyvos susietos su e. įtraukimu turi apimti ir faktą, kad skaitmeninis sklaidas yra įvairialypis.
- Per 2005 metus Lisabonos strategija patyrė valdymo vidurio apžvalgą kuri sukoncentruota į augimą ir darbus.
- Greitaeigis internetas tapo ekonomiškai reikalingas ir Europos Komisija iškėlė planus per keturis metus padaryti plačiajuostį internetą prieinamą visiems ES piliečiams.
- Dėmesys turi būti kreipiamas į ateities programas, finansuoti pagrindinį personalą taip, kad techniniai pasikeitimai į gylį liktų tarp miestų administracijų.

Projekto išvados

1. Siekiant išsiaiškinti sėkmės faktorius iš pateikto sąrašo labai skirtingų tyrimų, yra labai sudėtinga dėl keleto priežasčių. Neabejotinas kiekvieno projekto išplėtimas yra sukurtas jų specifinių administracinių ir teisinių struktūrų. Taip pat technologijų poreikis yra subjektas kuris sparčiai keičiasi. Kas buvo naudojama prieš penkis metus, dabar gali būti visai nenaudojama.
2. Piliečių naudojimasis IKT paremtomis paslaugomis teikiamomis viešajame sektoriuje susilaukia didelio dėmesio. Elektroninės kortelės suteikė piliečiams prieinamumą prie įvairių paslaugų, nuo viešojo transporto naudojimo iki leidimo įeiti į pramogų pastatus, tarkim kaip į baseiną, kas yra labai dažnai naudojama. Piliečiams tai patinka, net tai yra labai paprasta ir patogiu naudotis . Tai taip pat nėra tiesa, kuomet kitos paslaugos kur jų teikimas internetu sukuriama sunaudojant daug lėšų, o paslaugų naudojimas nepateisina lūkesčių. Dažniausiai tai yra todėl, kad piliečiai net nežino kad tokios paslaugos pasiekiamos ir internetu.
3. Sudvejinimas ar perdengimas projekto lygyje pasitaiko dažnai ir dažniausiai lydimas resursų švaistymu, nusivylimu ir susipainiojimu. Pavyzdžiui viešojo valdžia turinti vieną departamentą atsakingą už bibliotekas ir kitą departamentą kuris atsakingas už mokyklas.

³⁹ "Citizen, Content and Connect" The concluding Report of Urbact Information Society Network, 2006, May

Kiekvienas gali turėti planų kaip skatinti viešąją IKT prieigą, nežinant ką daro kiti. Geriausia praktika elektroninių kortelių naudojimas jaunimo tarpe Glasgow mieste.

2.2. Atviros Lietuvos Fondo projektas – „Skaitmeninių bendruomenių link“

Projekto dalyviai

Kaimiškų bendruomenių organizacijos ir seniūnijos. Kiekvienai organizacijai ir seniūnijai parengti individualūs projektai pagal kiekvienos bendruomenės požymius ir poreikius.

Projekto tikslai

- **atkreipti** visų, kas susiję su kaimo plėtra, dėmesį į informacinių technologijų galimybių integravimo į kaimo bendruomenių veiklą svarbą;
- **paspartinti** informacinių technologijų galimybių integravimą į kaimo bendruomenių veiklą;
- **surasti ir pateikti, išplatinti** sėkmingo informacinių technologijų galimybių pritaikymo bendruomenių veikloje pavyzdžius.

Veiklos sritys

- **Skatinimas naudotis** kompiuterių ir interneto galimybėmis bendruomeninėje veikloje;
- **Gebėjimų** integruoti kompiuterių ir interneto galimybes bendruomeninėje veikloje **ugdymas**;
- **Ryšio** tarp bendruomenių, panaudojant interneto galimybes, **stiprinimas**.

Projekto tarpiniai rezultatai

1. sukurtas ir veikia bendruomenių interneto portalas <http://www.bendruomenes.lt>, kurio pagalba bendruomenės gali viešinti savo veiklą, dalyvauti diskusijose, gauti naudingos informacijos savo veiklai;
2. sukurta metodika ir parengta metodinė ir mokomoji medžiaga kaimiškų bendruomenių skatinimui naudotis informacinių technologijų galimybėmis;
3. panaudojant sukurta metodiką 45 kaimiškosios bendruomenės kartu su Atviros Lietuvos fondo konsultantais įgyvendina kompiuterių ir interneto taikymo savo veikloje

projektus, tapdamos pavyzdžiais ir kitoms panašioms bendruomenėms. Projektų sąrašą rasite skyrelyje [Bendruomenių projektai](#);

4. parengta 40 regioninių informacinių technologijų taikymo konsultantų, kurie padės kaimiškosioms bendruomeninėms organizacijoms bei vietinei valdžiai pritaikyti ir panaudoti informacines technologijas;
5. įvyko konkursas „Interneto portalai regioninėms bendruomenių sąjungoms“. Bendruomenių sąjungos gavo paramą projektams, kurių pagalba sustiprins savo galimybes naudotis internetu informacijai skleisti ir bendrauti;
6. vyko bendruomenių žurnalistų geriausių straipsnių konkursai, bendruomenių žurnalistinių gebėjimų tobulinimo seminarai. Bendruomenių žurnalistus konsultavo profesionalūs žurnalistai.

3. TYRIMAS - IKT ĮTAKA IŠEIVIJOS BENDRUOMENIŲ AKTYVUMUI

3.1. Tyrimo apibrėžimas ir problemos iškėlimas

Problemos aprašymas

Kiekvienais metais į užsienio šalis emigruoja tūkstančiai lietuvių. Vieni jų grįžta kiti susiranda pastovų darbą, įsikuria svečiojoje šalyje. Taip užsienio šalyse kuriasi lietuvių bendruomenės. Užsienio lietuvių bendruomenės – tai kitos valstybės ar jos dalies lietuvius jungiančios visuomeninės organizacijos, siekiančios išlaikyti tautinę savimonę ir kultūrą, stiprinti įvairius ryšius su istorine tėvyne.

Tautinių mažumų ir išeivijos departamento duomenimis šiuo metu yra įregistruotos 35 lietuvių bendruomenės užsienio šalyse. Dauguma bendruomenių yra sukūrusios nuoseklią lietuvių palaikymo sistemą, įdiegusios lituanistines mokyklėles, rengia bendruomenių susibūrimus, švenčia lietuvių tradicines šventes, leidžia vietinius leidinius gimtąja (lietuvių) kalba.

Bendruomenių tarpusavio ryšių ir ryšių su Lietuva palaikymas, bei aktyvus dalyvavimas Lietuvos gyvenime, politinėse srityse ar socialiniame gyvenime yra svarbus bendruomenių lietuviškumui palaikyti. Tai yra visos Lietuvos problema, siekiant išlaikyti savo piliečių lietuviškumą.

Atsiradusios moderniosios IKT pakeitė daugelio žmonių gyvenimą. Daugelis žmonių tarpusavyje bendrauja elektroniniais laiškais, keičiasi informacija elektroniniais kanalais ir net neįsivaizduoja šiandieninio gyvenimo be IKT. Būtent IKT labai efektyviai išsprendžia atstumo problemą, kuomet net esant geografiškai nutolusiose vietovėse lengvai galima bendrauti vieniems su kitais, spręsti iškylančias problemas.

Todėl iškyla klausimas kaip IKT gali įtakoti bendruomenių aktyvumą, kiek moderniosios technologijos yra svarbios bendruomenių lietuviškumui palaikyti, kaip tai įtakoja bendruomenių dalyvavimą Lietuvos politiniame ir socialiniame gyvenime. Naudojant IKT bendruomenės gali išspręsti iškylančias atstumo problemas taip pat sutaupyti lėšų ir laiko, bei bendrauti realiuoju laiku. Siekiant skatinti IKT naudojimą bendruomenių veikloje, reikia išanalizuoti kiek bendruomenės jau yra įsisavinusios IKT bei išsiaiškinti jų ateities IKT naudojimo vizijas.

Tyrimo objektas

Informacinių ir komunikacinių technologijų įtaka išeivijos bendruomenių aktyvumui.

Tikslas

Išsiaiškinti kaip IKT įtakoja išeivijos bendruomenių aktyvumą bendravimui tarp kitų užsienio šalių lietuvių bendruomenių ir bendravimui su Lietuvos bendruomenėmis, bei kokią įtaką IKT turi aktyvumui Lietuvos politiniame ir socialiniame gyvenime.

Uždaviniai

Tyrimui keliami uždaviniai:

1. Nustatyti ar bendruomenės aktyviai vykdo savo veiklą.
2. Išsiaiškinti kokios IKT naudojamos bendravimui, tarpusavio ryšių palaikymui.
3. Nustatyti kokiomis komunikacijos priemonėmis naudojama Lietuvos naujienų paieškai.
4. Išsiaiškinti ar interneto paslaugos teikia naudos kasdieniniame gyvenime.
5. Išsiaiškinti ar IKT įtakoja dalyvavimą politiniame ir socialiniame Lietuvos gyvenime.
6. Išsiaiškinti kokios IKT daugiausiai įtakotų bendruomenių aktyvumą.

Tyrimo metodas ⁴⁰

Struktūriniai tyrimai – individualios apklausos.

Vienmačiai statistinės analizės metodai.

Tyrimo dalyviai

Lietuvos išeivijos bendruomenės (2 priedas). Anketos (1 priedas) išsiųstos 34 lietuvių išeivijos bendruomenėms patvirtintoms Lietuvos tautinių mažumų ir išeivijos departamento prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės generalinio direktoriaus 2006 m. kovo 1 d. įsakymu Nr. V-22 ⁴¹, bei Juodkalnijos lietuvių bendruomenei, kurios kontaktai buvo rasti internete.

Tyrimo organizavimas ir atlikimas

Tyrimo dalyviai : Iš e. paštu išsiųstų 35 anketų užsienio lietuvių bendruomenėms (2 priedas), kurių e. pašto adresai buvo pateikti Tautinių mažumų ir išeivijos departamento tinklapyje. Atsakymų sulaukta iš 21 užsienio lietuvių bendruomenės. Iš viso 5 bendruomenėms išsiųsti anketų nepavyko dėl nekorektiškai nurodyto e. pašto adreso. Todėl galima teigti, kad anketos atsakomumas yra 70%.

⁴⁰ Sociologiniai tyrimai. Praktiniai patarimai, kaip atlikti kokybiškus ir patikimus tyrimus savo bendruomenėje. Kauno r. VVG

⁴¹ TMID departamento prie LRV Gen.direktoriaus 2006 m. kovo 1 d. Įs. „Dėl užsienyje esančių lietuvių bendruomenių, kitų lietuviškų įstaigų ar organizacijų ir tarptautinių labdaros organizacijų, kurios gali būti paramos gavėjais pagal Lietuvos Respublikos labdaros ir paramos įstatymą, atnaujinto sąrašo patvirtinimo“ // Valstybės žinios, 2006, Nr. 23-668

Tyrimo laikas : apklausa vyko 2006 spalio 2 - 31 d.

Tyrimo eiga: apklausos anketos išsiųstos e. paštu, nurodytas anketų atsakymų pateikimo terminas.

Nepavykus išsiųsti laiško nurodytais adresais, buvo bandoma siųsti pakartotinai, o nepavykus ir antrą kartą, bendruomenės buvo pažymėtos kaip nepasiekiamos.

Anketos struktūra: anketoje pateikta 16 uždarų klausimų, bei 3 atviri klausimai, iš kurių viename siūloma pateikti savo pasiūlymus⁴².

9- iuose klausimuose prašoma pasirinkti vieną tinkamiausią atsakymo variantą.

5-iuose klausimuose pateikiama Likert matavimo skalė, kurioje numatyti penki taškai. Likert skalė naudojama kiekvienam klausimo atsakymo variantui.

2-uose klausimuose pateikiama Thurstone matavimo skalė, kur prie išvardintų teiginių reikia nurodyti jų priimtinumą. Skalė yra sudaryta iš šešių taškų.

2-uose atviruose klausimuose prašoma pateikti konkrečius, tikslius duomenis apie savo bendruomenę: šalis kurioje įsikūrusi bendruomenė ir metai kada bendruomenė įsikūrė.

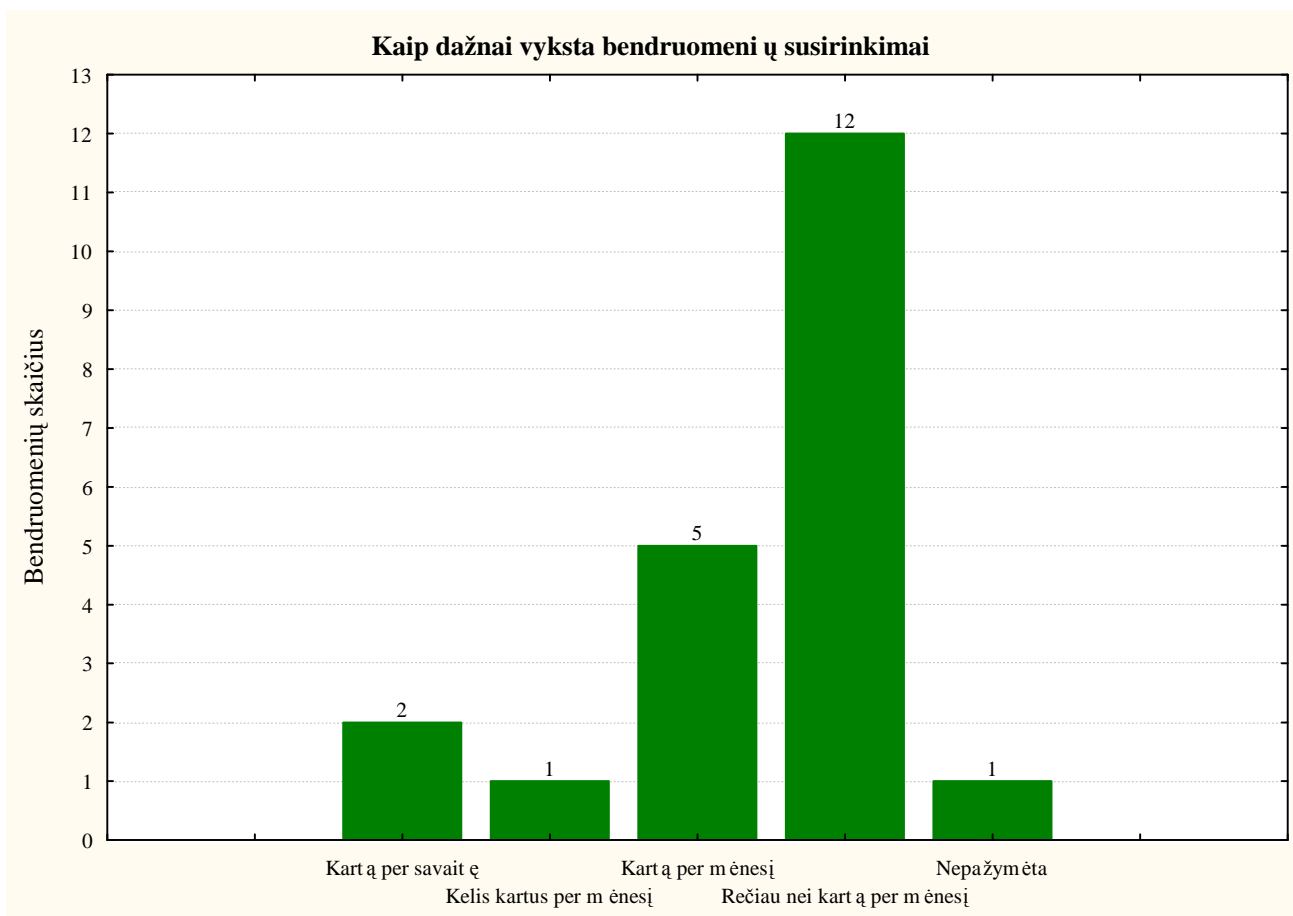
3.2. IKT įtakos išėivijos bendruomenių aktyvumui analizė

Didelis išėivijos bendruomenių susidomėjimas ir aktyvumas atsakant į anketos klausimus pateikė pakankamai tikslius tyrimo rezultatus. Toks susidomėjimas leidžia manyti, kad išėivijos bendruomenių gyvenimu mažai kas domisi, retas kuris lietuvis gyvenantis gimtojoje šalyje įsivaizduoja kiek daug lietuvių yra užsienyje ir, kad jiems reikia palaikymo iš Lietuvos. Anketos buvo siuntinėtos elektroniniu paštu, o sulauktas didelis susidomėjimas jau leidžia daryti prielaidas, kad bendruomenių aktyvumui IKT turi ženklų reikšmę.

3.2.1. Bendruomenių aktyvumas

Bendruomenių aktyvumą lemia daug įvairių veiksnių. Norint išsiaiškinti kaip IKT įtakoja bendruomenių veiklą, naudinga pradėti nuo to kaip aktyviai bendruomenės dabar bendrauja, kaip dažnai rengiami bendruomenių susiejimai (1 grafikas) ir kaip tie susiejimai organizuojami.

⁴² V. Rudzkiėnė (2005). Socialinė statistika. Vilnius, MRU leidybos centras

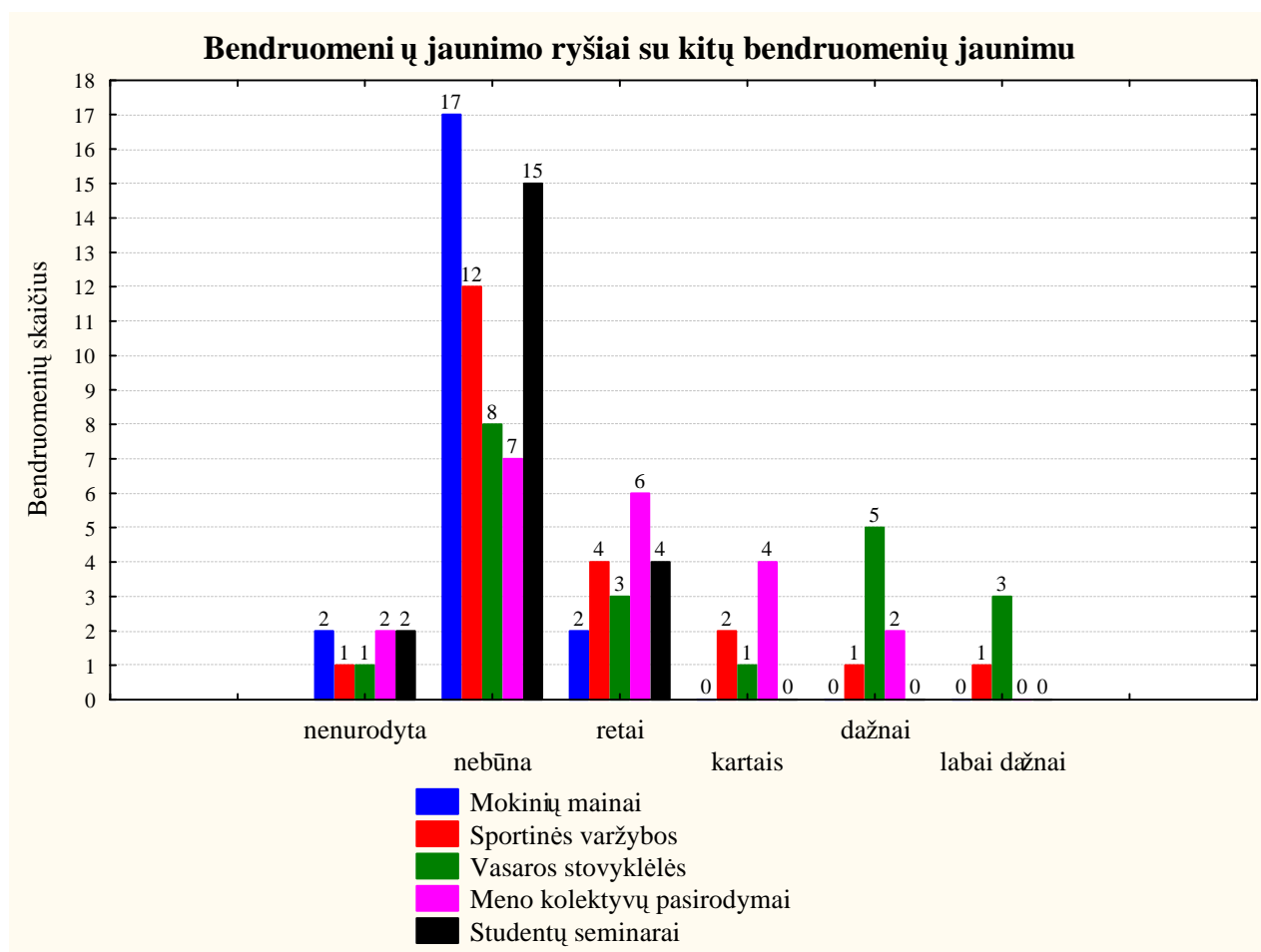

1 grafikas – Kaip dažnai vyksta bendruomenių susirinkimai

Atsakymai parodė, kad bendruomenės bendrauja gana pasyviai, susirinkdamos rečiau nei kartą per mėnesį. Tik Argentinoje bendruomenių susiejimai vyksta kartą per savaitę. O Juodkalnijoje bendruomenė dar net nesusiformavusi.

Tyrimas parodė, kad naujai susikūrusios bendruomenės, kurių tradicijos dar nenusistovėjusios, bendrauja daug pasyviau nei bendruomenės, kurios susibūrė dar antrojo pasaulinio karo metais. Tai žinoma sąlygojo didelis lietuvių emigravimo srautas, bei sudėtingos Lietuvos gyvenimo sąlygos. Šios bendruomenės turi galias lietuviškumo saugojimo tradicijas, jos jau turi savo strateginius tikslus kaip lietuvių palaikyti ir jaunosiose kartose. Pvz.: anksčiau minėta, kad Argentinos bendruomenių susirinkimai vyksta kartą per savaitę, o bendruomenė įkurta 1956 metais.

Didelę reikšmę lietuviškumo palaikymui turi jaunimo švietimas, kultūrinių ir sportinių renginių organizavimas (2 grafikas).

2 grafikas – Bendruomenių jaunimo ryšiai su kitomis lietuvių bendruomenėmis

Atlikus apklausą rezultatai rodo, kad bendruomenės nėra linkusios aktyviai plėtoti jaunimo ryšių palaikymo veiklą. Įdomu tai, kad lietuvių bendruomenės visiškai nerengia lietuvių moksleivių mainų programų, kas skatina lietuviškumo palaikymą. Taip pat tokios programos būtų naudingos mokiniams ypač jei mainų programos vyktų su Lietuvos moksleiviais.

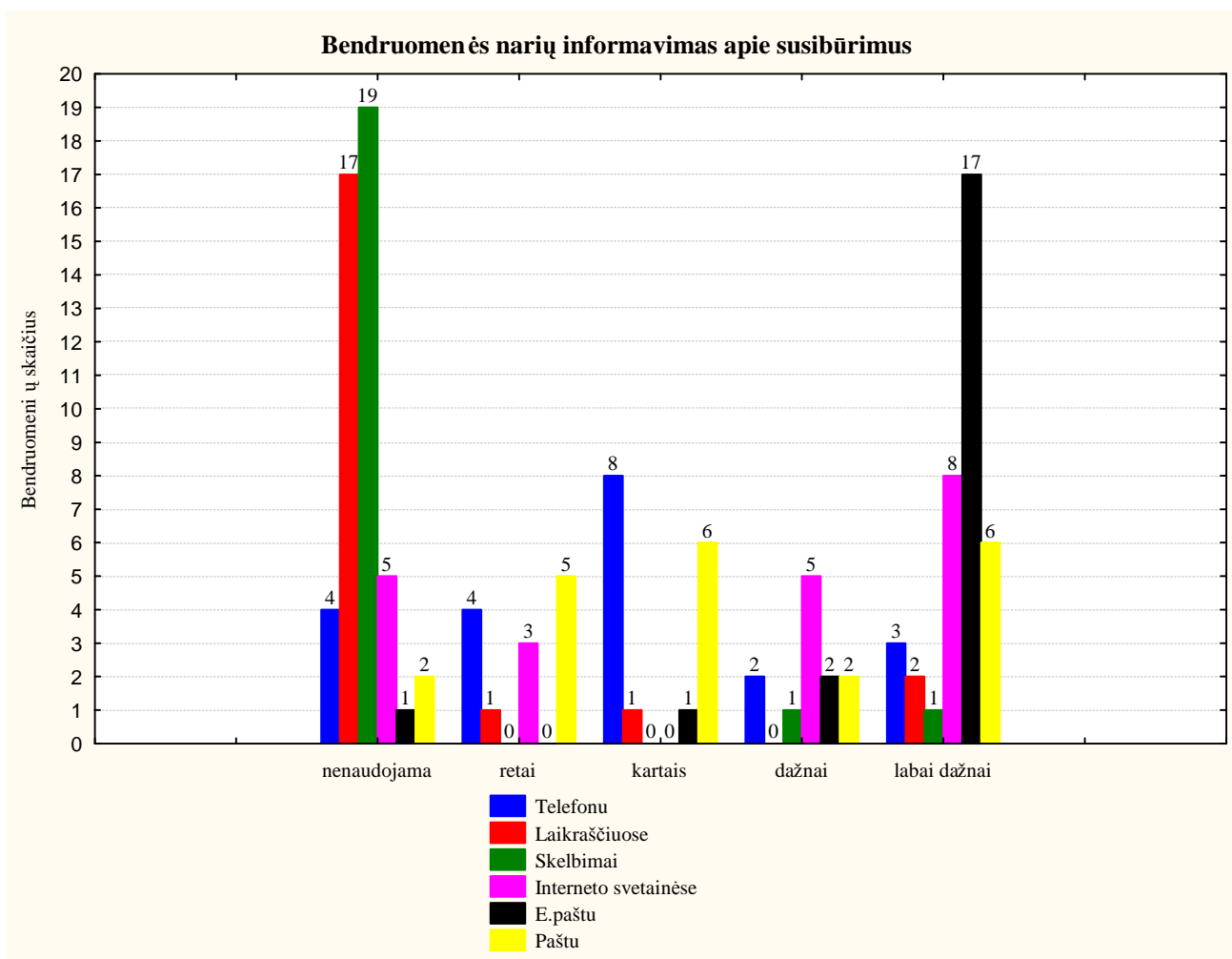
Paaikškėjo, kad sportinių varžybų organizavimas taip pat nėra labai populiarus, tačiau tokius renginius organizuoja daugiau bendruomenių, taip pritraukdamos daugiau jaunimo. Sportinių varžybų organizavimas reikalauja mažiau lėšų ir pastangų nei mokinių mainų programos. Taip pat tai leidžia manyti, kad bendruomenės yra linkusios leisti laisvalaikį su savo tautiečiais.

Kur kas dažniau organizuojamos vaikų vasaros stovyklėlės bei meno kolektyvų pasirodymai.

Apibendrinus anketas paaikškėjo, kad aktyviausios bendruomenės buriasi Jungtinėse Amerikos Valstijose, ir ypač Džordžijos valstijoje. Taip pat pastebima, kad bendruomenės rengiančios bendruomenių susirinkimus kartą per mėnesį ar dažniau, daugiau linkusios organizuoti įvairias kultūrinės ar sportines šventes jaunimui.

3.2.2. IKT svarba bendruomenių ryšių palaikymui

Siekiant suburti bendruomenes, svarbios yra informavimo ir komunikavimo priemonės. Šiuo atveju IKT turi didelę svarbą. Tobulėjant komunikacinėms technologijoms vis didesnę reikšmę visuomenei turi moderniosios IKT. Tačiau atlikus tyrimus paaiškėjo, kad naujosios komunikacinės technologijos dar nėra plačiai naudojamos tarp išeivijos bendruomenių. Vienas tokių įrodymų, kaip bendruomenių atstovai informuoja vieni kitus apie bendruomenių susibūrimus ar kitus organizuojamus bendruomenių renginius (3 grafikas).

3 grafikas – Bendruomenės narių informavimas apie vykstančius susibūrimus

Siekiant išsiaiškinti kokiomis priemonėmis daugiausiai naudojamos bendruomenės vidaus ryšiams palaikyti, buvo stengiamasi parinkti įvairių komunikavimo priemonių:

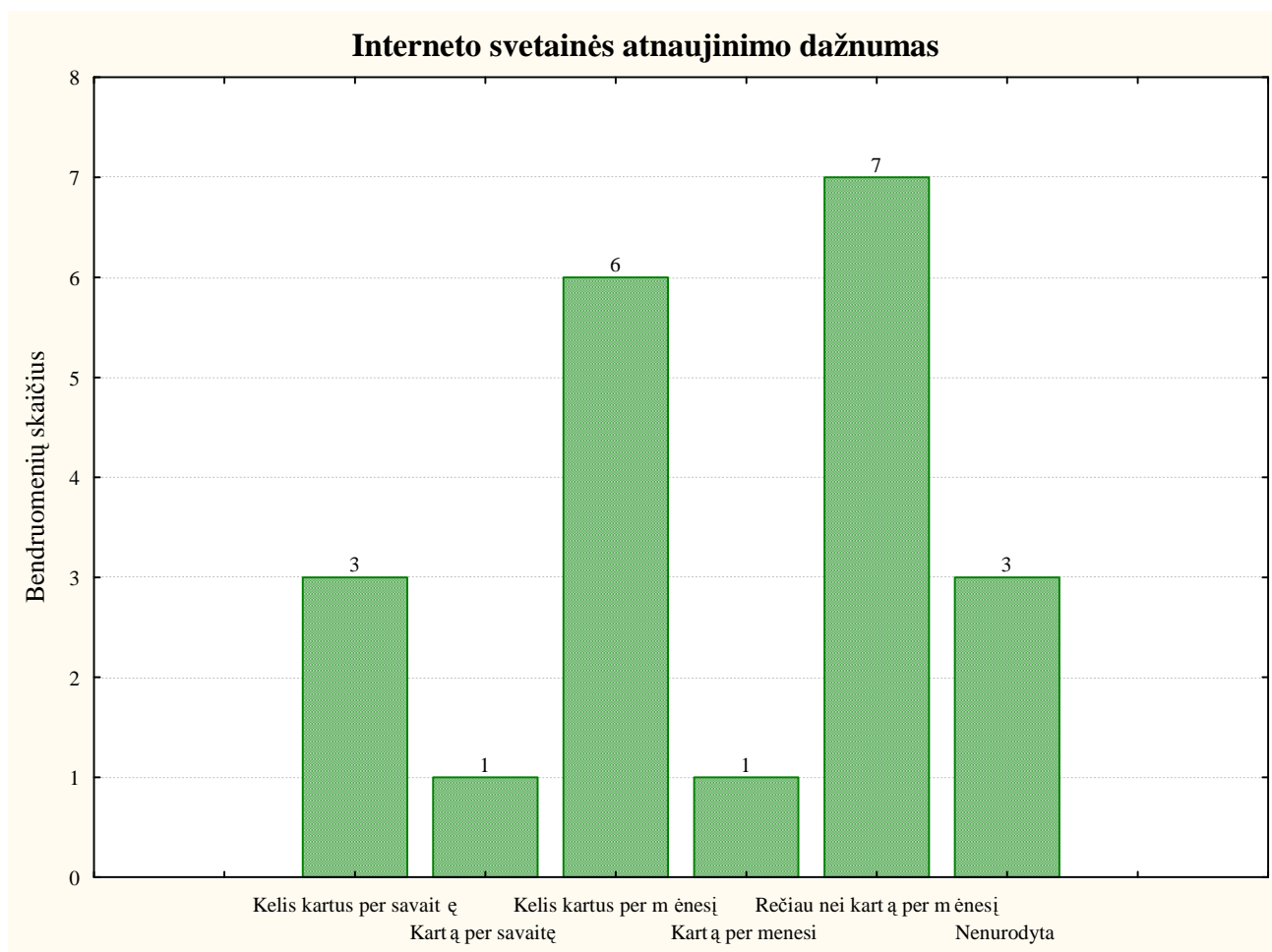
- asmeninės įprastinės komunikavimo priemonės: telefonas, paštas;

- masinio informavimo priemonės: laikraščiai, skelbimai skelbimų lentose;
- naujosios IKT priemonės: interneto svetainės, e.paštas.

Respondentų atsakymai pateikė informacijos apie tai kokiomis priemonėmis bendruomenės naudojami ryšiams palaikyti. Kaip ir buvo galima tikėtis, nemažai bendruomenių dar vis plačiai naudoja asmeninio informavimo priemones, telefoną ir paštą. Tačiau IKT įtaka bendruomenių ryšiams akivaizdi, nes dažniausiai naudojama informavimo priemonė yra e. paštas. Kadangi tyrimas buvo atliekamas e. paštu, tai tokia prielaidą jau buvo galima daryti tyrimo pradžioje. Daugelis bendruomenių turi oficialias bendruomenės interneto svetaines, todėl toks informavimo būdas irgi yra plačiai naudojamas. Mažiausiai efektyvios informavimo priemonės - masinio informavimo. Tai yra todėl, kad daugelyje šalių lietuvių bendruomenės nėra gausios, jos neturi savo bendruomenės lietuviško laikraščio.

Labai nustebino Pietų Amerikoje gyvenančių Argentinos lietuvių bendruomenės aktyvumas ir IKT priemonių naudojimas ryšiams palaikyti. Argentinos bendruomenės susirinkimai vyksta kartą per savaitę, o dažniausiai naudojamos informavimo priemonės yra IKT , bei asmeninės priemonės. Ši bendruomenė turi galias tradicijas, turi savo bendruomenės leidžiamą laikraštį, informatyvią interneto svetainę – <http://home.attbi.com/~centrolitvano> .

Interneto svetainės yra plačiai naudojamos ryšiams palaikyti, jei informacija jose yra nuolatos atnaujinama (4 grafikas).

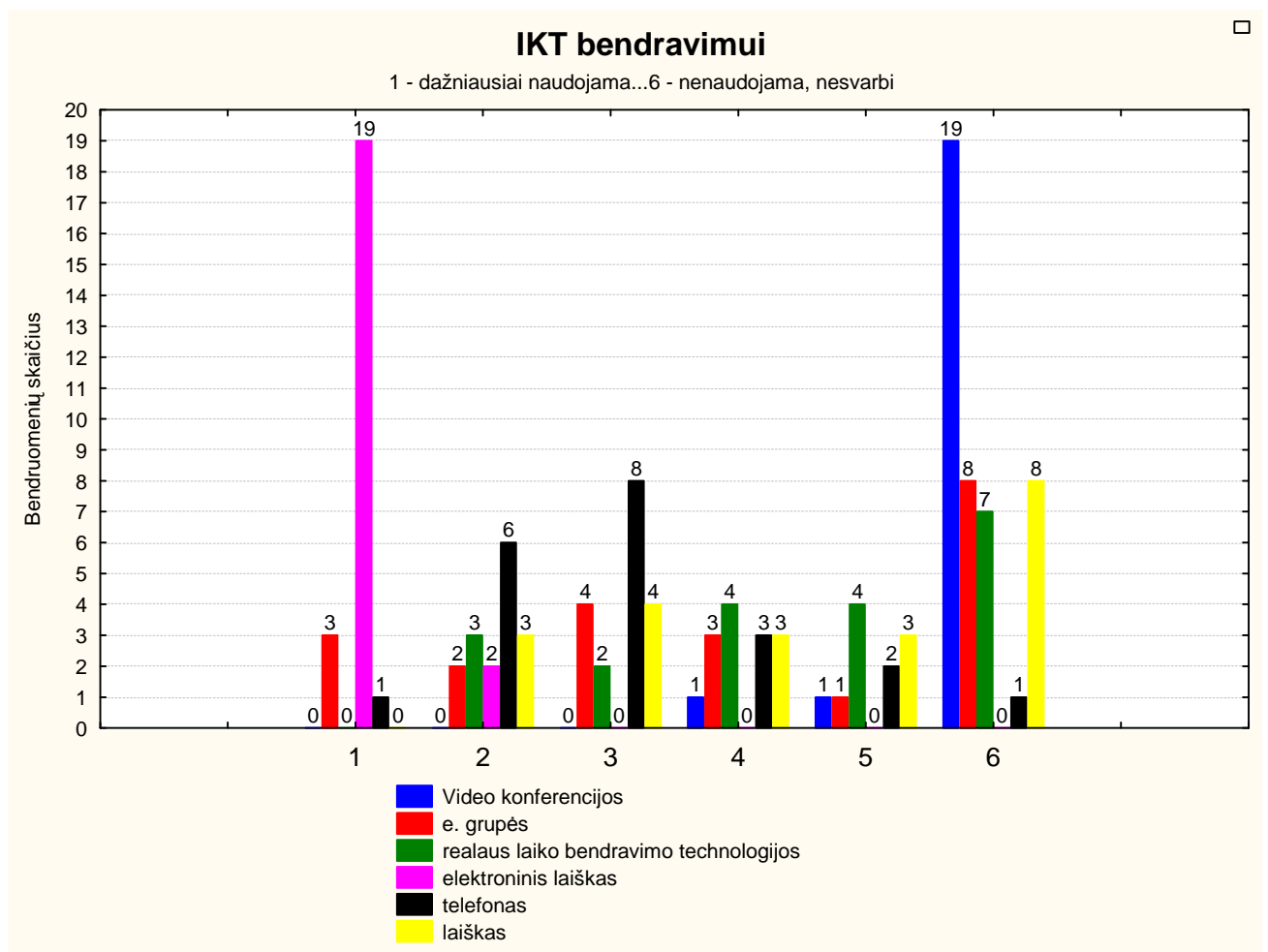

4 grafikas – Bendruomenės interneto svetainės atnaujinimo dažnumas

Interneto svetainės yra efektingos tuomet, kada informacija jose atnaujinama ne rečiau nei kartą per savaitę. Jei informacija atnaujinama rečiau bendruomenės nariai tiesiog pamiršta apsilankyti interneto svetainėje ir gali nepastebėti informacijos apie organizuojamus bendruomenės renginius. Todėl galima teigti kad daugelio bendruomenių interneto svetainės neduoda reikiamo efekto.

Dalis lietuvių bendruomenių iš vis neturi internetinės svetainės: Juodkalnija, Kolumbija ir Rusija. Siejant šiuos duomenis su bendruomenių aktyvumu rengiant įvairius renginius, šios lietuvių bendruomenės taip pat pateikia pasyvaus bendravimo rezultatus: bendruomenės renkasi rečiau nei kartą per mėnesį, o įvairūs kultūriniai, sporto bei mokslo renginiai iš vis neorganizuojami.

Kad išsiaiškinti kokiomis priemonėmis daugiausiai naudojamosi ir kokios bendravimo priemonės turi didžiausią reikšmę bendruomenių kasdieniniame gyvenime buvo suformuluotas klausimas, kuriame prašoma įvertinti išvardintas komunikavimo priemones nuo labiausiai naudojamos iki nenaudojamos ar mažai reikšmės bendravimui turinčios priemonės (5 grafikas).

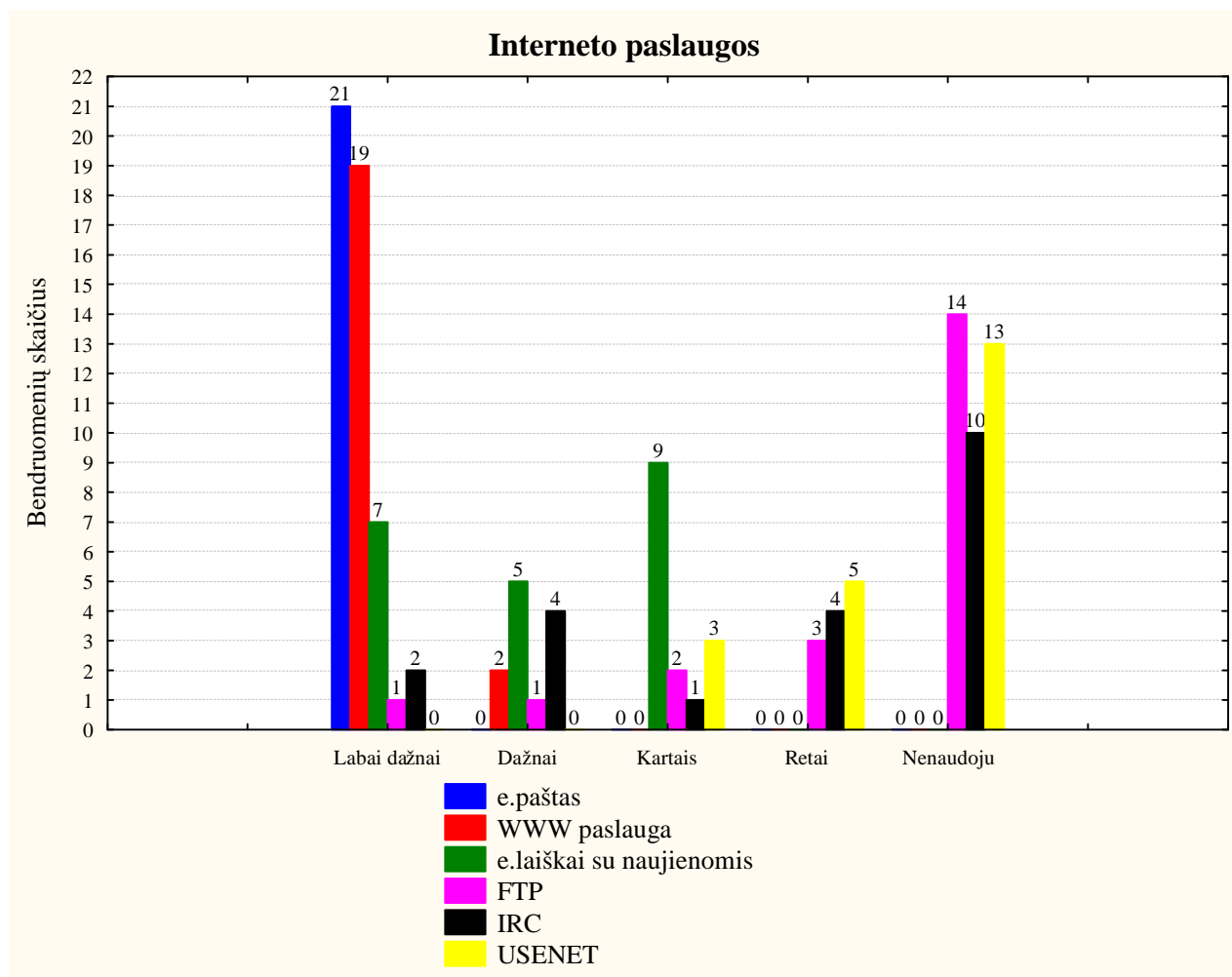
5 grafikas – IKT naudojamos bendruomenių tarpusavio ryšiams palaikyti

Išanalizavus respondentų atsakymus, galima teigti, kad IKT plinta bendruomenių ryšių palaikymo procese. Kaip pagrindinę ir daugiausiai reikšmės turinčią bendravimo priemonę beveik visi respondentai pažymėjo elektroninį laišką. Su šia technologija siejasi ir elektroninės grupės, tačiau pateikti bendruomenių atsakymai parodo visai kitus duomenis, kaip labai reikšmingą technologiją e.grupes pažymėjo tik 3 bendruomenės: Belgijos, bei JAV Džordžijos ir Atlantos valstijų bendruomenės. Tai galbūt yra dėl to kad bendruomenėse trūksta organizuotumo, o ir dauguma bendruomenių aktyvių narių yra vyresnio amžiaus ir jie neturi pakankamai kompetencijos, kad kurti ir valdyti elektronines grupes. Pačių naujausių technologijų – video konferencijų – naudojimas dar nėra paplitęs, o daugelis bendruomenių iš vis teigė, kad apie tai nėra girdėję. Nemažai dėmesio sulaukia ir realaus laiko bendravimo technologijos. Visos šios technologijos skirtos susisiekti vieniems su kitais

net esant nutolusiose geografinėse vietovėse, todėl jų plėtra yra itin svarbi siekiant suburti ir palaikyti ryšius su išeivijos lietuviais.

Internetas apima plačias bendravimo galimybes, teikiant 6 pagrindines interneto paslaugas (žr. 1.2 skyrius):

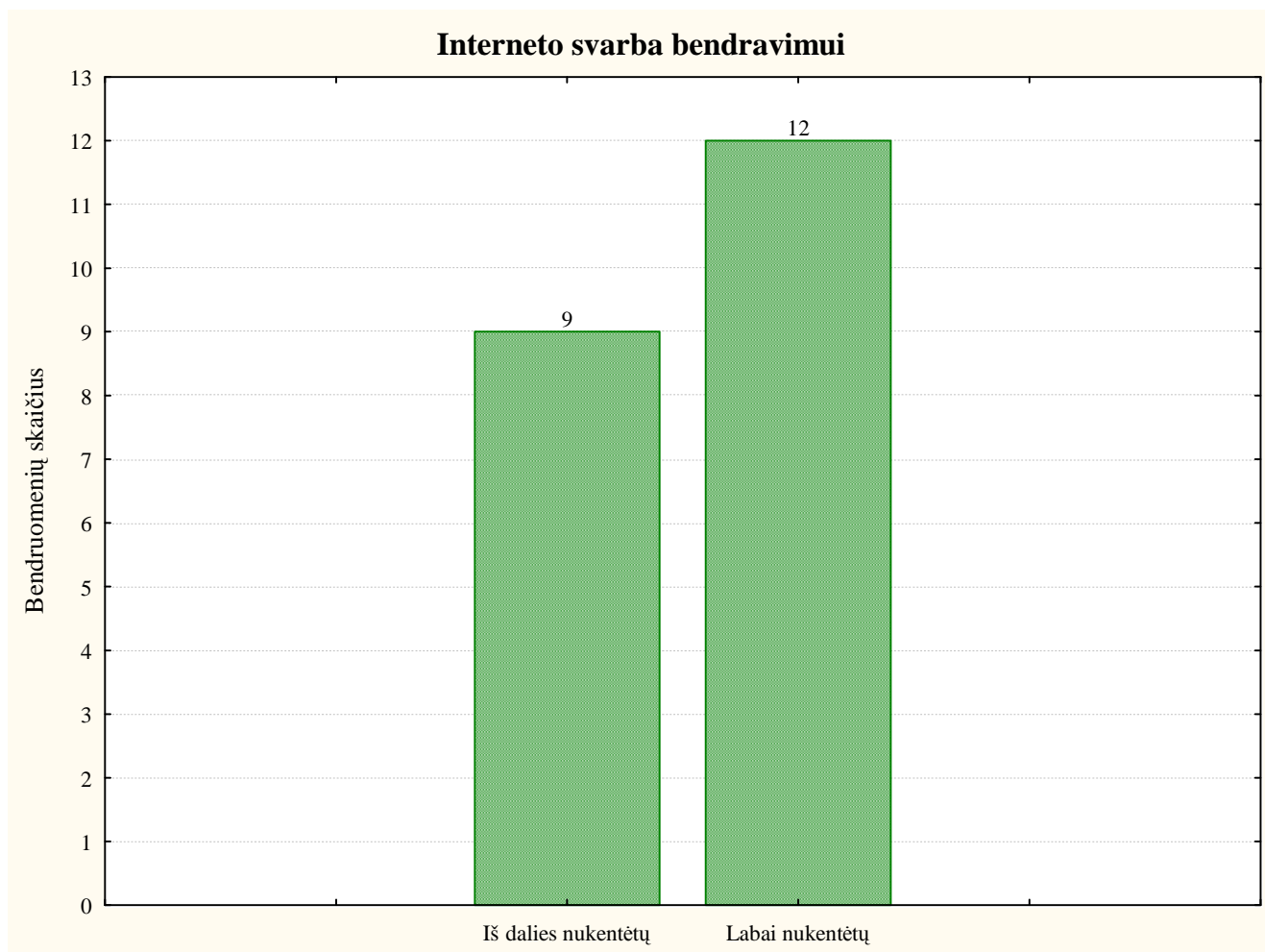
- elektroninis paštas;
- WWW paslauga;
- prenumeruojami elektroniniai laišakai su naujienomis;
- FTP;
- IRC;
- USENET.

6 grafikas – Interneto paslaugų naudojimas

Elektroninis paštas ir WWW paslauga - tai pačios pagrindinės interneto teikiamos paslaugos, kuriomis naudojasi kiekvienas interneto vartotojas. Būtent šios paslaugos turi didžiausią įtaką bendravimo palaikymui, paprasčiausiam susisiekimui vieniems su kitais. Įdomu tai, kad itin patogia duomenų apsikeitimo paslauga FTP naudojasi tik nedaugelis bendruomenių: Kanada, Prancūzija, Danija ir Švedija.

Pati svarbiausia informacinių technologijų dalis yra internetas. Būtent be šios technologijos, apibendrinančios daugybę galimų bendravimo technologijų, daugelis šiandieninės visuomenės narių neįsivaizduotų savo kasdieninio gyvenimo. Siekiant suprasti kaip bendruomenės vertina interneto svarbą, buvo pateiktas klausimas (1 priedas, B7 klausimas) siūlantis įsivaizduoti kaip būtų paveiktas jų kasdieninis gyvenimas jei nebūtų interneto (7 grafikas).

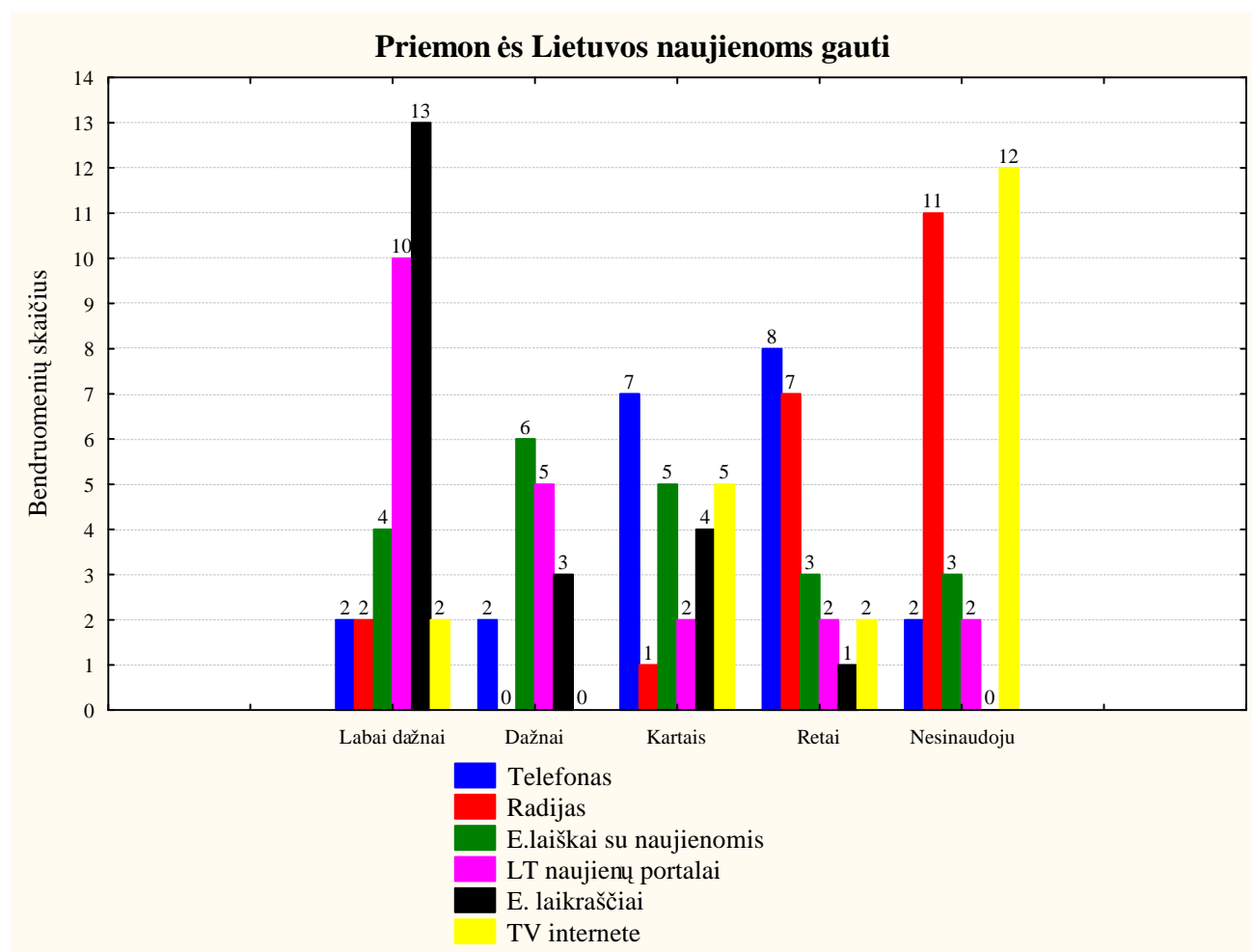
7 grafikas – Interneto svarba bendruomenių ryšių palaikymui

Šie rezultatai apibendrina visus šiame skyrelyje pateiktus analizuojamus klausimus. Be interneto savo veiklos neįsivaizduoja 12 bendruomenių, o 9 bendruomenės internetą pažymi kaip svarbų, bet didelė dalis bendravimo vyksta kitomis priemonėmis.

Taigi galima teigti, kad IKT įtaka išsivijęs bendruomenių bendravimo aktyvumui turi didelę reikšmę, kad nei viena bendruomenė šiandieninio gyvenimo neįsivaizduoja be interneto teikiamų paslaugų.

3.2.3. IKT svarba bendruomenių dalyvavimui Lietuvos politiniame ir socialiniame gyvenime

Kiekvienas pilietis turi žinoti kas vyksta jo tėvynėje, kad ir kur jis bebūtų ar gyventų toje šalyje, ar būtų emigravęs. Daugeliui išvykusių lietuvių tėvynės ilgesys skatina domėtis Lietuvos naujienomis. Siekiant išsiaiškinti koks naujienų gavimo būdas efektyviausias bendruomenių domėjimosi Lietuvos naujienomis aktyvumui, buvo siūloma įvertinti keletą naujienų gavimo būdų (8 grafikas).

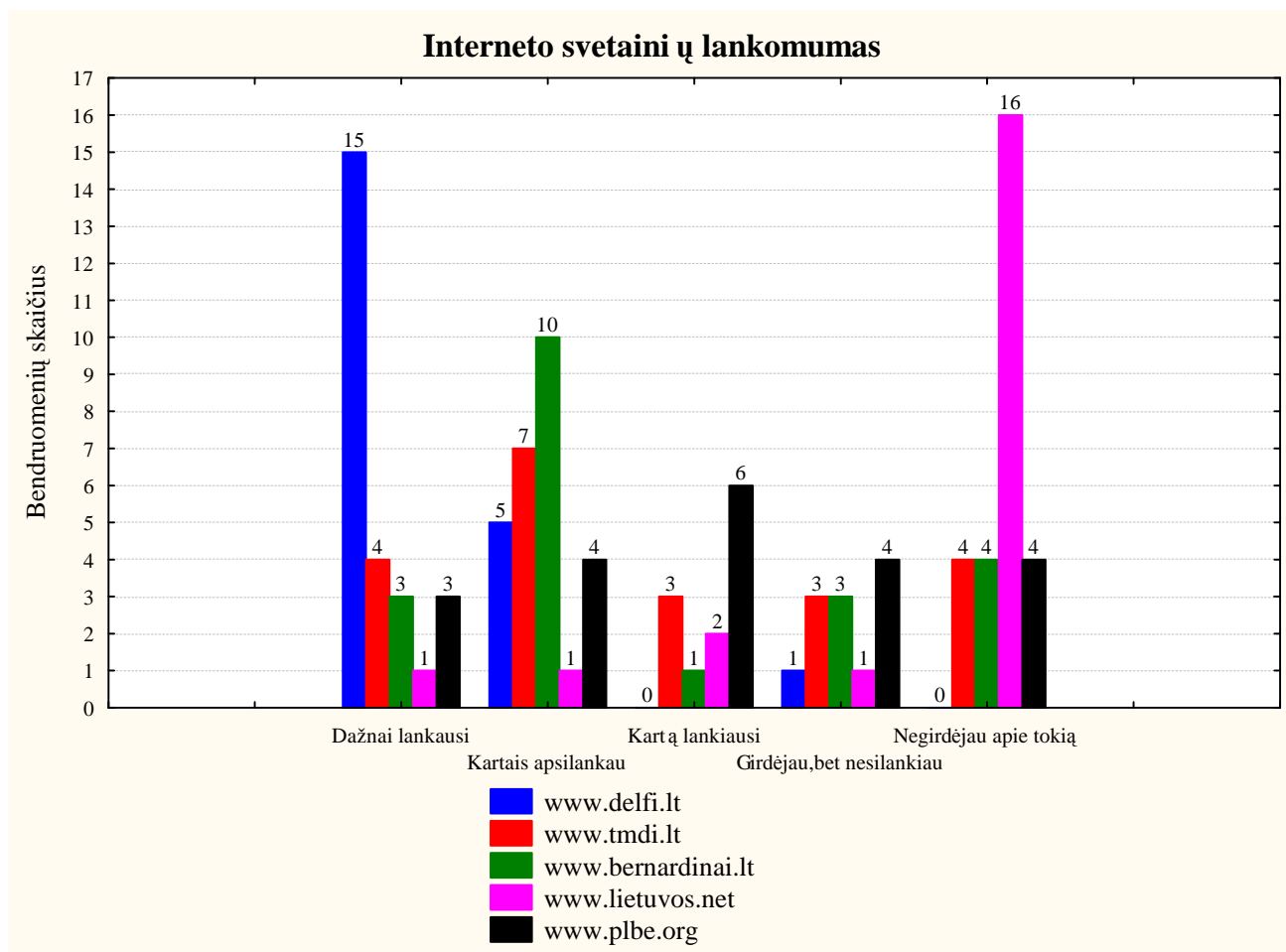

8 grafikas – Priemonės kuriomis naudojantis gaunamos naujienos apie Lietuvą

Pagal respondentų atsakymus, dažniausiai naudojama priemonė yra elektroniniai laikraščiai, (13 bendruomenių pažymėjo kaip labai dažnai naudojamą priemonę), kuriuos galima užsiprenumeruoti internete. Tai yra labai patogiu, kiekvieną dieną peržvelgti visas naujienas apie Lietuvą, tačiau kai kurie respondentai komentarų skiltyje nurodė, kad tai pakankamai brangu, todėl daugiausiai naujienų ieško naujienų portaluose (10 bendruomenių pasirinko kaip labai dažnai naudojamą priemonę). Mažiausiai naudojamos priemonės tai Radijas ir TV laidos internete. Užsienio lietuviams transliuojamų radijo programų nėra daug, pvz.: Amerikos balsas, Laisvoji Europa ir pan.. Tiek radijo programos tiek TV laidos internete yra efektyvus naujienų gavimo būdas, tačiau daugelis bendruomenių nežino, kokios yra radijo stotys, ar kur galima rasti įvairias TV laidas internete, pvz.: www.laikas.com/rtv.htm . Kai kurios bendruomenės komentavo, kad žiūrėti laidas internete yra nepakankamas ryšio greitis.

Apibendrinus respondentų atsakymus apie naudojamąs priemones naujienoms gauti, paaiškėjo, kad bendruomenės aktyviai domisi Lietuvos naujienomis ir kad IKT yra pagrindinė pagalbininkė šiame procese. Todėl tobulėjant IKT aktyvumas tik didės, nes gauti naujienas bus taip pat paprasta kaip išsiųsti elektroninį laišką.

Esama nemažai išeivijos bendruomenės vienijančių organizacijų, pvz.: PLB – pasaulio lietuvių bendruomenė, Pasaulio lietuvių jaunimo organizacija, ir pan. kurios palaiko ryšius su bendruomenėmis, turi savo interneto svetaines, kuriose pateikiamos ir svarbiausios naujienos iš Lietuvos, ypač atkreipiamas dėmesys į tas problemas kuriose dalyvauja ir išeivija. Tačiau įdomu tai, kad tik nedaugelis bendruomenių žino apie tokių visuomeninių išeivijos organizacijų interneto svetaines (9 grafikas).

9 grafikas – Kai kurių lietuviškų interneto svetainių lankomumas

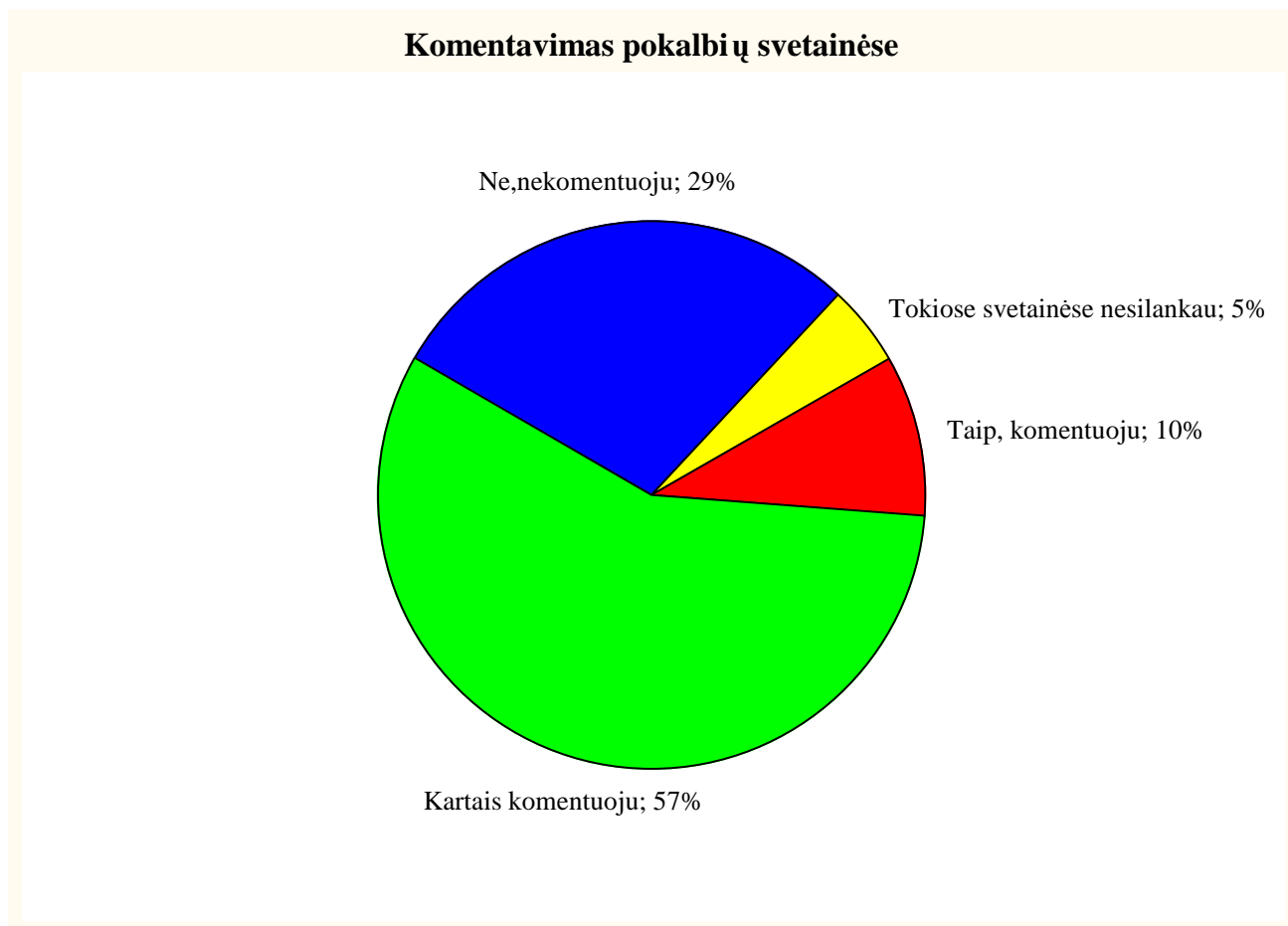
Tiek Tautinių mažumų ir išeivijos departamento, tiek pasaulio lietuvių bendruomenės tinklapių daugelis bendruomenių net nežino, kad tokios svetainės egzistuoja arba žino, bet niekada jose nesilankė.

Rezultatai (9 grafikas) taip pat parodė, kad ne tik Lietuvoje www.delfi.lt naujienų portalas yra vienas iš dažniausiai lankomų, tačiau ir tarp išeivijos bendruomenių ši interneto svetainė yra itin dažnai lankoma (15 bendruomenių nurodė kaip labai dažnai lankomą). Tokios pačios veiklos yra ir interneto svetainė www.bernardinai.lt. Būtent šių interneto svetainių lankomumas pagrindžia ir prieš tai nagrinėto klausimo (8 grafikas) rezultatus, kad naujienų portalai yra vieni svarbiausių gaunant Lietuvos naujienas.

Apklausiai buvo parinkta ir viena interneto svetainė www.lietuvos.net raginanti išeivijos lietuvius burtis į bendruomenes, aktyviai dalyvauti Lietuvos politiniame gyvenime, teikti pasiūlymus Lietuvos valdžiai tiek Lietuvai aktualiais klausimais, tiek išeivijos klausimais. Lankomumo rezultatai buvo neigiami, dauguma bendruomenių net negirdėję apie tokią išeivijos interneto svetainę (16

bendruomenių nėra girdėję apie tinklapį). Tokia situacija atsiranda, kuomet nėra tinklapių reklaminio skelbimo dažnai lankomuose puslapiuose, ar tiesiog trūksta kitokio informavimo, bei motyvavimo juose lankytis.

Bendruomenių aktyvumą dalyvaujant Lietuvos socialiniame ir politiniame gyvenime pakankamai gerai atspindi dalyvavimas ir komentavimas pokalbių svetainėse (10 grafikas).

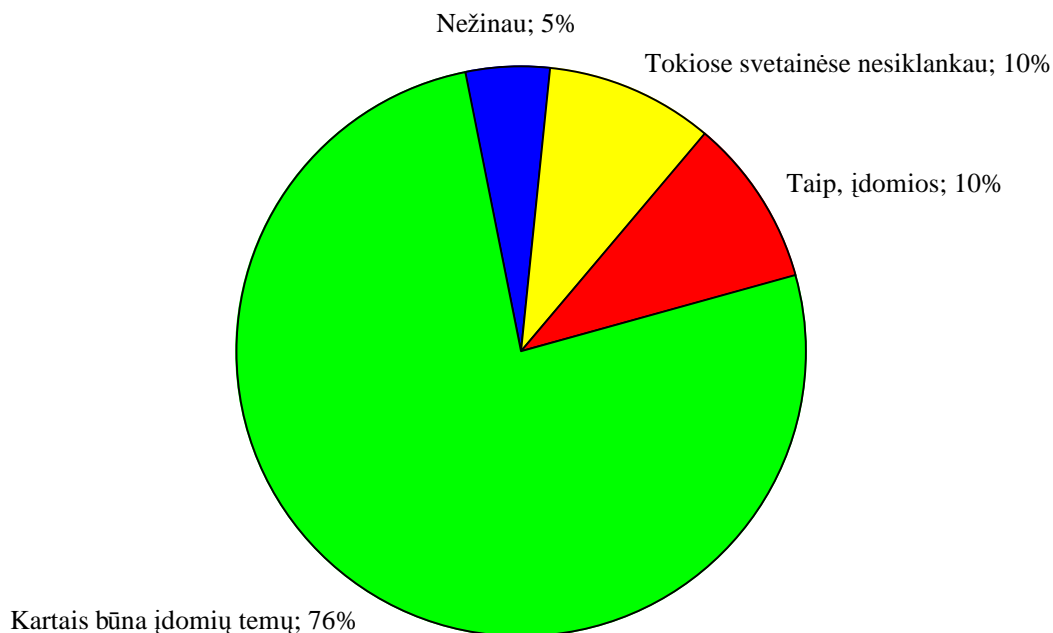

10 grafikas – Komentavimas Lietuvos interneto pokalbių svetainėse

Apibendrinus rezultatus pastebima, kad dauguma bendruomenių komentuoja dažnai ar bent kartais išreiškia savo nuomonę pokalbių svetainėse, viso 67%. Tai reiškia, kad komentavimas yra aktualus išeišvijos bendruomenėms, o tai savo ruožtu lemia ir jų aktyvų dalyvavimą socialiniame ir politiniame gyvenime.

Kad bendruomenės dažniau lankytųsi ir komentuotų pokalbių svetainėse, pokalbių temos turi būti įdomios ir aktualios (11 grafikas).

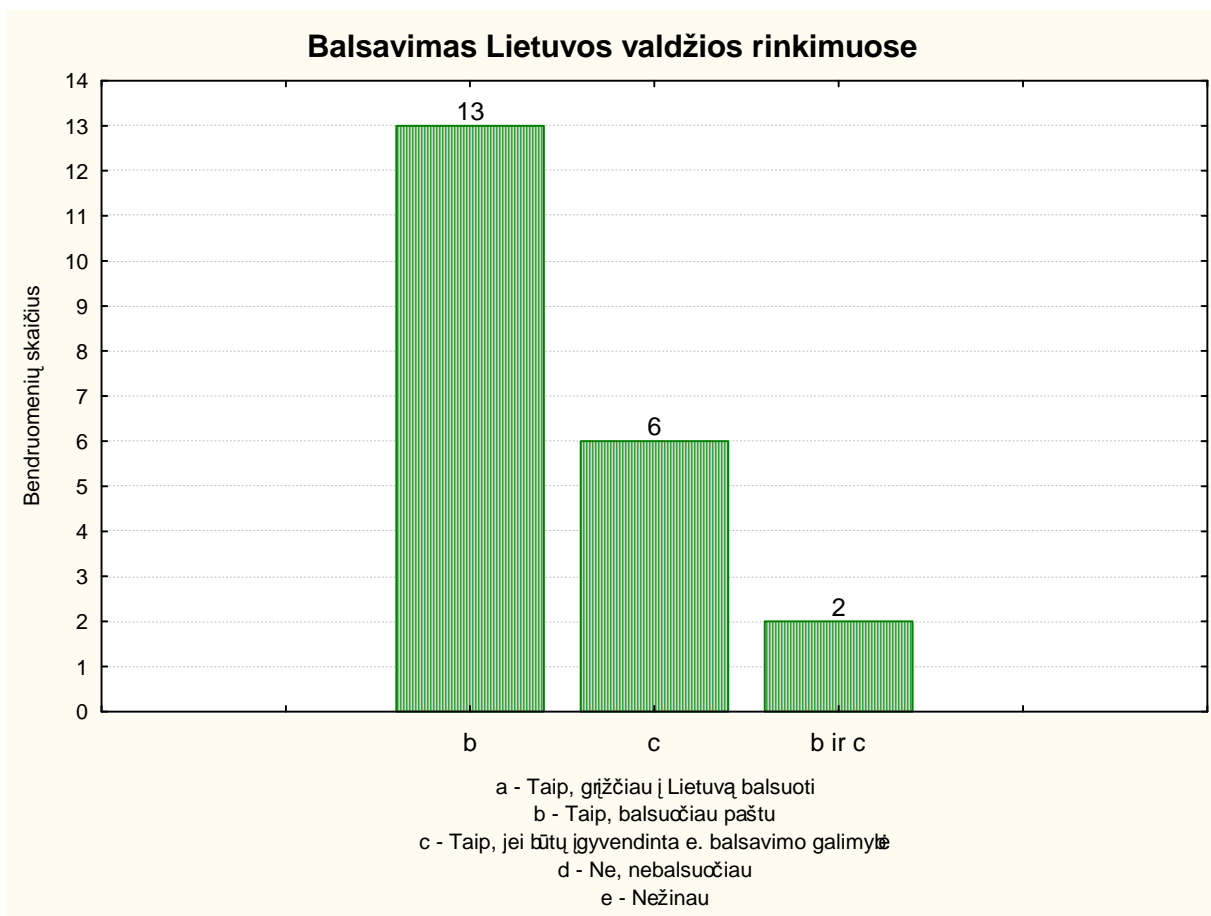
Pokalbių svetainių temų aktualumas

11 grafikas – Pokalbių svetainių temų aktualumas bendruomenėms

Respondentų atsakymai parodo, kad pokalbių temos iš dalies atitinkam bendruomenių poreikius, 10% respondentų teigia, kad temos būna įdomios ir 76% teigia, kad kartais būna aktualių temų. Išanalizavus 10 ir 11 grafikus, galima teigti, kad 78% (t.y. 67% visų bendruomenių) bendruomenių kurias pokalbių temos tenkina (iš viso 86% visų bendruomenių) komentuoja pokalbių svetainėse esančias temas. O tai reiškia, kad bendruomenių aktyvumas yra pakankamai didelis.

Įstojus į Europos Sąjungą kiekvienais metais iš Lietuvos išvyksta vis daugiau lietuvių. Tačiau ir gyvendami kitoje šalyje, lietuviai turi teisę dalyvauti politiniame Lietuvos gyvenime. Tačiau ne visi piliečiai žino, kad jie turi tokią teisę, arba žino, bet dėl sudėtingos išėivijos lietuvių dalyvavimo procedūros politinių bei socialinių Lietuvos problemų sprendime jie nedalyvauja. Lietuvos piliečiai turi teisę dalyvauti Lietuvos valdžios rinkimuose, kad ir kurioje valstybėje jie gyventų, todėl svarbu išsiaiškinti ar išėivijos lietuviai dalyvauja Lietuvoje vykstančiuose rinkimuose (12 grafikas).

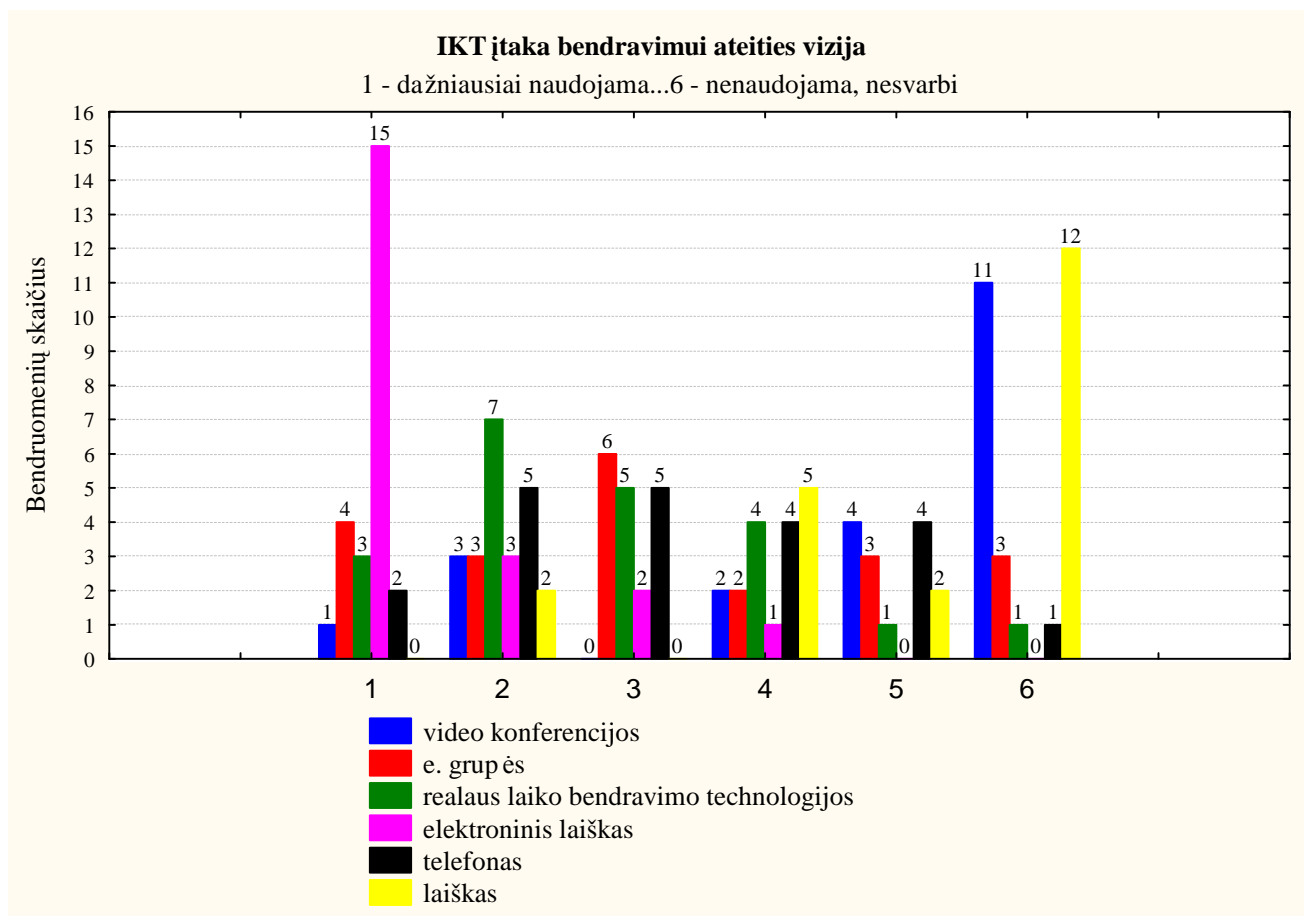

12 grafikas – Ar balsuotų bendruomenės vykstant valdžios rinkimams Lietuvoje

Apklausoje rezultatai buvo 100% teigiami. Visos bendruomenės esant rinkimams Lietuvoje pasinaudotų savo pilietine teise, tačiau 6 bendruomenės t.y. 28,5%, balsuotų tik tuomet jei būtų įgyvendinta elektroninio balsavimo galimybė. Taip pat dar dvi bendruomenės norėtų savo balsavimo valią išreikšti elektroniniu būdu. Taigi įgyvendinus e.balsavimo galimybę tik 38% bendruomenių rinktųsi tokį balsavimo būdą. Manau, kad tokie respondentų atsakymai yra todėl, kad dar nedaugelis žino apie tokią balsavimo formą, o ir susiformavusi daugumos nuomonė, kad tokie balsavimai būtų labai nesaugūs.

3.2.4. Ateities vizija – IKT įtaka bendruomenių aktyvumui

Išanalizavus kaip bendruomenės bendrauja ir kaip IKT veikia jų aktyvumą ir siekiant įrodyti kad IKT turės dar didesnę reikšmę bendruomenėms ateityje, reikia nustatyti ar bendruomenės sieja savo veiklą su IKT. Pirmiausia siekta išsiaiškinti kokioms bendravimo priemonėms bendruomenės teiktų pirmenybę bendraujant su bendruomenės nariais ir kitomis bendruomenėmis (13 grafikas).

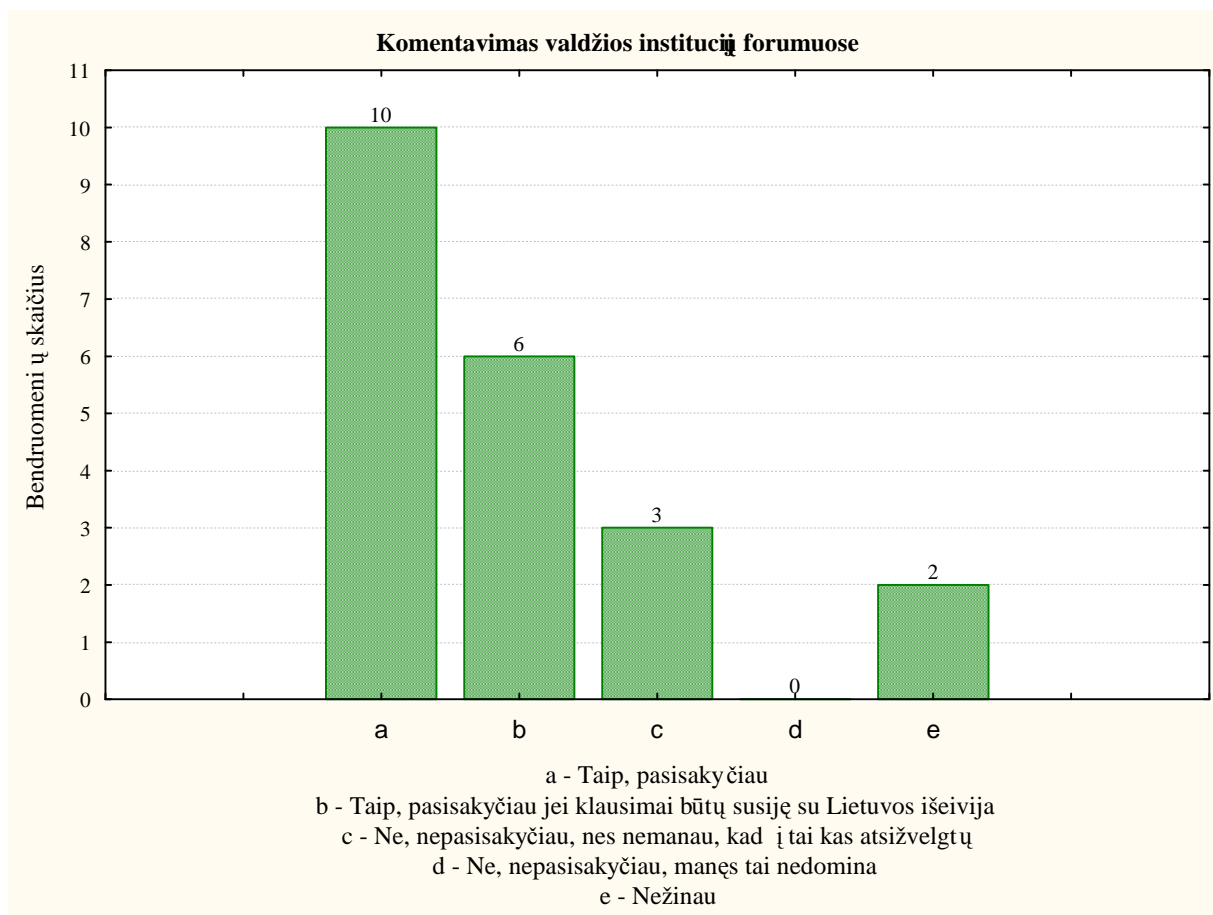
13 grafikas – IKT įtaka bendravimui ateityje

Gautus rezultatus prasminga lyginti su 5 grafiko rezultatais, siekiant išsiaiškinti kokios technologijos bendruomenėms atrodo labiausiai priimtinos bendravimui. Dabartinėje veikloje beveik visos bendruomenės, 19 bendruomenių, t.y. 90% visų bendruomenių video konferencijų nenaudoja bendravimui, tačiau ateityje video konferencijas bendravimui labai svarbioms skiria 3 bendruomenės, bei dar 6 bendruomenės planuoja naudoti šią technologiją bendravimui. Taip pat bendruomenės didesnę dėmesį skiria ir elektroninėms grupėms, tačiau jų pageidaujamas naudojimas nuo dabartinio naudojimo skiriasi nežymiai. Didžiausio patrauklumo susilaukia realaus laiko bendravimo technologijos, kurias svarbiomis bendravimui ateityje pažymėjo 15 bendruomenių, t.y. 71%, kai tuo tarpu dabar šias technologijas svarbiomis laiko tik 5 bendruomenės, t.y. 24% visų bendruomenių. Akivaizdu, kad ši technologija ateityje turės didelę įtaką bendruomenių aktyvumui. Tiek dabartiniam bendravimui tiek bendravimui ateityje didžiausias dėmesys skiriamas elektroniniam paštui, jas dabartyje svarbiomis pažymėjo visos į klausimus atsakinėjusios bendruomenės, t.y. 100%, o ateities bendravimui – 20 bendruomenių pažymėjo kaip svarbią technologiją, t.y. 95% visų bendruomenių. Tokios pačios tendencijos yra ir su telefono naudojimu. Tik pašto svarba ateityje yra minimizuojama, net 12

bendruomenių (t.y. 57% visų bendruomenių) šią bendravimo priemonę ateityje mato kaip visai nenaudojamą. Dabartiniam bendravimui kaip nenaudojamą komunikacijos priemonę nurodo 8 bendruomenės (38% visų bendruomenių).

Šių dviejų grafikų (5 ir 13 grafikas) lyginimas duoda informacijos, kad bendruomenės yra linkusios į savo veiklą įtraukti vis daugiau IKT, jas naudoti kaip svarbiausiomis komunikacinėmis priemonėmis.

Ne tik bendruomenių naudojamos IKT reiškia jų aktyvumą, bet ir IKT pritaikymas visuomeniniame gyvenime įvairioms problemoms spręsti ar paslaugoms gauti. Todėl siekiama išsiaiškinti ar viešojoje sferoje pritaikytos IKT pritrauktų daugiau išsivijusių bendruomenių dalyvauti politiniame ir socialiniame Lietuvos gyvenime (14 grafikas).

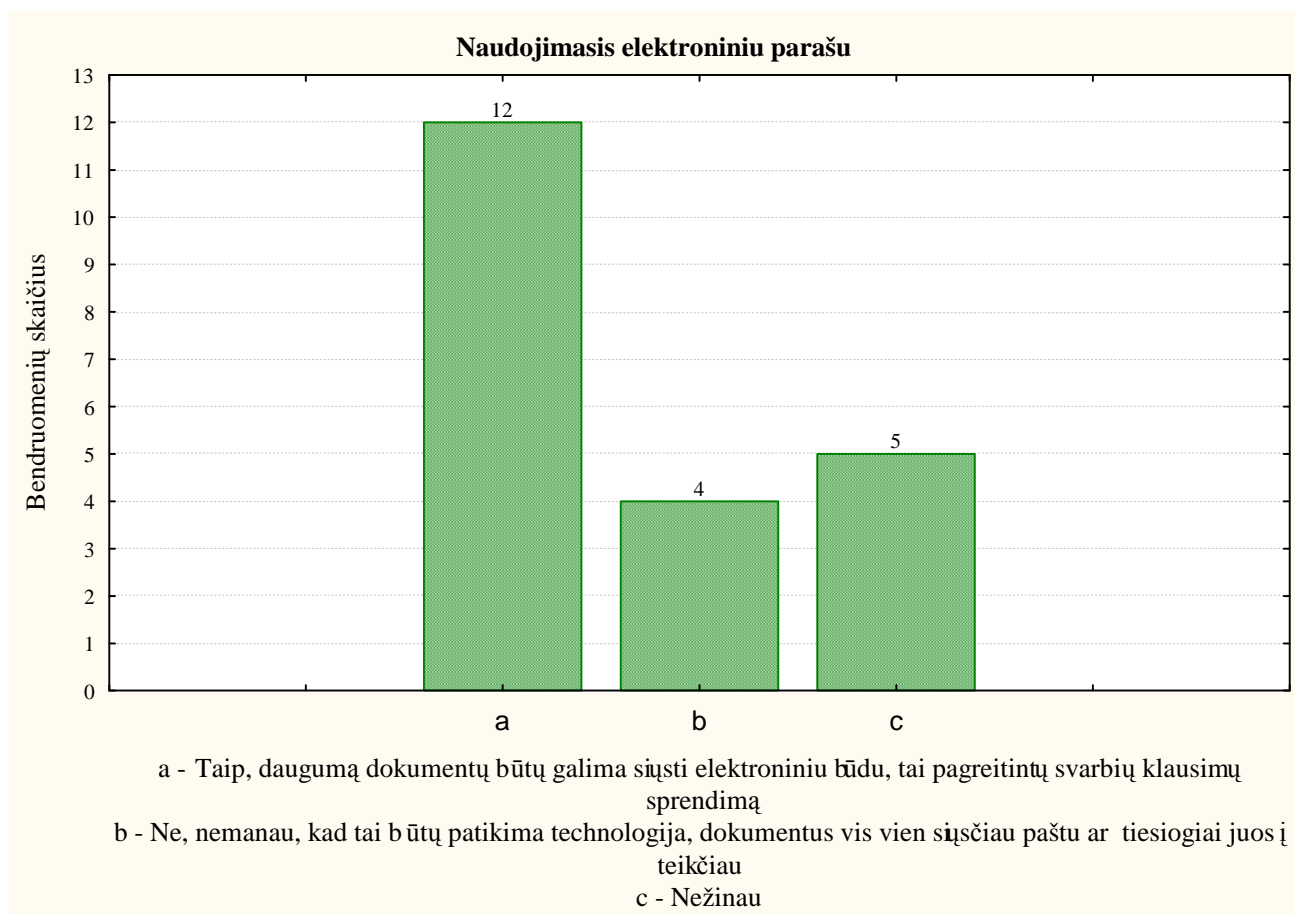

14 grafikas – Ar būtų pasisakoma įgyvendinus valdžios institucijos internetinėse svetainėse forumo technologiją

Grafikas parodo, kad 10 bendruomenių norėtų išreikšti savo nuomonę įvairiais su Lietuva susijusiais klausimais, ir dar 6 bendruomenės pasisakytų valdžios forumuose, jei ten būtų kalbama apie

išeiviją. Todėl galima teigti, kad bendruomenių aktyvumą dalyvaujant įvairių problemų sprendime įtakotų IKT pritaikymas valdžios institucijose taip, kad išeivijos bendruomenės galėtų išreikšti savo komentarus ir pateikti pasiūlymus, bei padiskutuoti aktualia tema.

Įdomu ir tai ar elektroninio parašo - naujos technologijos, keliančios daug naudojimosi rizikos, tačiau labai patrauklios šiuolaikinei visuomenei, kuomet dauguma net dirba neišeidami iš namų – panaudojimas duotų naudos išeivijos bendruomenėms (15 grafikas).

15 grafikas - Esant pilnai įgyvendintai elektroninio parašo galimybei, ar tai įtakotų bendruomenės veiklą

Tik vos kiek daugiau nei pusė bendruomenių (57%) elektroninio parašo naudojimą pritaikytų savo veikloje ir tai laiko teigiama technologija, tačiau likusios bendruomenės elektroninio parašo taikymo perspektyvos neketina, nes tai nėra patikima technologija arba tik nedaugelis žino kaip elektroninis parašas veikia ir kokią naudą gali suteikti.

3.3. Tyrimo išvados

1. Įstojus į ES iškilo grėsminga emigracijos problema - „protų nutekėjimas“, kuomet išsilavinę žmonės, o ypač gabus jaunimas išvyksta į užsienio šalis ieškodami geresnio ekonominio gyvenimo. Išvykstančių iš Lietuvos buvo visais laikais, antrojo pasaulinio karo metais išvykę lietuviai emigravo dėl Lietuvoje tuo metu vykdytos priespaudos politikos. To meto išėivijos atstovai buvo aktyvūs lietuviybės puoselėtojai, aktyviai palaikė ryšius vieni su kitais ir stengėsi Lietuvos labui. To nepasakysi apie naujosios emigravimo bangos (po įstojimo į ES) išėiviją, kuomet išvykstama užsidirbti, susikurti geresnį ekonominį gyvenimą ir mažai kreipiant dėmesio į lietuviybės išlaikymą. To pasekoje išvykusieji nėra linkę burtis į bendruomenes, rengti bendruomenių susiejimus, spręsti įvairias problemas.
2. Lietuvos išėivijos esama daugelyje pasaulio šalių, tačiau tik nedaugelis bendruomenių aktyviai bendradarbiauja su Lietuvos institucijomis sprendžiančiomis išėivijos problemas ir teikiančios paramą. Lietuvos tautinių mažumų ir išėivijos departamento patvirtintame išėivijos bendruomenių sąrašė yra registruotos 35 bendruomenės, nurodžiusios savo kontaktinius duomenis. Tačiau net 5 bendruomenių elektroniniai kontaktai nurodyti netiksliai arba nenaudojami.
3. Išėivijos bendruomenės turi savo interneto svetaines, tačiau daugelis internetinių puslapių neatlieka pagrindinės informavimo funkcijos. Daugelyje svetainių duomenys pasenę ir informacija jose atnaujinama rečiau nei kartą per mėnesį.
4. E. paštas, kaip pati paprasčiausia internetinio bendravimo galimybė, išėivijos bendruomenių aplinkoje yra pakankamai gerai įsisavinta. Ši komunikacinė priemonė yra dažniausiai naudojama informavimo priemonė naujienoms ir informacijai apie organizuojamus bendruomenės renginius pranešti. Tačiau išėivijos bendruomenės turi nepakankamai žinių apie kitas itin patogias bendravimui interneto paslaugas, apie jų teikiamą naudą ir galimybes.
5. Išryškėja IKT plėtros tendencijos, kas savo ruožtu skatina bendruomenių aktyvumą. Svarbu tai, kad bendruomenės supranta IKT svarbą ir mato jų teikiamą naudą, todėl ateities vizijose modernioms komunikavimo priemonėms, kaip realaus laiko bendravimo programos, elektroninės grupės, video konferencijos, skiriamas itin didelis bendruomenių dėmesys.
6. Esant dideliame emigracijos kiekiui, didelė dalis visuomeniškai aktyvių Lietuvos piliečių išvyksta iš Lietuvos. Įgyvendintos pokalbių svetainių komentavimo galimybės leidžia išėivijos bendruomenėms teikti pasiūlymus Lietuvai aktualiais klausimais, išsakyti savo nuomonę bei palyginti problemų sprendimo būdus esančius skirtingose šalyse. Taip pat tai pati efektyviausia

priemonė atkreipti lietuvių dėmesį į emigravusius tautiečius ir į jiems kylančias socialines, kultūrinės ir ekonomines problemas.

7. Visuomenėje dažnai priešaringai vertinama e.parašo paslauga, neteikia pasitikėjimo ir išeivijos bendruomenėms, nors joms tai yra itin naudinga. E.parašas išsprendžia geografinio atstumo problemas, kas išeivijos bendruomenėms yra viena aktualiausių problemų. Tai stabdo problemų sprendimo aktyvumą ir efektyvumą, bei reikalauja didelių išlaidų įveikiant probleminę distanciją.
8. Išeivijos bendruomenės palankiai vertina valdžios institucijų forumų perspektyvą (e.konsultacija), taip pat daugeliui bendruomenių aktualus klausimas yra dėl pilietinės teisės balsuoti valdžios rinkimuose ir dauguma bendruomenių e.balsavimo galimybę (e.sprendimų priėmimas) vertina itin palankiai ir tokia priemone naudotūsi.

IŠVADOS

1. Bendruomenės dinamiškai priima pasikeitimus savo išorinėje aplinkoje, ir efektyviai pritaiko savo vidinėje aplinkoje. IKT yra vieni iš išorinių pasikeitimų, kuriuos bendruomenės palaipsniui bando pritaikyti savo veikloje, tokiu būdu panaudodamos gausybę IKT teikiamų privalumų ir galimybių.
2. Viena populiariausių iš naudojamų interneto paslaugų tarp bendruomenių yra elektroninis paštas. Tai pati paprasčiausia interneto paslauga, tačiau tai jau yra pirmasis žingsnis link tolimesnio IKT pritaikomumo bendruomenių veikloje. Ši paslauga suteikia komunikacijos galimybę tarp geografiškai nutolusių bendruomenių, pvz.: išeivijos bendruomenės.
3. Sparčią IKT plėtrą stabdo kompiuterinio raštingumo stoka. IKT sparčiai paplito per labai trumpą laiko tarpą, todėl dalis vyresnio amžiaus žmonių sunkiai įsivaizduoja kaip IKT gali pagerinti jų veiklą. Neišsprendus šios problemos ir sparčiai tobulėjant IKT yra labai sunku pritaikyti modernias technologijas ir taip perkelti įprastinę veiklą į elektroninę formą.
4. E.dalyvavimas suteikia daug privalumų, tačiau norint juos praktiškai pritaikyti reikia suprasti ir įsisavinti e.dalyvavimo principus bei su įgyvendinimu susijusias problemas. E. dalyvavimo įgyvendinimas prasideda nuo politikos, nuo viešojo administravimo atstovų supratimo kaip informacinės technologijos gali būti pritaikytos sprendimų kūrimui ir kaip gali įtakoti bendruomenių aktyvumą. Viešasis sektorius stokoja žinių apie IKT pritaikomumo perspektyvas.
5. IKT pritaikomumo problematika apima labai aktualią saugumo problemą. Jaučiama patikimų saugumo technologijų stoka ir tai stabdo e.dalyvavimo vystymąsi. Siekiama įvesti e.balsavimą, tačiau iškyla saugumo problema, kuri verčia atidėti elektroninės sprendimų priėmimo formos įgyvendinimą ir ieškoti patikimų apsaugos priemonių. Apklausos ir tyrimai rodo, kad išeivijos bendruomenės ypatingai būtų linkusios balsuoti rinkimuose, jei būtų įgyvendinta e.balsavimo galimybė. Saugumo problemų sprendimas šiuo metu yra išsiskaidęs į dvi dalis: teisinę dalį, kurią administruoja viešasis sektorius ir pritaikomumo dalį, kurią administruoja privatus sektorius. Dėl šių priežasčių nėra sukurta vieninga saugumo užtikrinimo sistema.
6. E.informacija, e.konsultacija ir e.sprendimų priėmimas - tai pagrindinės ir svarbiausios e.dalyvavimo aplikacijos, kurių veikimas paremtas IKT pritaikomumu. Paprasčiausia ir lengviausiai įgyvendinama yra e.informacijos galimybė, kur valdžios interneto svetainėse pateikiama piliečiams teisinė informacija, veiklos planai, veiklos ataskaitos ir pan.. E. konsultacija skatina piliečius dalyvauti diskusijose, taip pat suteikiama galimybė diskusijas

vesti tiesiogiai internete. Pati sudėtingiausia yra e.sprendimų priėmimo galimybė, reikalaujanti aukštą saugumo lygį užtikrinančių IKT, bei aiškių ir vieningų teisinių normų.

7. Interneto paslaugos yra svarbios įgyvendinant įvairius projektus susijusius su e.dalyvavimo kūrimu. Kai kuriomis paslaugomis yra pakankamai sudėtinga naudotis, o interneto paslaugų teikėjai nenurodo informatyvios paslaugų veikimą aprašančios dokumentacijos, kur būtų pateikta naudojimosi pavyzdžių bei pateiktas savybių aprašymas.
8. E.dalyvavimas stiprina demokratišką visuomenę. E.dalyvavimas suteikia teisę gauti informaciją (e.informacija), laisvę išsakyti savo nuomonę (e.konsultacijos) ir teisę dalyvauti priimant sprendimus (e.sprendimų priėmimas). Šios laisvės ir teisės yra demokratijos išraiškos forma.
9. Atsiranda nauja sąvoka - bendruomenių įtinklinimas. Bendruomenių jungiasi į tinklus, kurių pagalba bendruomenės gali operatyviai susisiekti su kitomis įtinklintomis bendruomenėmis, aktyviai bendradarbiauti įgyvendinant tikslus, taip pat dalinantis patirtimi bei turimomis žiniosmis. E.dalyvavimas veikia kaip efektyvi bendruomenių sujungimo ir įtinklinimo priemonė.
10. E.dalyvavimo indeksas numato kokybinius tyrimus apsprendžiančius tokias savybes: paslaugų kokybės, informacijos ir paslaugų aktualumo, naudingumą bendruomenėms, valdžios parsiruošimą tiesioginės informacijos apdorojimui. E.dalyvavimo indeksas parodo kokio lygio yra e.dalyvavimo įgyvendinamumas, ar pasiruošimas įgyvendinti. Geriausias e.dalyvavimo indeksas 2005 yra Didžiosios Britanijos, ten e.dalyvavimas jau yra realizuotas. Lietuva e.dalyvavimo indekso matavimuose (pasaulio mastu) yra 70 vietoje. Lietuvos e.dalyvavimo įgyvendinamumas tesiekia tik 31 %.
11. Išanalizavus Lietuvos išeivijos bendruomenių IKT pritaikomumą savo veikloje, galima teigti, kad bendruomenės aktyviai naudoja IKT savo veikloje ir ateityje numato dar aktyviau naudoti IKT bendravimui bei aktyviam dalyvavimui priimant sprendimus. Jau dabar išeivijos bendruomenės naudojami tik e.informacijos galimybėmis, lankosi Lietuvos valdžios institucijų internetiniuose puslapiuose. Taip pat išeivija palankiai vertina e.konsultacijų ir e.sprendimų priėmimo įgyvendinimo perspektyvas.

PASIŪLYMAI

1. Siekiant skatinti bendruomenes dažniau naudoti IKT savo veikloje ir skatinti elektroninį bendravimą reikia suteikti informacijos, kur ir kaip galima naudotis teikiamomis informacinėmis paslaugomis. Sukurti forumai, kuriuose galima pasisakyti tam įvairiomis temomis, interneto svetainės teikiančios informaciją reikalingą bendruomenių veikloje. Tačiau trūksta informuotumo, nemaža dalis bendruomenių nežino apie naujas interneto svetaines, ar naujas teikiamas elektronines paslaugas. Informavimui būtų galima panaudoti masinio informavimo priemones kaip laikraščiai, televizija, radijas. Perimti gerą privataus sektoriaus praktiką, kuomet skelbiami internetinių svetainių adresai masinio informavimo priemonėmis, taip pritraukiant platesnį vartotojų ratą.
2. Būtina apmokyti viešojo sektoriaus atstovus, politikus, pasiekiant bent jau vidutinį kompiuterinio raštingumo lygį. Taip pat labai svarbu suteikti viešojo sektoriaus atstovams informacijos apie IKT teikiamas galimybes, apie technologinius ir programinius pritaikomumo aspektus.
3. Vis tobulėjančios informacinės technologijos leidžia perkelti vis didesnę dalį procesų į elektroninę erdvę. Tačiau prie sparčių IKT plėtros tempų bendruomenės nespėja prisitaikyti, nes reikalaujama vis daugiau kompiuterinių žinių. Siekiant didesnio naudingumo reikia kurti vartotojams patogius naudoti interfeisus, leidžiančius net neturint aukšto kompiuterinio raštingumo lygio naudotis teikiamomis IKT galimybėmis, naudotis elektroninėmis paslaugomis.
4. Kuriant informacinę visuomenę būtina remtis demokratijos normomis. Viešosios vertės kūrimas priklauso nuo to kaip aktyviai bendruomenės dalyvauja sprendimų priėmimo, domisi visuomeniniu gyvenimu. Todėl būtina skatinti e.dalyvavimą, kuris savo ruožtu veikia kaip demokratijos vystymosi skatinamasis veiksnys.
5. Siekiant bendruomenių aktyvumo pasisakant forumo pateiktomis temomis, reikia atkreipti dėmesį į diskutuotinių temų aktualumą bendruomenėms. Todėl norint pritraukti bendruomenes aktyviai reikšti idėjas ir kritiką, reikia atskirti diskutuotinas temas tikslinėms grupėms. Pavyzdžiui teikti temų grupes išėivijos bendruomenėms, kuriose temos būtų aktualios iš Lietuvos išvykusiems lietuviams. Efektyvu būtų sukurti vieną bendrą forumų svetainę, kurios veiklą administruotų viešojo administravimo sektoriaus atstovai, o svetainėje pateikiamas diskutuojamas temas ir sprendžiamus klausimus struktūrizuoti pagal diskutuotiną objektą. Taip

bendruomenės galėtų pasisakyti įvairiomis temomis, arba negaištant laiko dalyvauti tik tai bendruomenei aktualiose diskusijose.

SANTRAUKA

Magistro baigiamasis darbas

„Informacinių ir komunikacinių technologijų įtaka bendruomenių aktyvumui“

Atliktas tyrimas: „Informacinių ir komunikacinių technologijų įtaka išėivijos bendruomenių aktyvumui“

Pagrindinės sąvokos: Informacinės ir komunikacinės technologijos (IKT): internetas, interneto paslaugos; bendruomenė, e.dalyvavimas: e.informacija, e.konsultacija, e.sprendimų priėmimas, e.dalyvavimo indeksas.

Santraukos turinys: IKT panaudojimo bendruomenių veikloje socialiniai ir bendruomeniniai aspektai. Perėjimas nuo pasyvaus link tikslingo bendravimo. E.dalyvavimas – bendruomenių aktyvumo išraiška.

Magistro baigiamajame darbe nagrinėjama Informacinių ir komunikacinių technologijų įtaka bendruomenėms, jų aktyvumui dalyvaujant politiniame, socialiniame, ekonominiame ir kultūriniame gyvenime. Bendruomenės buriasi vedamos bendrų interesų, veiklos tikslų, arba veikiamos bendros aplinkos, pvz.: išėivijos bendruomenės. IKT plėtra ir jų panaudojimas viešojoje sferoje susiduria su gausybe socialinių, ekonominių bei politinių problemų į kurias siekiama atkreipti visuomenės ir valdžios dėmesį. Siekimas aktyvaus bendruomenių dalyvavimo, tai yra siekimas pereiti nuo pasyvaus dalyvavimo link tikslingo dalyvavimo. Toks perėjimas įtraukia bendruomenes į sprendimų kūrimo, informacijos pasidalinimo, diskutavimo procesus. Aktyvus dalyvavimas pateikia pilietinių teisių ir laisvių efektyvų panaudojimą, kas lemia demokratiškumą, kurio siekiama šiuolaikinėje visuomenėje. Tikslingo dalyvavimo išraiška paremta elektronine platforma – e.dalyvavimas. E.dalyvavimas apima trijų lygių galimybes: e.informacija, e.konsultacija, e.sprendimų priėmimas. Kiekviename šių lygių yra reikalingas skirtingas pasiruošimas, supratimas ir gebėjimas valdyti informaciją. Jungtinės tautos organizuoja e.dalyvavimo indekso matavimus, kuriais remiantis yra globaliai lyginamas e.dalyvavimo įgyvendinamumas kiekvienos šalies mastu. Siekimas aktyvaus bendruomenių dalyvavimo per IKT, reikalauja nuoseklaus, aiškaus ir suderinto e.dalyvavimo infrastruktūros kūrimo. E. dalyvavimo įgyvendinimas puoselėjantis demokratiškumą, informatyvumą ir skaidrumą skatina informacinės visuomenės vystymąsi.

SUMMARY

Master`s final work

„Information and communication technologies influence over communities activity“

The study: „Information and communication technologies influence over emigration communities“

Keywords: Information and communication technologies (ICT): the Internet, the Internet service; community, e-Participation: e-Information, e-Consultation, e-Decision making, e-Participation Index.

Summary content: Social and cultural aspects of ICT adaptability for communities. Going from passive to genuine participation. E-Participation – the approach of communities activity.

Master`s final work analyze the influence of Information and communication technologies over communities and their activity in participation of political, social, economic and cultural life. Community is a group of people connected about common interests, activity aims or by common environment, i.e. community of emigrants. There are many social, economic and political problems of the development of ICT and their usefulness in public sphere. But these problems are not discussed clearly. Going from passive to genuine participation means making community active in participation. Genuine participation include communities to making decision, sharing information, disputing processes. Genuine participation accepts civic rights and freedoms and this is a democracy expression. E-Participation is a genuine participation placed on electronic platform. E-Participation include three types of application: e-Information, e-Consultation, e-Decision making. Every application needs different level of readiness, understanding and ability to manage information. United Nations every year takes a measurement for e-Participation index, which means the readiness for e-Participation of every country all around the world. To make communities active with using ICT, needs sustainable, clearly and concerted development of e-Participation. The implementation of e-Participation means the democratic, informative and transparency development of information society.

LITERATŪRA

Specialioji

1. „The role of ICT in building communities and social capital“ , Department of Communications Information Technology and the Arts, Australian Government, 2005.
2. Cummings, S, Heeks, R&Huysman, M 2003. „Knowledge and Learning in Online Communities in Development: A Social Capital Perspective.“
3. „The Digital divide report: ICT diffusion index 2005“ United Nations conference on trade and development.
4. Colin Fraser, “Towards eParticipation in Democratic Decision Making”, International Teledemocracy Centre Napier University.
5. „E-government at the Crossroads“ , World Public Sector Report 2003 United Nations.
6. Luckenkotter, J. “Planning Theory and the Study of Local Partnerships”, Dalarna Research Institute, Cheltenham and Gloucester college of Higher Education , 1999 m..
7. Cleaver, F.“Institutions, Agency and the Limitations of Participatory Approaches to Development”, in Cooke, B. & U. Kothari (eds.) Participation: The New Tyranny?, Zed Books Ltd., London-New York, 2001 m..
8. Mayo. M. and G. Craig, “Community Participation and Empowerment: The Human face of Structural Adjustment Tools for Democratic transformation; in G.Craig and M.Mayo (eds) Community Empowerment: A Reader in Participation and Development. London, Zed. 1995 m.
9. Management of Large Public IT Projects: Case Studies, OECD, 2001, PUMA/SBO/RD 2001 m
10. Mary Maureen Brown and Jeffrey L. Brudney, Learning Organization in the Public Sector
11. Genuine Participation and the Public Value Chain – How Can E-Government Help? Reinventing Government, 2005 m. Gegužės 26-27.
12. eCitizenship for All 2004, European benchmark report.
13. Online WA Multicultural Communities, 1999.
14. Christophe DemunterR „How skilled are Europeans in using computers and the Internet ?“, Statistics in focus, 2006 m.
15. Measuring ICT:the Global Status of ICT Indicators Partnership on Measuring ICT for Development, United Nations, 2005 m.
16. Participatory Development:Guidelines on Beneficiary Participation in Agricultural and Rural Development, 2003 m.
17. E-Government, The role of ICT in Modernising Local Government.

18. UN Global E-government Readiness Report 2005 From E-government to E-inclusion.
19. Tolbert Caroline, McNeal Ramone, „Does the Internet increase Voter Participation in Elections“, 2001 m.
20. CUMMINGS SARAH , RICHARD HEEKS & MARLEEN HUYSMAN „Knowledge and Learning in Online Communities in Development: A Social Capital Perspective“ , 2003.
21. Sandro M. Radicella, ROLE OF INFORMATION TECHNOLOGY AND COMMUNICATIONS IN SUSTAINABLE DEVELOPMENT: OUR EXPERIENCE, 2002.
22. “Information and communications technology transforming the nonprofit sector” A discussion paper, Australia Department of Communications, Information technology and the Arts, 2005, January.
23. Call to ACTT 2002 “Advancing Community, Technology and The Third Sector” : First national symposium, Brisbane, November 2001.
24. Lloyd, R & Hellwig , “Barriers to the Take-Up of New Technology” Discussion paper nr. 5 NATSEM, Canberra, 2000.
25. “Citizen, Content and Connect” The concluding Report of Urbact Information Society Network, 2006, May.
26. “How skilled are Europeans in using computers and the Internet?”, Statistics in Focus, Population and Social conditions, 17/2006.
27. European research workshop “Mapping eParticipation” White Paper, The eParticipation Network, 7th Mediterranean Conference on Information systems, Venice, Italy, 2006 October 5.
28. Macintosh, Ann & Smith, Ella (2002) “Citizens Participation in Public Affairs. Electronic Government”, New York: Russel Sage.
29. V. Rudzkienė (2005). Socialinė statistika. Vilnius, MRU leidybos centras.
30. Sociologiniai tyrimai. Praktiniai patarimai, kaip atlikti kokybiškus ir patikimus tyrimus savo bendruomenėje. Kauno r. VVG.
31. Ann Macintosh, Angus Whyte „EVALUATING HOW EPARTICIPATION CHANGES LOCAL DEMOCRACY , 2006 september 11.
32. Macintosh, A. (2004a) ‘Characterizing E-Participation in Policy-Making’. In the Proceedings of the Thirty-Seventh Annual Hawaii International Conference on System Sciences
33. Adams, N. J., Macintosh, A., and Johnston, J. (2005); 'e-Petitioning: Enabling Ground-up Participation'; Challenges of Expanding Internet: E-Commerce, E-Business and E-Government; Matohisa Funabashi and Adam Grzech (eds); 5th IFIP Conference on e-Commerce, E-Business and E-Government (I3E'2005); October 26-28 2005, Poznan, Poland, pp265-279

34. Frewer L.J. and Rowe R. (2005) 'Evaluating Participation Exercises: Strategic and Practical Issues'. In Evaluating Public Participation in Policy Making. OECD, Paris.
35. Hoff, J. (1999) 'Towards a Theory of Democracy for the Information Age' Discussion paper presented at Virtual Society? Democracy Platform UK-Nordic Meeting Copenhagen, 16-17 September 1999.

Internetinė literatūra

36. Wikipedia, http://en.wikipedia.org/wiki/Community_informatics, paskutinį kartą atidarytas 2006 m. lapkričio 15 d.
37. UN Millennium Declaration. <http://www.un.org/millennium/> paskutinį kartą atidarytas 2006 m. gruodžio 16 d.
38. http://www.digitalstrategy.govt.nz/templates/Page_73.aspx Reasons why people use the Internet, paskutinį kartą atidarytas 2006 m. lapkričio 16 d.
39. <http://home.snafu.de/mjm/CP/B.html> Citizen participation in politics and the new systems of communication
40. NUA Internet statistics. http://www.nua.ie/surveys/how_many_online/index.html, prisijungimo laikas, 2006 m. lapkričio 16 d.
41. Centrelink 2003 Annual Report 2002-2003 Chapter 6 Community Connect Case Study, http://www.centrelink.gov.au/internet/internet.nsf/ar0203/6_2_02.htm, paskutinį kartą atidarytas, 2006 m. spalio 27 d.
42. Lietuvos investicijų klimato įvertinimas, ataskaitos projektas http://siteresources.worldbank.org/INTLITHUANIA/Resources/ICA_Report_2005_Lt.doc, Pasaulio bankas, 2004 gruodis, paskutinį kartą lankytas 2006 m. gruodžio 15 d.
43. Gurstein, M „Effective use: A Community Informatics strategy beyond the Digital Divide“, 2003. http://www.firstmonday.org/issues/issue8_12/gurstein/, paskutinį kartą lankytas 2006 m. lapkričio 15 d.
44. Kinyashi George Frank „Towards the genuine participation for the poor“ 2006, balandis <http://www.tzonline.org/pdf/towardsgenuineparticipationforthepeer.pdf>, paskutinį kartą lankytas 2006 m. lapkričio 15 d.
45. eParticiparion : the eParticiparion initiative http://europa.eu.int/information_society/activities/egovernment_research/eparticipation/index_e_n.htm , prisijungimo laikas 2006 gruodžio 16 d.
46. ICT for eDemocracy <http://www.gov2u.com/> , prisijungimo laikas 2006 m. gruodžio 20 d.

47. eGovernment Good Practice Framework <http://www.egov-goodpractice.org/publications.php?PHPSESSID=ec0e3159b769995c26e7cc16c1bd93bb&offset=0> prisijungimo laikas 2006 m. gruodžio 19 d.
48. Coleman, S. (2005) eDemocracy from the Ground up Down: An Evaluation of community-focused approaches to eDemocracy Bristol City Council. Published by Bristol City Council for The Local eDemocracy National Project. Available at: <http://www.e-democracy.gov.uk/products>
49. Whyte, A., Renton, A. and Macintosh, A. (2005) eDemocracy from the Top Down: An Evaluation of eDemocracy Activities Initiated by Councils and Government Bristol City Council. Published by Bristol City Council for The Local eDemocracy National Project. Available at: <http://www.e-democracy.gov.uk/products>
50. Pasaulio lietuvių bendruomenė - <http://www.plbe.org/>, prisijungimo laikas 2006 m. spalio 30 d.
51. Pasaulio lietuvių jaunimo sąjunga - <http://ww2.pljs.org:8080/> , prisijungimo laikas 2006 m. spalio 30 d.
52. Lietuva užsienyje – www.lietuvauzsienyje.com, prisijungimo laikas 2006 m. spalio 30 d.
53. Kanados lietuvių bendruomenė- www.klb.org prisijungimo laikas 2006 m. spalio 30 d
54. JAV lietuvių bendruomenė - <http://lietuviu-bendruomene.org>, prisijungimo laikas 2006 m. spalio 30 d
55. Argentinos lietuvių centras - <http://home.attbi.com/~centrolituan/>, prisijungimo laikas 2006 m. spalio 30 d
56. Brazilijos lietuvių jaunimo sąjunga - <http://bljs.vilabol.uol.com.br/>, prisijungimo laikas 2006 m. spalio 30 d
57. Danijos lietuvių draugija - <http://www.lietuva.dk/> , prisijungimo laikas 2006 m. spalio 30 d
58. Estijos lietuvių bendruomenė - <http://www.hot.ee/elu/ind1.htm>, prisijungimo laikas 2006 m. spalio 30 d
59. Lenkijos lietuviai - <http://www.punskas.pl/turinys.html>, prisijungimo laikas 2006 m. spalio 30 d
60. Norvegijos lietuvių jaunimo sąjunga - <http://rasmus.uib.no/~st03446/NLJS/statutas.html>, prisijungimo laikas 2006 m. spalio 30 d
61. Prancūzijos lietuvių bendruomenė - <http://www.prlb.org/>, prisijungimo laikas 2006 m. spalio 30
62. Švedijos lietuvių bendruomenė - <http://www.qedata.se/lbs/>, prisijungimo laikas 2006m.spalio30
63. Šveicarijos lietuvių bendruomenė- <http://www.lietuviai.ch/>, prisijungimo laikas 2006m.spalio30
64. Didžiosios Britanijos lietuvių bendruomenė <http://bls.convey.com/>, prisijungimo laikas 2006m. spalio 30 d
65. Vokietijos lietuvių bendruomenė – <http://www.voklb.de/> , prisijungimo laikas 2006m. spalio 30

66. Austrijos lietuvių bendruomenė - www.lietuviai.at , prisijungimo laikas 2006 m. spalio 30 d
67. Belgijos lietuvių bendruomenė <http://www.belglietu.fotopic.net/> , prisijungimo laikas 2006 m. spalio 30 d
68. Moldovos lietuvių bendrija - <http://www.net.md/lietuva/>, prisijungimo laikas 2006 m. spalio 30
69. Olandijos lietuvių bendruomenė - www.olbinfo.nl, prisijungimo laikas 2006 m. spalio 30 d

Norminė

70. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 m. rugsėjo 11 d. nutarimas „Dėl nacionalinės darnaus vystymosi strategijos patvirtinimo ir įgyvendinimo“//Valstybės žinios, 2003,Nr. 56-435.
71. Tautinių mažumų ir išeivijos departamento prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės Generalinio direktoriaus 2006 m. kovo 1 d. įsakymas „Dėl užsienyje esančių lietuvių bendruomenių, kitų lietuviškų įstaigų ar organizacijų ir tarptautinių labdaros organizacijų, kurios gali būti paramos gavėjais pagal Lietuvos Respublikos labdaros ir paramos įstatymą, atnaujinto sąrašo patvirtinimo“ // Valstybės žinios, 2006, Nr. 23-668
72. Informacinės visuomenės plėtros komitetas prie LRV, „Elektroninės viešosios paslaugos Lietuvoje“, 8/1/2002
73. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas „Dėl Lietuvos nacionalinės informacinės visuomenės plėtros koncepcijos patvirtinimo“, 2001 m. vasario 28 d. Nr. 229, Vilnius.
74. OECD (2001). Citizens as Partners: Information, consultation and public participation in policy-making: OECD, Paris
75. OECD (2005). Evaluating Public Participation in Policy Making. OECD, Paris

PRIEDAI

1 Priedas

Informacinių ir komunikacinių technologijų įtaka išėivijos bendruomenių aktyvumui

Anketa:

Tinkamus atsakymus pažymėkite varnele: du kartus spustelėkite ant norimo pažymėti langelio, atsiradusioje lentelėje pasirinkite lauka pažymėtas (marked), kur reikia įrašykite skaičius arba tekstą.

B1: Šalis, kurioje dabar gyvenate (įrašykite) _____

B2: Kada susibūrė lietuvių bendruomenė Jūsų šalyje (įrašykite metus) _____

B3: Kaip dažnai vyksta Jūsų lietuvių bendruomenės susirinkimai:

- Kelis kartus per savaitę;
- Kartą per savaitę
- Kelis kartus per mėnesį
- Kartą per mėnesį
- Rečiau nei kartą per mėnesį

B4: Apie būsimus bendruomenės susijėjimus, susirinkimus ar šventes bendruomenės nariai sužino (pažymėkite svarbumą):

	5-dažniausiai	4-dažnai	3-kartais	2-retai	1-nenaudojama
Telefonu	☐	☐	☐	☐	☐
Skelbimais laikraštyje	☐	☐	☐	☐	☐
Skelbimų lentose	☐	☐	☐	☐	☐
Bendruomenės interneto svetainėje	☐	☐	☐	☐	☐
Elektroniniais laiškais	☐	☐	☐	☐	☐
Paštas	☐	☐	☐	☐	☐

Kita (įrašykite) : _____

B5: Kuriais iš išvardintų priemonių Jūs dabar naudojates bendraujant su savo ir kitų pasaulio šalių lietuvių bendruomenėmis (išvardinkite pagal svarbą) :

Surašykite skaičius prie priemonių (nuo 1 iki 6): 1-atitinka svarbiausią priemonę; 2 – mažiau svarbią 6-nesvarbią, nenaudojamą.

<input type="text"/>	elektroninės video konferencijos
<input type="text"/>	elektroninės grupės (pvz.: www.yahogroups.com)
<input type="text"/>	realaus laiko bendravimo technologijos (ICQ, MSN messenger, Google Talk ir pan...);
<input type="text"/>	elektroninis laiškas
<input type="text"/>	Telefonas
<input type="text"/>	popierinis laiškas arba telegrama
<input type="text"/>	kita (įrašykite)___

B6: Kuri iš išvardintų priemonių Jums būtų priimtinausia bendraujant su savo ir kitų pasaulio šalių lietuvių bendruomenėmis (išvardinkite pagal svarbą)

Surašykite skaičius prie priemonių (nuo 1 iki 6): 1-atitinka svarbiausią priemonę; 2 – mažiau svarbią 6-mažiausiai reikalingą.

<input type="text"/>	elektroninės video konferencijos
<input type="text"/>	elektroninės grupės (pvz.: www.yahogroups.com)
<input type="text"/>	realaus laiko bendravimo technologijos (ICQ, MSN messenger, Google Talk ir pan...);
<input type="text"/>	elektroninis laiškas
<input type="text"/>	telefonas
<input type="text"/>	popierinis laiškas arba telegrama
<input type="text"/>	kita (įrašykite)___

B7: Įsivaizduokite, jei nebūtų interneto, ar nukentėtų bendravimas su kitomis lietuvių bendruomenėmis įvairiose pasaulio šalyse ir Lietuvoje:

- sunku įsivaizduoti, nes pagrindinis bendravimas vyksta būtent internetu
- iš dalies nukentėtų, nes bendravimas internetu nėra vienintelis ryšių palaikymo būdas
- nenukentėtų, nes bendravimas pagrįste vyksta kitomis ryšio priemonėmis
- kita (įrašykite) ___

B8: Kaip dažnai atnaujinama informacija Jūsų bendruomenės interneto svetainėje:

- kasdien
- kelis kartus per savaitę
- kartą per savaitę
- kelis kartus per mėnesį
- kartą per mėnesį
- rečiau nei kartą per mėnesį

B9: Apie naujausius įvykius Lietuvoje Jūs sužinote (išvardinkite pagal naudojimosi dažnumą):

	5-labai dažnai	4-dažnai	3-kartais	2-retai	1-nesinaudoju
Telefonu susisiekiate su Lietuvos gyventojais	☐	☐	☐	☐	☐
Per radijo programas	☐	☐	☐	☐	☐
Gaunate elektroninius laiškus su naujienomis	☐	☐	☐	☐	☐
Lietuvos naujienų portaluose	☐	☐	☐	☐	☐
Skaitydami laikraščius internete	☐	☐	☐	☐	☐
Stebėdami Lietuvos televizijų laidas internete	☐	☐	☐	☐	☐
Kita (Įrašykite) :					

B10: Vykstant valdžios rinkimams Lietuvoje, ar pasinaudotumėte rinkimų teise:

- Taip, grįžčiau namo prabalsuoti
- Taip, balsuočiau paštu
- Taip, jei būtų įgyvendinta elektroninio balsavimo galimybė
- Ne, nebalsuočiau
- Nežinau

B11: Kaip dažnai naudojotės šiomis interneto paslaugomis:

	5-labai				
	dažnai	4-dažnai	3-kartais	2-retai	1-nenaudoju
elektroninis paštas	☐	☐	☐	☐	☐
WWW paslauga (tinklapiai)	☐	☐	☐	☐	☐
Gaunate elektroninius laiškus su naujienomis	☐	☐	☐	☐	☐
FTP	☐	☐	☐	☐	☐
IRC (realaus bendravimo programos)	☐	☐	☐	☐	☐
USENET (naujienų, diskusijų bei elektroninių konferencijų Paslauga internete)	☐	☐	☐	☐	☐

B12: Ar lankotės šiose lietuviškose interneto svetainėse:

	5 dažnai lankausi	4-kartais apsilankau	3-vieną kartą lankiausi	2-girdėjau, bet nesilankiau	1-negirdėjau apie tokią
www.delfi.lt -naujienų portalas	☐	☐	☐	☐	☐
www.tmid.lt – Tautinių mažumų ir išeivijos departamentas	☐	☐	☐	☐	☐
www.bernardinai.lt – Interneto dienraštis	☐	☐	☐	☐	☐
www.lietuvos.net – „Kurkime kartu teisinę, turtingą ir dvasingą Lietuvą.“	☐	☐	☐	☐	☐
http://www.plbe.org/ - Pasaulio lietuvių bendruomenė	☐	☐	☐	☐	☐
Kita (įrašykite)	—				

B13: Ar rašote komentarus interneto svetainėse visuomenei aktualiais klausimais:

- Taip, komentuoju;
- Taip, komentuoju, jei tai liečia išeiviją;
- Kartais komentuoju;
- Ne, nekomentuoju;
- Ne, tokiose svetainėse nesilankau.

B14: Ar Jums yra įdomios pokalbių svetainių temos:

- Taip, įdomios;
- Kartais būna įdomių temų;
- Pokalbių temos neaktualios;
- Nežinau;
- Tokiose svetainėse nesilankau.

B15: Jei Lietuvos Respublikos Ministerijų ir Seimo interneto svetainėse būtų įgyvendinta forumo paslauga, ar pasisakytumėte Lietuvos visuomenei svarbiais klausimais:

- Taip, pasisakyčiau
- Taip, pasisakyčiau, jei klausimai būtų susiję ir su Lietuvos išeivija
- Ne, nepasisakyčiau, nes nemanau, kad į tai kas atsižvelgtų
- Ne, nepasisakyčiau, manęs tai nedomina
- Nežinau

B16: Kaip informacinės ir komunikacinės technologijos įtakoja Jūsų bendruomenės vaikų švietimą, jų ugdymą (pažymėkite visus tinkamus variantus) :

- Vaikai mokomi naudojant lietuviškas kompiuterines mokymo programas
 - Daugiausiai informacijos apie Lietuvą moksleiviai randa internete
 - Moksleiviai bendrauja su kitų bendruomenių moksleiviais elektroniniais laiškais, bei bendraudami pokalbių svetainėse
 - Kai kurie studentai studijuoja nuotolinėse Lietuvos universitetų studijose
 - Kita (įrašykite)
-

B17: Ar Jūsų bendruomenės jaunimas palaiko ryšius su kitomis lietuvių bendruomenėmis mokslo, sporto ir kultūros klausimais:

	5-labai				
	dažnai	4-dažnai	3-kartais	2-retai	1-nebūna
Vyksta mokyklų mainų programos	☐	☐	☐	☐	☐
Organizuojamos įvairios sportinės varžybos	☐	☐	☐	☐	☐
Vasarą rengiamos lietuvių vaikų stovyklos	☐	☐	☐	☐	☐
Kviečiami pasirodymams meno kolektyvai	☐	☐	☐	☐	☐
Organizuojami studentų žinių apsiskeitimo seminarai	☐	☐	☐	☐	☐

B18: Esant pilnai įgyvendintai elektroninio parašo galimybei, ar tai įtakotų Jūsų bendruomenės veiklą:

- Taip, daugumą dokumentų būtų galima siųsti elektroniniu būdu, o tai pagreitintų svarbių klausimų sprendimo laiką
- Ne, nes nemanau, kad tai būtų patikima technologija, dokumentus vis vien siųsčiau paštu arba vykčiau tiesiogiai juos įteikti
- Nežinau
- Kita (įrašykite)___

B19: Į kokius klausimus, susijusius su informacinių ir komunikacinių technologijų panaudojimu, norėtumėte atkreipti Lietuvos dėmesį (čia galite pateikti pasiūlymus ar išsakyti kylančias problemas):

- 1) ___
- 2) ___
- 3) ___
- 4) ___

Ačiū už Jūsų nuomonę ir pagalbą!

Užsienyje esančių lietuvių bendruomenės (+ pažymėtos bendruomenės su kuriomis pavyko susisiekti):

1. Airijos lietuvių bendruomenė.
2. Argentinos lietuvių bendruomenė. +
3. Australijos lietuvių bendruomenė. +
4. Austrijos lietuvių bendruomenė.
5. Baltarusijos lietuvių bendruomenė.
6. Belgijos lietuvių bendruomenė. +
7. Brazilijos lietuvių bendruomenė.
8. Danijos lietuvių bendruomenė. +
9. Didžiosios Britanijos lietuvių bendruomenė. +
10. Estijos lietuvių bendruomenė. +
11. Graikijos lietuvių bendruomenė.
12. Gruzijos lietuvių bendruomenė.
13. Italijos lietuvių bendruomenė.
14. Ispanijos lietuvių bendruomenė.
15. Juodkalnijos lietuvių bendruomenė (neregistruota LTMD). +
16. Jungtinių Amerikos Valstijų lietuvių bendruomenės:
 - a. Filadelfijos lietuvių bendruomenė; +
 - b. Atlantos lietuvių bendruomenė; +
 - c. Džordžijos lietuvių bendruomenė; +
 - d. Vašingtono lietuvių bendruomenė. +
17. Kanados lietuvių bendruomenė. +
18. Kazachijos lietuvių bendruomenė.
19. Kolumbijos lietuvių bendruomenė. +
20. Latvijos lietuvių bendruomenė.
21. Lenkijos lietuvių bendruomenė. +
22. Moldovos lietuvių bendruomenė.
23. Norvegijos lietuvių bendruomenė.
24. Olandijos lietuvių bendruomenė.
25. Prancūzijos lietuvių bendruomenė. +
26. Rusijos federacijos lietuvių bendruomenė. +

27. Suomijos lietuvių bendruomenė. +
28. Švedijos lietuvių bendruomenė. +
29. Šveicarijos lietuvių bendruomenė. +
30. Ukrainos lietuvių bendruomenė.
31. Urugvajaus lietuvių bendruomenė.
32. Uzbekijos lietuvių bendruomenė.
33. Venesuelos lietuvių bendruomenė. +
34. Vengrijos lietuvių bendruomenė.
35. Vokietijos lietuvių bendruomenė. +